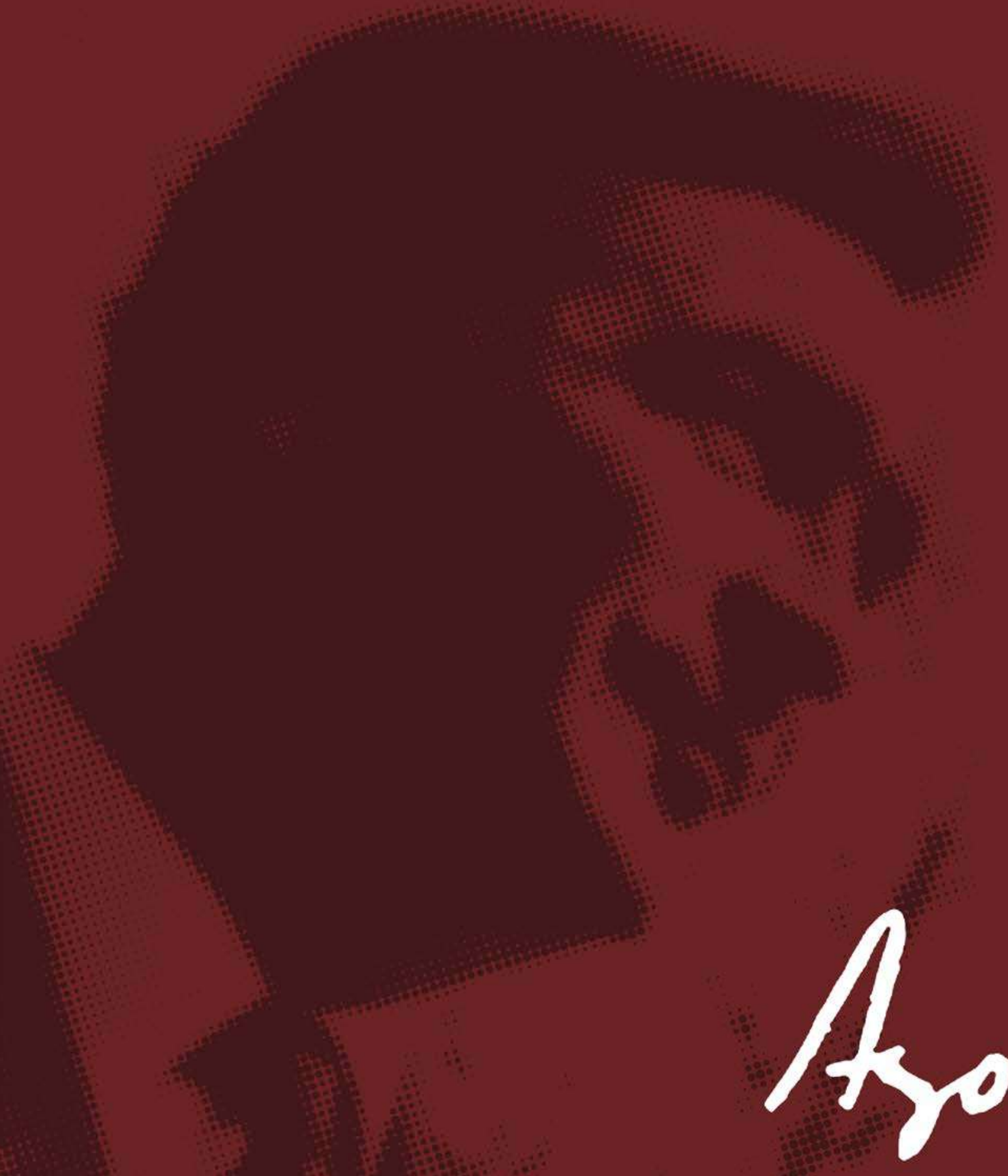

Ацо Шопов

2023 – A Year of Homage to Aco Šopov ✦ Година во чест на Ацо Шопов ✦ Année d’hommage à Aco Šopov

Разговор [illegible]

Гледао сам гледао.
Видео [illegible] камена.
Камена [illegible]
изведница.
Гледао сам [illegible].
Камен [illegible] камена.
Из камена [illegible] одавно.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

2023

A Year of Homage
to Aco Šopov

Година во чест
на Ацо Шопов

Année d'hommage
à Aco Šopov

Македонска академија на науките и уметностите
Скопје

Skopje, 2023

2023

A Year of Homage to Aco Šopov

Година во чест на Ацо Шопов

Année d'hommage à Aco Šopov

Македонска академија на науките и уметностите Скопје

unesco

Република Северна Македонија ПРЕТСЕДАТЕЛ

Ацо Шопов

Republic of North Macedonia
Ministry of Culture

празни

смешно и тажно (с…

осмех (помал портрет) црно-б…

и сенка (потполно корисно… (во доја)

уво (да се вида виталичниот дел…

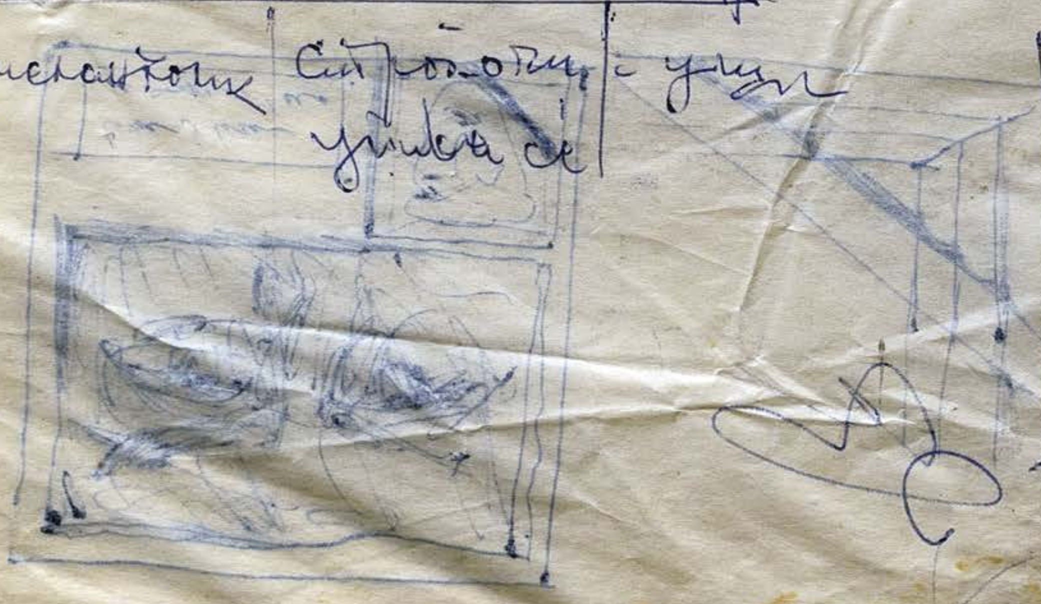

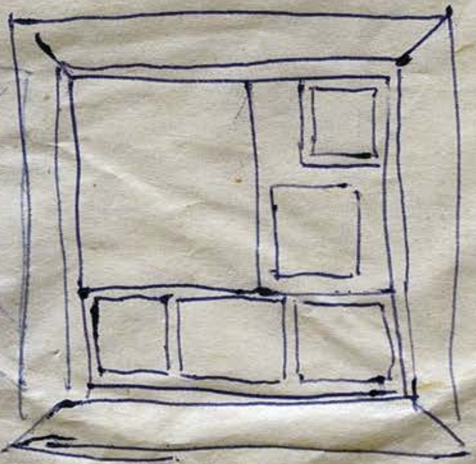

2023

A Year of Homage to Aco Šopov

Assuming poetic fatalism exists, I am one of its most devoted followers.

Aco Šopov, 1960

Aco Šopov, a name destined to remain a lasting part of the world's literary heritage

Throughout this year 2023, North Macedonia celebrates poetry in memory of a great poet who was born there on 20 December 1923, Aco Šopov.

He was the first Macedonian author to be published as soon as the guns of war fell silent in 1944, but also the first to be published in Slovenian, another Yugoslav language, in 1957; the first to be published in a non-Slavic language, Hungarian, in 1964; and the first to be published in a language of wider communication, Russian, the same year.

In 1967, he became the youngest founding member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU) and, three years later, the youngest laureate of the AVNOJ award, the highest Yugoslav award.

The first collection of satirical poetry, published in 1968, was again written by Šopov. Its title, Yus Universum, set the tone: Šopov parodied the society through the YUS standard, the equivalent of ISO on a national scale in Yugoslavia. "YUS has become our second nature," he said in an interview (1967). "We live, eat, judge, sleep, act and love according to the YUS". And the poet went on to comb through the yus-poets, yus-novelists, yus-critics, yus-competitors and various other yus-politicians, well aware that "satire is a dangerous zone, a slippery slope that disrupts the peaceful order of things."

Disrupting the peaceful order of things was his way of going forward in poetry. He was the first Macedonian poet to break with the socialist realism in vogue by writing pure, intimate poems, from the early 1950s, which drew the wrath of a number of conventional critics, but also the encouragement of other critics open to change.

In addition, Šopov was also the first to translate "Puss-in-Boots" into Macedonian! In fact, he translated a collection of twelve French tales for children, in 1955, after having translated two Russian classics, *Lay of Opanas*, by Eduard Bagritsky (1951) and the *Fables* of Ivan Krylov (1953), and before undertaking the translation of two French classics, *Cyrano de Bergerac* by Edmond Rostand (1957) and *Le Cid* by Pierre Corneille (1958), three major works by Shakespeare, *Hamlet* (1960), *Romeo and Juliet* (1964) and a selection of 60 Sonnets (1968), and a major selection of *Poems* by Léopold Sédar Senghor (1975). He also translated the most important Yugoslav authors: Oton Župančič (1951), Jovan Jovanović-Zmaj (1954), Gustav Krklec (1954), Miroslav Krleža (1963), Grigor Vitez (1965), Izet Sarajlić (1965), and Dragutin Tadijanović (1966), not to mention countless selections of authors from different cultural backgrounds published in magazines and anthologies.

“ Aco Šopov was like a literary aristocrat who took poetry as his adoptive sister, his only accomplice, his only confidant. The purity of his poetic language, especially in his second phase of literary creation, rivals that of the masterpieces of Central European literature. He was able to unite and harmonise the contributions of classicism and romanticism in a prodigious way, enriching them with new forms and enabling our poetry to skip entire stages on the path to progress. With him, Macedonian poetry spread its wings and soared to the top.
– Gane Todorovski, Macedonian poet, 1993

“ In Macedonian poetry, which for centuries was isolated from the mainstream of European literature and which has enjoyed favourable conditions for its development only in the last two decades, the work of Aco Šopov has opened up a new poetic realm and set the basic principles of that vast thing we call our modernity.
– Alexandre Romanenko, Russian poet, 1964

“ A subtle lyricist, a sensitive observer, and a poet of intense personal experiences, Šopov enriched Macedonian poetry at the very beginning of the new period, thus creating models for the younger poets. He was also one of the first to liberate Macedonian poetry from the prevalent non-aesthetic criteria in the late nineteen forties.
– Vasa D. Mihailovich, Professor Emeritus, University of North Carolina, 1977

“ I had the feeling, when reading some of Šopov’s poems, that I was hearing a very different voice, perceiving sounds and flavours that were completely different from those I had heard before.
– Claudia Schwartz, Argentinian publisher, 2011

“ In his poetic wanderings, Aco Šopov never took the beaten path, nor did he allow any barrier or obstacle to obstruct the movement of his thought […] In his creative quest, he walked through bushes and thickets, rather than along the broad avenues of verified and attested poetic concepts.
– Izet Muratspahić, Bosnian literary critic, 1984

“ Šopov uses words and language deliberately, as an instrument of thought and emotion that is, at the same time, the musical instrument of his lyric art.
– Ciril Kosmač and Bratko Kreft, Slovenian writers, 1967

One reason why Šopov the translator was much more prolific than Šopov the writer was that he had an obsession: to introduce the Macedonian readers, from a very young age, to the great literary works of the world, in order to contribute to their further enrichment. At the same time, he wanted to put his country on the world's literary map. Thus, at home, he initiated the Struga Poetry Evenings —the oldest annual international poetry festival in the world— and served as the chair of its first board in 1962, and abroad, he organised Days of Macedonian Culture in Rome, Brussels, Zagreb and Paris.

For twenty years now, UNESCO has been involved with the Struga Poetry Evenings, awarding the annual "Bridges of Struga" Prize to young poets from all over the world who have published their first book of poetry in the previous year, thus helping to forge links between young poets from all continents, from the Philippines to Senegal, from Japan to Estonia, from France to Colombia, etc.

Through such international collaborations, one of Šopov's dreams of the early 1960s became a reality. In the 1970s in Paris, "in a quiet bistro near the Opera House," he wrote:

> A stranger, yet not a stranger, among the young people of the world,
> I understand nothing, but clear and understandable is their uproar...

He concludes the poem with the lines:

> And Paris flows and flows before me. It flows under all the bridges of the Seine,
> under all the bridges in the world.
> I hear in this flowing the sonorous voice of flood and upheaval,
> of the soon-to-be, not-yet-realized Universal Commune.
> So long as a thousand lights and colours are splashing and echoing around me.

Šopov dreamed of a "common cultural front that seeks to unite, in the same struggle, the affirmation of our cultural values and the acceptance of all the creative achievements of the human spirit in today's world" (1970). It is an ideal that he has left us as a legacy, just as with his poetry, whose humanist and cosmopolitan component transcends geographical and historical borders.

If Šopov was a pioneer in so many areas of culture, this was certainly due to his talent, but it was also what the times required. He was part of that generation of Macedonian intellectuals who had to build their country on new foundations after the Second World War. To borrow the words of his Mexican translator Aurora Marya Saavedra, who published a large selection of his poetry in Spanish in 1987, it was a period when "wounds had to be quickly healed, along with restoring, building, creating a political system, shaping a way of life, building the foundations of an aesthetic and a culture that were in tune with the place, its past and its future."

Šopov fought all these battles.

“ Aco Šopov is destined to represent Macedonian poetry on the world stage, for his poetry, which is essentially linked to the Macedonian land, bears witness to the fact that the intellectual life of his country has taken the course of European literature.
– Fridrun Rinner, Professor of Comparative Literature, University of Provence, 1985

“ In Aco Šopov’s poem no one feels like a stranger. The reader, no matter where he comes from, is in perfect harmony with it. He is a man who has travelled the world and has felt in every country the palpitations of its people. This is very rare. There are many poets all over the world who create beautiful, yet local work. Šopov's is undeniably universal. He can recognise the history of the world in his own history. This is probably what touches us so deeply in his poetry. But there is also a cosmic resonance in it. It is as if every breath of the poet receives a mysterious response from far away, so that it reaches the very source of life and there is a universal breath between life and death, between victory and defeat, between day and night, which makes us vibrate.
– Mahmoud Hussein, Egyptian author, 2002

“ Aco Šopov’s poetry is seductive and fascinating not only because of its author’s great talent and mastery, but also because of its nobility and idealism, which may seem almost utopian and anachronistic – especially today, when pragmatism and technocracy triumph at the expense of spirituality. In reality, however, this nobility and idealism convey universal values, which focus on man and his origins, timeless values on which human existence is based and from which it draws its energy.
– Roman Kissiov, Bulgarian poet and painter, 2013

“ Poetry – and more so Šopov’s poetry – removes us from time and space all the while anchoring us mysteriously over time and in specific places. As violent as it is tender underneath, poetry speaks the truth in accessing the innermost being.
– Federico Mayor, Director general of UNESCO, 1994

“ What particularly attracts me in the poetry of Aco Šopov, what so profoundly moves me, is the way he listens —patiently, ceaselessly and very lucidly— to what he calls “the blood”. This is not the blood of vendetta, civil war, or conflict. It is the blood of the great Shakespearean drama of life. It is the blood of the word, of the ceaseless heartbeat of the human space.
– Yves Bergeret, French poet, 2002

Born on 20 December 1923 in Štip, Aco Šopov grows up in his home town with his two brothers Dimitar and Borislav, his father Gjorgji Zafirov-Šopov and his mother Kostadinka Ruševa, to whom he owes his love and talent for poetry, but also his knowledge of French.

His childhood —that "hundred-headed monster", as he called it towards the end of his life— is marked by the incurable illness of his mother, who was paralysed at the age of 37, and the psychological instability of his father, who ends up abandoning his work and family. Aco has to look after his mother and younger brother alone, his elder brother having been sent to the Prizren Seminary, one less mouth to feed.

The spectre of his mother's illness, sadness and loneliness will permeate his poetry from his first poems to his last, which he will write as the same disease slowly and insidiously incapacitates his body before it claims his life at the age of 59, on 20 April 1982.

Down Below There Is a Blood

Down below there is a heavy blood,
left over, you might think, from an age long gone.
Up here in the sultry mists it is invisible.
Like a scar it lies cursed on top of the wound.

Down below there is a heavy blood. A single blood.
A blood that is black as pitch and as thick.
An insatiable blood with a primal thirst.
There is old blood below, naked and black.

It lies below and burrows like a mole.
Threshold to threshold, it burrows through the mind.
Unerring as death and as inescapable,
it seeps into every last space and void.

Down below there is a heavy blood,
a single blood repeating constantly:
Follow and obey me, follow me first,
never must you be divided from me.

Down below there is a terrible blood,
more terrible even than the threat.
Down below there is such a heavy blood
you might think it was left by an age long dead.

From *Not-Being (Nebidnina)*, 1963
Translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer, 2022

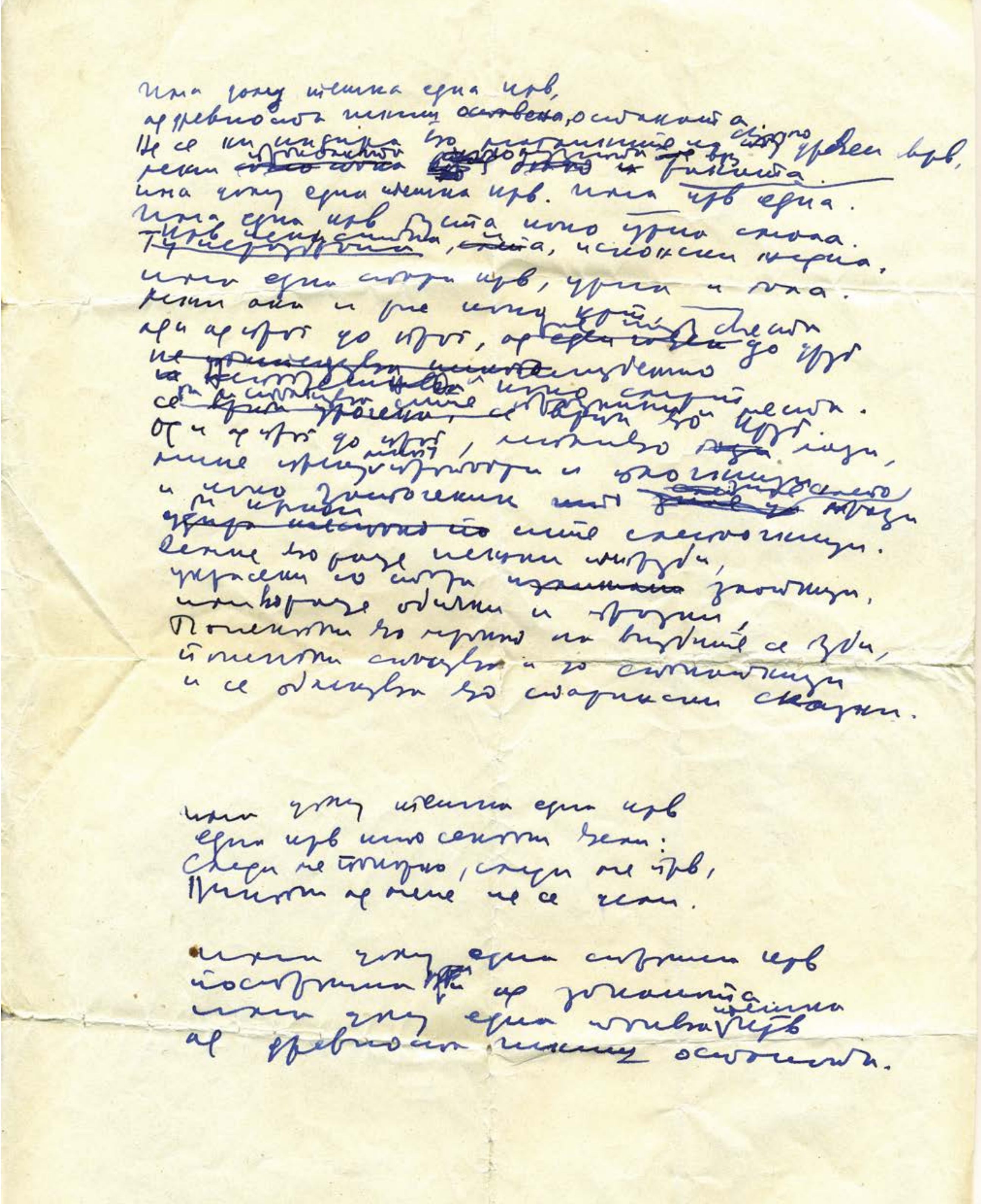

Aco spends his childhood in great moral and material misery. An outstanding student, he has to sell peanuts at football matches to pay his school fees, according to what he said in an interview (1967). He is (as someone will tell us later) the only schoolboy from Štip who has to feed himself and sometimes stays at the school dormitory, which as a rule only accepts children from neighbouring villages. Above all, he spends his childhood in fear of losing his beloved mother. He is not yet eleven when the neighbours watch him pass by every day, carrying heavy cans of water that he fetches from a spring renowned for its curative qualities, to wash the bedsores on his mother's body.

Some forty years later, when his fame as a poet leads him to be sent as Yugoslav ambassador to the poet-president Léopold Sédar Senghor in Senegal, the memory of this “clear and health-giving water” is still there, at the heart of the poem.

An Event by the Lake

The news spread like lightning
and all the people descended on the lakeshore,
where he lay exhausted and winded from his long journey—
the winged horse with starlight in his eyes,
Siberian hoarfrost in his nostrils,
the dust of the Saharan sand in his mane.
He had circled the world, crossed all seas and oceans,
and barely found the strength to alight here, by his native lake,
that he might drink its clear, cool, and health-giving water.
He flew down and lay on the shore, winded from his long travels;
he lay down next to the lake but lacked the strength to make
one final effort—to plunge into the clear and health-giving water
that would restore his strength to him
and would return his life to him.
The people were gathered around him, jostling and murmuring,
the women praying to God for mercy, the children gawking.
For some of the men, this was inconceivable madness,
for others, a journey in vain, a pointless flight,
but for him, it was the highest purpose of his life:
to discover his native land by discovering the world.
Three days he lay by the water of the lake
without the strength to revive himself.

Three days he neither recovered nor died.
Three days the people waited with patience,
but on the fourth day they slowly began to make their way home,
leaving the horse alone by the lake.

And just as the last person was getting ready to leave,
the rain came down in torrents and the lake began to rise
and its waves began to lap against the horse beside the lake.
Revived by the clear and health-giving water,
the horse neighed a few times, as much as his throat could manage,
and the startled people began to return;
they could not take their eyes away as the horse plunged into the lake,
as he frolicked with the waves and drank the clear and health-giving water.
It lasted just a few moments,
and then the horse came out onto the shore
and lifted himself again into the air, as if this were his very first flight,
carrying with him his highest purpose:
to discover his native land and so discover the world.

From *The Black Woman's Song*, 1976
Translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer, 2022

In the autumn of 1943, Aco Šopov joins Tito's Partisans. "The struggle," he recalls thirty years later, "the one with weapons and the one with spirit, was the only way to give meaning to life, the only way to preserve youth, or rather, to give youth back its rights of youth." (1973)

Although in the Partisan resistance "love was forbidden in the name of love", to use one of his later phrases (1959), Aco falls in love with Vera Jocić, a combatant from Skopje. In May 1944, she is seriously wounded on a battlefield. For three days he and a few other comrades carry her to Sasa, the nearest village. Once there, Vera succumbs to her injuries, yet another terrible bereavement that befalls the young man, who has just turned twenty. Two entire years will pass between Vera's death and the birth of the poem that will establish Šopov's reputation as a poet, "Your Eyes", which begins with these lines: "Three days we carried you bundled in our arms, / sorrow and pain in your glassy stare, / and every drop that dripped from your wound / fell like a bleeding ember on my heart" (translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer).

Similarly, after the Skopje earthquake of 1963, it will be two years before the pain of the tragedy is expressed in a poem. Šopov carries poems in his heart for a long time before putting them down on paper.

Lament from the Other Side of Life

I climbed above the summit of the pain.
I am human. But what is a human?
Emptiness before me, emptiness behind me.

Emptiness that catches fire.

From the other side of life,
with strong knots crucified alive,
I climbed above the summit of the pain.
That day. Blackday. Up black stairs.

I climbed above the summit of the pain.
From the other side of life,
from the other side of myself,
of everything not spoken,
everything not burned away,
from the other side of the water,
from the other side of the wellspring,
from the other side of the root.

Dissolve, clump of clay, flow out, water,
overflow, cup of keening,
for all the cities of this city,
all the grievings of this grieving.
Tell me who to blame,
who to feel sorry for? Tell me!
O child who is no more—
my grieving, your embrace.
My grieving, your embrace,
your darkness, my netherworld.

O earth of keening, earth of desert,
from dead weeping grown,
earth, look around, earth, uncover yourself.
Take this eye,
take this wheat
in your withered hand.

Take me, earth, or bring me back,
bring me back below this summit,
below the other side of life,
return my human powers to me.
O earth, bring me back to earth.
I am human, meant as a human to suffer;
to find stone, to wall myself up alive
in an arch on some bridge.

From *Reader of the Ashes*, 1970
Translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer, 2022

Horrordeath

Here all things are born and die on their own.
A great stone. A scar. A mumbled, muted word.
Spring is its mother and stepmother, wicked and shrewd.
Ashes of the dream, dream of the ashes. Horrordeath.

Droughts drink it, black rains sift it,
days heap it with night, layer upon layer,
while down its hide the vertebrae stiffen
with ossified shadows of raw flesh and rage.

Here winds are whistling and dark ghosts wail,
here the first crime, sin, punishment, rebuke.
Here sleep human and beast in one lair,
and the little child takes her first stumbling step.

The bread on it grows from a root deep and bitter,
so it is dry and sweet and sears like a flame.
Song, should some weary hermit accost you,
accept him as your own: he burns the same.

O rose in the throat, snakeberry in the mouth,
wild itch of blood with itself contending;
O land of delectable, deadly poisons,
the blazing boulder rolls. Burning. Burning. Burning.

Here all things, on their own, are born and die.
A great stone. A scar. A mumbled, muted word.
Spring is its mother and stepmother, full of lies.
Ashes of the dream, dream of the ashes. Horrordeath.

From *Reader of the Ashes*, 1970
Translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer, 2022

About Horrordeath

It is about the word, about its power, which we keep questioning without ever explaining it, the power to open us up to a world of strange beauty and uncommon order, and then abruptly bring us back to the appearances of life, which follows its chaotic course. At that moment, as if in a horrific torment, bitter as a snakeberry, cruel as an itch in the blood, all things merge and disappear.

The poet is, in the poem, as if in an icy cavern, as if in an endless forest where gigantic petrified words lie scattered in place of trees. It is for him to pull them out of death, to awaken them from their stony sleep, to revive the forest, so that the trees begin to walk. Often he succeeds in this, and perhaps even more often he stands there, in that forest, confused and powerless, in vain calling on his poetic memory to help him in his despair. To no avail, because each poem, once grasped, is a unique insight, a unique revelation, without possible replica. And so it continues from poem to poem. No sooner has the loop been completed than another one is opened. And always, the same damn question: How?

– Aco Šopov, “The poet must awaken the words”, 1969

A highly inspired, exceptional poem that approaches the Skopje earthquake, so to speak, from the inside, fiercely opposed to the descriptive discourse that, especially about this traumatic event, has so often imposed itself on our poetry and art in general.

– Draško Ređep, “Aco Šopov's Black Sun”, 1970

“Aco Šopov has distinguished himself as an exceptional poet of thought, a visionary of passion, a singer of love and beauty, an unraveller of sadness and desire.
– *Milivoje Marković, Serbian author and journalist, 1977*

“Šopov's poem reveals the perfumes, the unnameable sap of his country, in other words, that reality which is both tangible and intangible, and in whose name one sometimes dies.
– *Pierre Seghers, French poet, 1976*

“We must carefully read Aco Šopov's early verses about the “Partisan spring”, about the happiness and the mountains, about the rebel poem, to perceive how deeply they are imbued with an acute and exalted awareness of freedom, with a language that for the first time freely unfurls its banner of love for the homeland and utters aloud the Macedonian poem. We must take the measure of this intimate, virtuous passion, invested in his naive but resounding verses on the cloudless future, we must also guess at his tenderness for the native land and only then evaluate according to aesthetic criteria all that this poet has left behind.
– *Draško Ređep, Serbian author, 1969*

“Šopov's poetry embodies that other link between the blood and the poem, between the creative urgency and the word, between the traumas and the memory of people, nations and humanity. Such conception of the poetic discourse [...] confers a universal dimension to his literary topos and makes his word polyvalent, enigmatic, full of meaning, carrying multiple inherited or foreshadowed existential layers.
– *Katica Ćulavkova, Macedonian poetess and literary theorist, 2008*

“Through metaphors and repetitions, through verses chiselled in a very singular rhythm and tone (...), Šopov draws us into the depths of his questioning, gives us the smell of war when it starts, the storm and the fire, and nebidnina, this “not-being” which runs through his texts like a red thread. Poetry then becomes incantation, to the tune of the hypnotic music led by a flute player from an ancestral past.
– *Alexandra Fixmer, Luxembourg author, 2012*

On this occasion, as the earth trembles in Skopje, death does not take a loved one from the poet. But that does not ease his pain as he is faced with the human tragedy. “I have always felt the world around me and the events in it as my most intimate experience,” he said in an interview in 1965.

Again and again death strikes in Šopov's poem. Yet it will not be death but its antidote, love, which becomes the key word in Šopov's poetic universe. Love is the inspiring force of his early poems dedicated to his mother and of those dedicated to the beautiful and courageous Vera; love imposes itself in his first collections in which intimate feeling prevails over collective exaltation, *Verses of Sorrow and Joy* (1952) and *Merge with the Silence* (1955); love becomes the driving force behind the prodigious verses of *Not-Being* (1963) and *Reader of the Ashes* (1970), which mark the apogee of his work; love is the bright red thread that runs through the African-inspired *The Black Woman’s Song* (1976) and his farewell collection *Tree on the Hill* (1980). Love, more often subtly suggested than explicitly named, underlies his entire poetic work.

“Freedom, love and word are the key concepts in the work of Aco Šopov,” observed Edouard J. Maunick, his second translator into French after Jean-Louis Depierris, at the celebration of the 80th anniversary of the Macedonian poet's birth. “A trinity that melts and intertwines so intimately that the alchemy opens onto the freedom to love that the word generates and perpetuates.” He is a “poet porous to all the breaths of the world,” he added, borrowing Aimé Césaire’s famous phrase.

In his afterword to Šopov’s *Personal Anthology*, published in 1994 in the UNESCO Collection of Representative Works, Maunick noted that this poetry “while deeply rooted in his Macedonian homeland, is in equal measure projected into the universal.” Indeed, Šopov's work has a strong humanistic and cosmopolitan component that encompasses both the intimate experience of its author, the fate of his country and the destiny of humanity. Its high aesthetic reach and its universal scope destine him to be a lasting part of the world’s literary heritage.

J.Š.

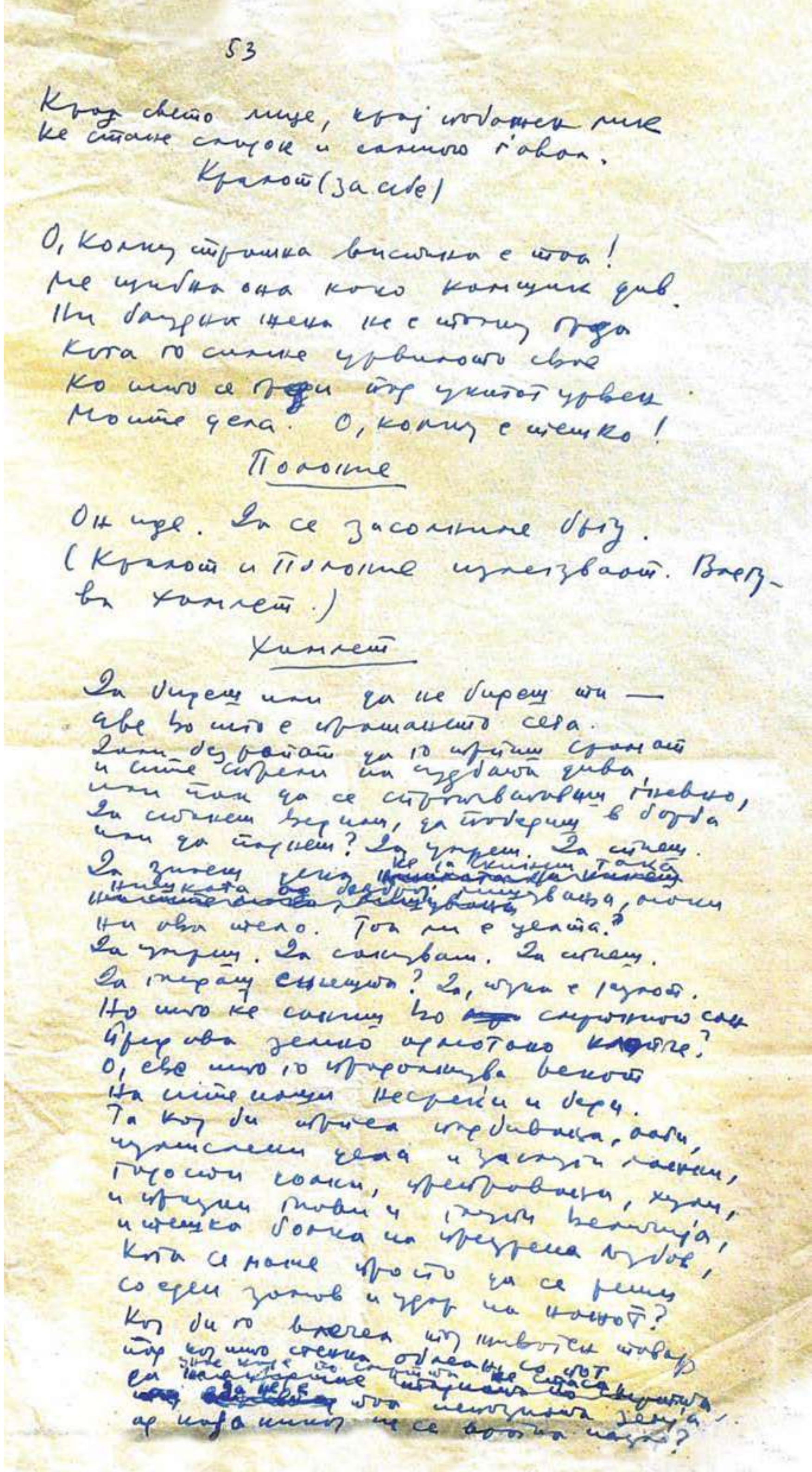

Not-Being (Nebidnina)

1.
I traveled a long time, traveled an entire eternity,
from myself to your not-being.
I traveled through fire, through rubble,
through wastes of ash.
In heat, in drought, in utter darkness.
I fed on the bread of your beauty,
I drank from the throat of your song.

Do not look at the dry black gullies
that score my face—
I was given them by the face of the earth.
Do not look at the crookedness of my shoulders—
I received it from the weariness of the hills.

Look at these arms—
two fires,
two rivers
dark waiting.
Look at these hands—
two fields,
two arid lands
hollow wailing.

I traveled a long time, traveled an entire eternity,
from you to my not-being.

2.
And everything happened in a single night,
night of trees,
night of leaves,
night of a cold trench.
I fell, I drowned in tall grass,
in grass and thick moss.

This happened in a single night,
the true and the untrue,
like an ancient story
buried deep in one's consciousness.
You came like a muffled flood and carried me off,
like a welling from places underground.

And now alone
in front of this hill of pain and humanness,
on roads I don't recognize,
ragged from hunger and curses, I howl.
You came like the black water of an illness
in which a person is endlessly sick
from all the scourges, all the evils of the world.

3.
Turbid water, black water,
every day you pluck a flower
from the stone of my forehead
and toss it into the murky depths
beneath the light skin of your body.
Turbid water, black water,
who gave you the form
of that beautiful, terrible thought,
which wraps itself around my heart
like a young deer circling a tree?
Who gave you that name,
turbid water, black water?

Who is it who sits invisible inside me
and lights that fire?
Who tears down the wall of my blood?
Who robs me of my hearing?
Who strips me of my sight?
Who tirelessly lays layer upon layer?
Who is it who sits invisible inside me?

4.
Tree alone on the hill,
woundedness in the loose soil,
who gave you my eyes,
which ripen in the dream of your leaves?
Green gaze, green rising,
who condemns us to the same watching?
Tree alone on the hill,
woundedness in the loose soil,
how did your depths come to be inside me,
how did you come to be in my blood?
Whose nimble hand wiped away
all the distances
all the closenesses?
Who condemned us to this not-being,
I to be tree, you to be song?

5.
Unknown woman, wise woman,
you, always calm, who passes
this window of darkness
deaf to the wailing,
blind to the despair—
where does this false calm come from?
How does my blood come to be inside you?
Woman, I have guarded you like a heavy secret,
which I will not reveal until the day
when my blood appears, gasping,
at an hour of terrible silence,
to speak its brave last words,
bright as the heights,
sharp as a sword.

How does my blood, woman,
come to be inside you?
I traveled a long time, traveled an entire eternity,
from us to our not-being.

From *Not-Being (Nebidnina),* 1963,
Translated by Rawley Grau and Christina E. Kramer, 2022

1.
Патував долго, патував цела вечност
од мене до твојата недопирлива.
По неа патував, по сржа, по невидлива.
Ме хранеше лебот на твоите сонцата,
ме поеше [illegible] свежина.

Не гледај ги овие оддалечени ноќи,
ниту ги [illegible] [illegible] на изумите.
Не гледај ги овие изгубени [illegible],
ниту ги [illegible] [illegible] на [illegible].
Погледај во овие раце
што исполнети како две реки
течеле,
погледај во овие [illegible] [illegible]
овие две сонца
[illegible]:

Патував долго, патував цела вечност
од мене до [illegible] недопирлива.

2.
А сè се стори една ноќ,
[illegible] и [illegible],
[illegible] на [illegible] [illegible]
што светот [illegible] ја [illegible].
Ти дојде и ме однесе како [illegible] [illegible],
како [illegible] [illegible]

Translated as 'non-être', 'noser', 'not-being'..., after having been translated as 'néant', 'nada', 'fate'... nebidnina speaks of the impossibility of being, but also, to reiterate one of the author's attempts to explain it, 'fulfilment through non-fulfilment' (1979). A few quotes from Šopov:

- What is *nebidnina?* There are many more or less successful translations of this word, but none of them can express its very essence. For me, this word speaks of the destiny of our people: their struggles and sufferings, their aspirations and unfulfilled ideals, their loves and sorrows. (1976)

- In “Nebidnina” I tried to solve the problem of alienation. Alienation, not as an abstract concept, not as a psychological category, but that alienation which is related to this land and this region. At the same time, I did not want to and could not give it a regional character. (1965)

- The latest collection of poems I have prepared for the press is entitled *Nebidnina* [...] With this title, I wanted to highlight a paradox: poetry, insofar as we understand and conceive it as essential, as superior to what we usually understand by the word life, in its various manifestations, is nevertheless incapable, even when it takes on the most accomplished forms and attains the heights of perfection, of encompassing all the richness and complexity of this word. (1962)

- The path to the poem is torturous. What appears as poetic illumination is actually the result of a long and complex process that brings both experience and reflection [...] The poet’s greatest challenge and the greatest moral responsibility is to find the right words for the contents and ideas he wants to express in an authentic and inimitable way. If he fails, the poem is pulled out of joint and, the word becomes a lie. (1968)

- I strive for a kind of formal perfection, and I want this formal perfection to also be justified internally by the content. (1965)

- I consider my poetry to be both experience and the expression of a synthesis between love, earth and passion. (1970)

- Poetry requires individuals with integrity. That is to say: there can be no creation without ethics! [...] Comfortableness, conformism, means the death of creation. (1972)

- Poetry is the youth of beauty, the thirst for it, the right to it, illusion. (1960)

Timeline

1923: Birth of Aco Šopov, in Štip.

1934: His mother, Kostadinka Ruševa, falls seriously ill.

1938: Writes his first intimate poems, which have come down to us, in a school notebook.

1940: Writes his first collection of socially inspired poetry, which disappears, along with other clandestine documents, in a police raid, during the occupation.

1941: Becomes a member of the Yugoslav Communist Youth.

1942: With two high school mates, he publishes the newspaper *Spark* clandestinely.

1943: He gets his high school certificate in his home town and joins the Partisan resistance in the mountains.

1944: He publishes the newspaper of the Third Macedonian Shock Brigade, *Fire*, in which his war poems appear. At the end of the year, his first book is published: *Poems*.

1945: Appointed Vice-President of the National Liberation Youth Union of Macedonia (NOMSM). First trip to the USSR as a member of a Yugoslav youth delegation. Editor-in-chief of *The Young Combatant*, a youth newspaper. Launch of the arts, science and social sciences magazine Nov Den (New Day), of which Šopov is one of the editors and later the editor-in-chief; it lasts until 1950.

1946: Graduates from the Đuro Đaković High School of the Party, in Belgrade. Participates in the First Congress of Yugoslav Writers, as a member of the Nominating Committee and the Supervisory Board. Publication of the collection *The Youth Railway*, co-written with Slavko Janevski, during their participation in the construction of the first railway in Yugoslavia after the Second World War, the “Brčko Banovići Youth Railway”. A thousand foreign youth participated in it, alongside more than sixty thousand Yugoslavs.

1947: Šopov becomes one of the eight founding members of the Society of Writers of Macedonia, which he will chair several times. Birth of his son Vladimir, from his marriage to Blagorodna.

1950: Editor-in-chief of *Future*, a magazine of literature and art for young people. Publication of the collections *On Mount Gramos* and *With Our Hands*.

1951: Founds and directs the Kočo Racin Publishing House. Publication of his translations of *Ciciban*, by Oton Župančič, and *Lay of Opanas*, by Édouard Bagritski (the latter, in collaboration with Slavko Janevski). The magazine *Nov den* (New Day) gets a new look. It becomes *Sovremenost* (Modern Times), under Šopov's leadership.

1952: First stay in Paris. Publication of the collection *Verses of Sorrow and Joy*, which provokes virulent controversies about Šopov’s intimism and divides Macedonian writers into two opposing camps.

1953: Publication of Ivan Krylov’s *Fables*, translated by Šopov.

1954: His translations of *Poems* by Jovan Jovanović-Zmaj and *Telegraphic Fables* by Gustav Krklec are published.

1955: Publication of the collection *Merge with the Silence* The controversy continues. Publication of a collection of twelve French stories translated by Šopov.

1956: Šopov becomes the first editor-in-chief of the literary magazine *Horizont*.

1957: Šopov's collection The Wind Carries Beautiful Weather, his collection in Slovenian *Zlij se s tišino* (Merge with the Silence), and his translation of *Cyrano* are published.

1958: Publication of *The Cid* by Pierre Corneille, translated by Šopov.

1959: Publication of *Poem for l'alouette* by Grigor Vitez, translated by Šopov, and of the *Anthology of Yugoslav Revolutionary Poetry*, which Šopov co-edited with the Bosnian poet Mak Dizdar. He is awarded the 1941 Partisan Commemorative Medal.

1960: Publication of Shakespeare's *Hamlet* translated by Šopov (Eleventh October Prize). President of the Union of Translators of Yugoslavia, until 1963. Birth of his daughter Jasmina from his marriage to Svetlana.

1961: Graduates from the Faculty of Philosophy in Skopje. Second stay in Paris. Šopov initiates the Struga Poetry Evenings, the oldest annual international poetry festival in the world. Awarded the Order of the Republic with silver crown.

1962: First chairman of the board of the Struga Poetry Evenings.

1963: Publication of *Poems*, a selection of old and new poems by Šopov himself, and of the collection *Notbeing* - Nebidnina (Eleventh October Prize). Skopje earthquake. Several poems are directly inspired by this tragedy, some of them written two years later. Member of the Yugoslav jury for the selection of the plan and construction of the mausoleum of Petar Petrović Njegoš, in Lovćen, Montenegro.

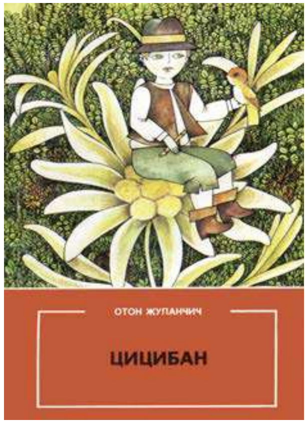

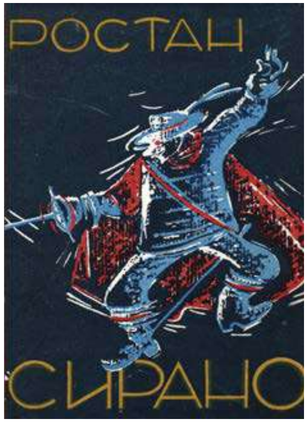

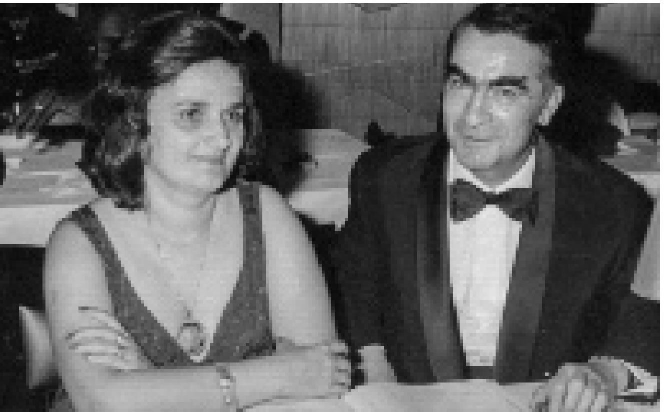

1964: Publication of Shakespeare's *Romeo and Juliet* (excerpts), translated by Šopov, of *Ветер приноситъ погожие дни* (The Wind Carries Beautiful Weather), a collection of his poetry translated into Russian mostly by Yuri Levitansky, and of *Örök várakozó* (The Eternal Waiting), translated into Hungarian by Fehér Ferenc.

1965: Publication of his translation of *The Sea and the Colours* by Grigor Vitez and *Poetry* by Izet Sarajlić.

1966: Publication of *Birth of the Word*, a selection of old and new poems by Šopov himself, *Predvečerje* (Evening), poems selected and translated into Serbo-Croatian by the Montenegrin poet Sreten Perović and *Evening over the City* by Dragutin Tadijanović, translated by Šopov. President of the jury of the March Short Film Festival in Belgrade.

1967: Publication of *Poems*, a selection of poems for eighth grade students, and *Selected Works: Poetry* by Miroslav Krleža, translated by Šopov. Editor-in-chief (for two years) of the satirical newspaper *Osten* (Spur). Becomes one of the fourteen founding members of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. Visits Moscow on the occasion of the celebration of the October Revolution, at the invitation of the Union of Soviet Writers.

1968: Publication of his satirical poetry collection *The YUniverse*, his *Selected Poems* (edited by Georgi Stardelov) and his translation of 60 *Sonnets* by Shakespeare. Elected president of the jury of the Pula Festival (Croatia), the most important film festival in Yugoslavia. President of the Union of Writers of Yugoslavia. Honorary member of the Serbian Academy of Sciences and Arts.

1969: Publication of *The Golden Circle of Time*, a selection of old and new poems made by Šopov himself. Appointed editorial director of the publishing house Makedonska kniga (Macedonian Book). Chairman of the Board of the Struga Poetry Evenings. Awarded the Order of Labour with Red Flag. Travels to the USSR at the invitation of the Union of Soviet Writers.

1970: Publication of the collection *Reader of the Ashes* (Kočo Racin Literary Award). Winner of the Children's Literature Festival Prize, Serbia, for his translation of the works of Jovan Jovanović-Zmaj. Winner of the AVNOJ prize, the highest Yugoslav award.

1971: As a poet and man of culture, Šopov is appointed Yugoslav ambassador to Senegal. This diplomatic mission lasts until 1975, during which time he translates a large selection of poetry by the poet and president of Senegal, Léopold Sédar Senghor. Šopov presents Senghor as a candidate for the Golden Wreath, the main award of the Struga Poetry Evenings.

1974: *Ugnus-milestiba* (The Fire's Love), a book of Šopov's poetry in Latvian is published in Riga, translated by Knut Skujenieks.

1975: Official visit of Senghor to Yugoslavia and reception of the poetry prize in Struga. Publication of Senghor's *Poems*, works selected by Šopov and translated by him (in collaboration with Vlada Urošević and Georgi Stalev).

1976: Publication of the collection *The Song of the Black Woman*, inspired by Šopov's stay in Senegal (Miladinov Brothers Award at the Struga Poetry Evenings), of a bilingual, Macedonian and Serbo-Croatian selection of his poems under the title *Poems* (edited by Georgi Stardelov) and of his *Selected Works* in five volumes (edited by Slobodan Micković). Šopov is appointed Chairman of the Republican Commission for Cultural Relations with Foreign Countries. He organises the Days of Macedonian Culture in Rome and Brussels.

1977: Publication of the booklet (limited collector's edition) *Man is immense, the ocean, small* (edited by Georgi Stardelov), the collection *The Long Coming of the Fire. Selected Poems,* in a Serbo-Croatian translation by Sreten Perović, and *The Song of the Black Woman*, in a Croat-Serbian translation by Elina Elimova. Šopov organises the Days of Macedonian Culture in Zagreb. His health begins to deteriorate: in January, he stays at the University Clinical Centre in Ljubljana (Slovenia); in July, he convalesces in Brezovica (Kosovo). Days of Macedonian Culture in Paris and Tito's official visit to France in October. Šopov goes as a member of the delegation, having retired shortly before from professional life for health reasons.

1978: Publication of a selection of his poems in French, translated by Djurdja Sinko-Depierris and Jean-Louis Depierris, under the title *En chasse de ma voix (Seeking My Voice).* Stay at the Salpêtrière Hospital in Paris. In February, he writes, among other things, the "Elegy of the Poet Clochard". November: literary evening dedicated to Šopov at the Yugoslav Cultural Centre in Paris.

1979: Stay in Zagreb, Croatia, for health reasons.

1980: Publication of the collection *The Tree on the Hill*, his last book of new poems. Stay in the USSR for health reasons.

1981: Publication of *Scar*, poems selected by Šopov himself, and *Naşterea cuvéntului* (Birth of the Word), poems selected and translated into Romanian by Ion Deaconescu.

1982: Death of Aco Šopov on April 20th.

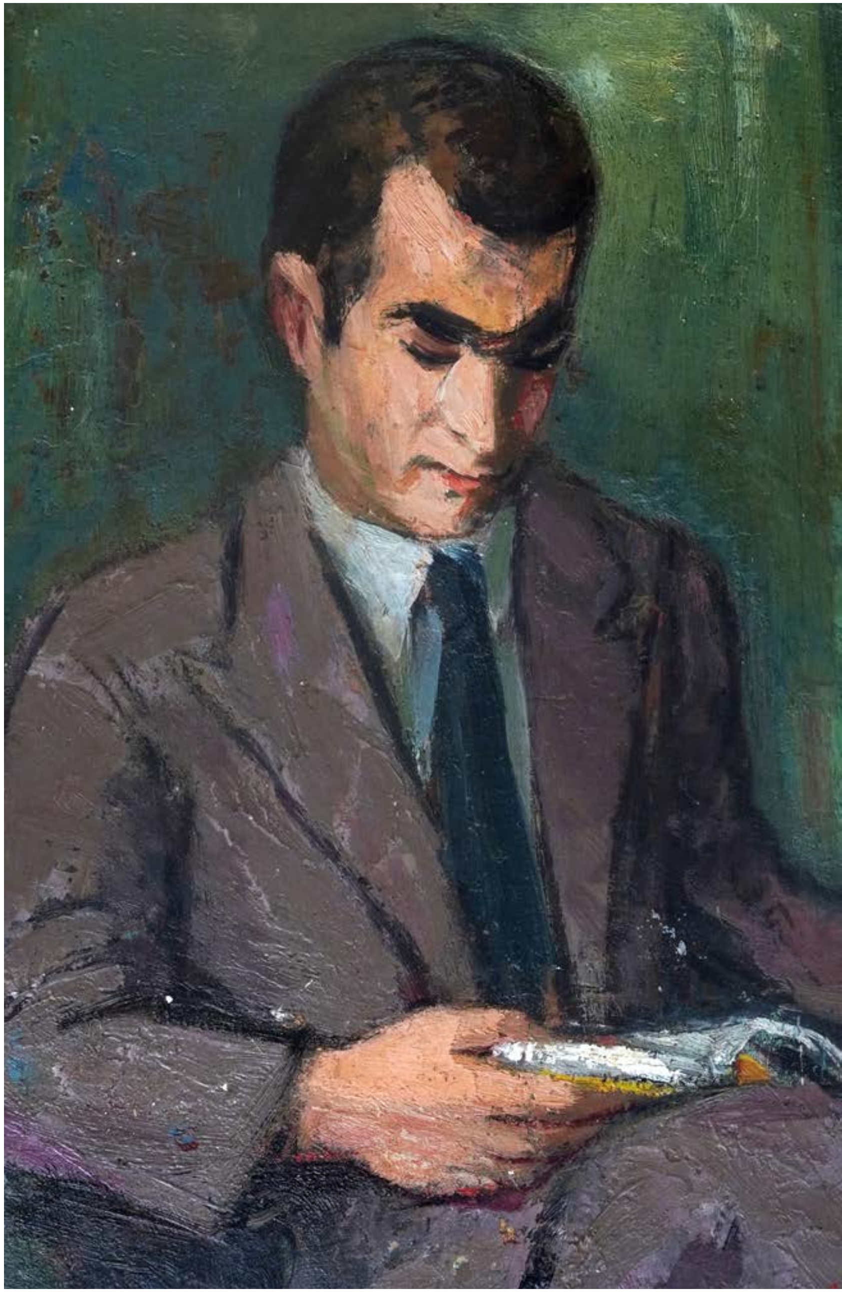

Posthumous events and books*

1982:
The cultural centre in Štip, Šopov's hometown, built in 1979, is named after the poet. Since then, it organises annual cultural events in his honour.
1984:
Poems, selection and preface by Izet Muratspahić, Sarajevo (Serbo-Croatian)
The Aco Šopov Primary and Middle Schools open in the northern part of the city of Skopje.
1986:
The Poetics of Aco Šopov, by Radomir Ivanović, Belgrade (in Serbo-Croatian).
The Poetics of Aco Šopov, by Radomir Ivanović, Skopje.
1987:
Selected Poems, selection and preface by Rade Siljan, Skopje.
Lector de cenizas (Reader of the Ashes), selection and translation into Spanish by Aurora Marya Saavedra, México (in Spanish).
1988:
Poems, selection and preface by Rade Siljan, Skopje.
1990:
Sky of silence, Šopov's poetry by Vele Smilevski, Skopje.
Into the Black Woman's Dream, selection and translation by Dragica Spasovska, Belgrade (in Serbo-Croatian).
1991:
Reader of the Ashes, selection and foreword by Georgi Stardelov, Skopje.
1993:
The long coming of the Fire, selection and preface by Svetlana Šopova, Skopje.
Poetry, selection and foreword by Katica Ćulavkova; *Šopov in the world,* selection and foreword by Miloš Lindro, selected works in two volumes, Skopje.
Aco Šopov's work, collective, Skopje, Faculty of Philology / Institute of Macedonian Literature - proceedings of the symposium held the same year.
Celebration of the 70th anniversary of Šopov's birth at the Aco Šopov cultural centre in Štip.
1994:
Personal Anthology translated by Édouard J. Maunick and Jasmina Šopova, Paris, UNESCO Collection of Representative Works (in French).

* The books are in Macedonian if not stated otherwise

2000:
The Not-Being: Aco Šopov's poetry and creative experience, by Georgi Stardelov, Skopje, Matica makedonska.
"The nomad Šopov", by Aleksandar Prokopiev in *Post-modern Babylon,* Skopje.
2001:
Scar, Selection of Šopov's poetry by Jasmina Šopova, Skopje (bilingual Macedonian-French edition).
The Aco Šopov Cultural Centre in Štip inaugurates its "Room of the Poet's Memory", containing a selection of his books and personal belongings, donated by Šopov's family, and decorated with furniture from his private office.
2003:
The Life and Work of Aco Šopov, International Colloquium organised by the Macedonian Academy of Sciences and Arts on the occasion of the 80th anniversary of his birth (proceedings published in 2005).
Tracking the tracks of Aco Šopov, monograph by Jasmina Šopova, Skopje.
Twenty years after Šopov, 30th International Conference in the framework of the 36th International Seminar of Macedonian Language, Literature and Culture, in Ohrid (proceedings published in 2004).
2006:
Senghor en toute liberté, International colloquium organised at the Rectorate of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, with a focus on the relationship between Senghor and Šopov.
Exhibition and tribute to Senghor and Šopov in the National and University Library Saint Clement of Ohrid in Skopje.
Senghor and Šopov side by side, by Jasmina Šopova, Skopje (bilingual Macedonian-French edition).
2008:
The Birth of the Word, selection of Šopov's poetry by Katica Ćulavkova, Bitola.
2011:
Sol negro (Black Sun), selected poems by Šopov translated by Luisa Futoransky, Buenos aires (in Spanish).
2012:
Black Sun, selection of Šopov's poems by Jasmina Šopova, Differdange (bilingual French-German edition).
Commemoration of the 30th anniversary of Šopov's death at the Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje.

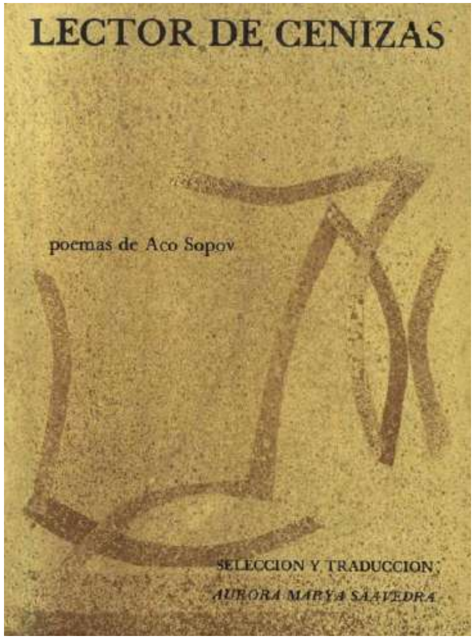

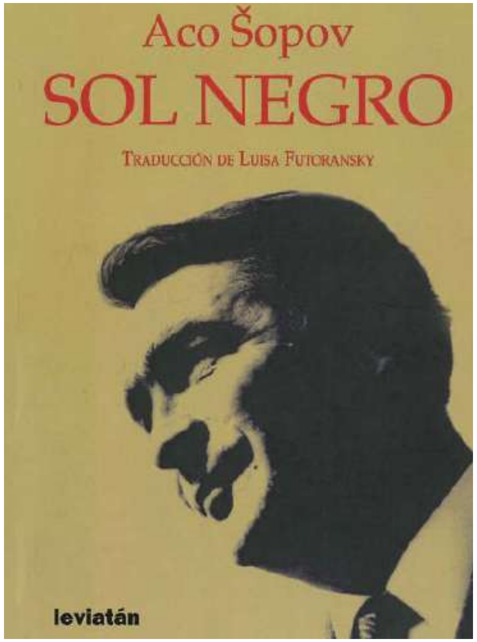

Presentation of *Black Sun*, Éditions PHI, at the Marché de la poésie (Poetry Market) in Paris.

2013:

Birth of the word, selection and translation of Šopov's poetry by Roman Kissiov, Ruse (in Bulgarian) and public presentation of the book in Sofia.

Celebration of the 90th anniversary of Šopov's birth at the Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje.

2014:

Celebration of the 70th anniversary of the publication of Šopov's first book, *Poems*, at the Society of Writers and at the Faculty of Philology of the University of Ss. Cyril and Methodius in Skopje. Launch of the *Aco Šopov's Lyrical House*, a multilingual website dedicated to the poet: acosopov.com.

2015:

Establishment of the Aco Šopov Poetry Foundation. Its primary purpose is to promote the intellectual legacy of Šopov.

2021:

The General Conference of UNESCO, at its 41st session, decides to be associated with the celebration of the Hundredth anniversary of the birth of Aco Šopov, following the proposal of North Macedonia, with the support of Bosnia-Herzegovina, Croatia, France, Luxembourg, Montenegro, Romania, Serbia, Slovenia and Tunisia.

2023:

A Year of Homage to Aco Šopov, under the patronage of the President of the Republic of North Macedonia, Stevo Pendarovski.

Some of the highlights of “2023, A Year of Homage to Aco Šopov”

January 23rd-28th: Third winter session of the International Seminar of Macedonian Language, Literature and Culture at the University of Ss. Cyril and Methodius in Skopje, in tribute to Šopov. – Skopje

March 21st: “Poetry: Creativity, Translation and Circulation of Works in Languages of Lesser Diffusion - an International Symposium in Honour of Aco Šopov,” organised by the Macedonian Academy of Sciences and Arts, in collaboration with the Aco Šopov Poetry Foundation. The Symposium will be followed by the poetry performance “The Long Coming of the Fire” and accompanied by the exhibition “The Road I Walk”. More that 20 participants will attend the event, coming from: Argentina, Canada, Croatia, France, Italy, Luxembourg, North Macedonia, Mexico, Poland, Senegal, Spain and Tunisia. – UNESCO Headquarters, Paris

June-July: “At Five-seventeen”, visual art and multimedia exhibition inspired by Šopov’s text of this name and his poems written in the aftermath of the Skopje earthquake, which occurred on 26 July 1963, at 5.17 a.m., taking the lives of a thousand people, injuring several thousand and leaving 100,000 homeless out of a population of about 200,000. – Skopje

August 10th-13th: Tribute to Šopov at the opening of the third edition of the Flipbook Film Festival, an annual international competition of short animated films, with the screening of four short animated films based on his poems and the public presentation of the art book *Nebidnina*, containing a selection of sketches and drawings from the animated films, as well as manuscripts and photographs of the poet. – Skopje

August 17th-31st: Lecture and literature tutorials on Šopov’s work at the 56th Summer Session of the International Seminar of Macedonian Language, Literature and Culture within the University of Ss. Cyril and Methodius in Skopje. – Ohrid

August 24th-27th: International tribute to Šopov at the Struga Poetry Evenings and public presentation of books of his selected works in English (Deep Vellum, Dallas), Arabic (Poetry House, Kairouan), Macedonian (Sigmapres, Skopje) and Polish (Universitas, Krakow). – Struga

September 1st-4th: Sessions devoted to Šopov at the 50th International Conference of the International Seminar of Macedonian Language, Literature and Culture within the University of Ss. Cyril and Methodius in Skopje. – Ohrid

November 2nd: Public presentation of the books *Song of Songs - Aco Šopov’s selected poems, thoughts, reviews and archives* (Sigmapres, Skopje) and *Beyond the Not-Being - conversations with Svetlana Šopova* (Dijalog, Skopje). – Skopje

December 7th: Commemorative event at the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU), dedicated to the centenary of Šopov’s birth, followed by the public presentation of publications on Šopov produced by the Academy during the year – Skopje

December 23th: Gala evening at the National Opera and Ballet House with the premiere of the ballet “Prayers of My Body”, a new creation by Aleksandar Nošpal, inspired by Šopov's poem cycle of this name. Official closing of “2023, A Year of Homage to Aco Šopov”

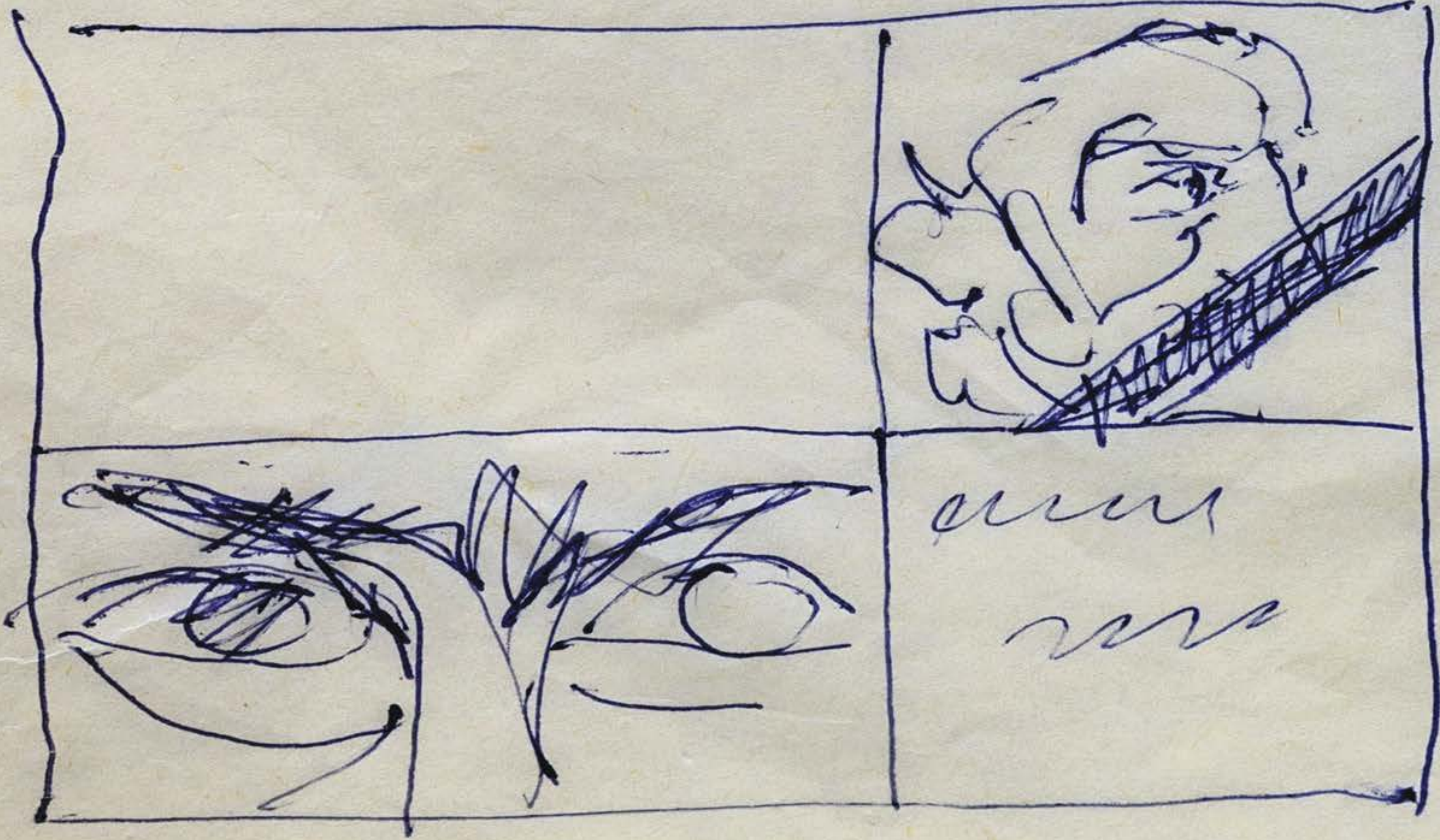

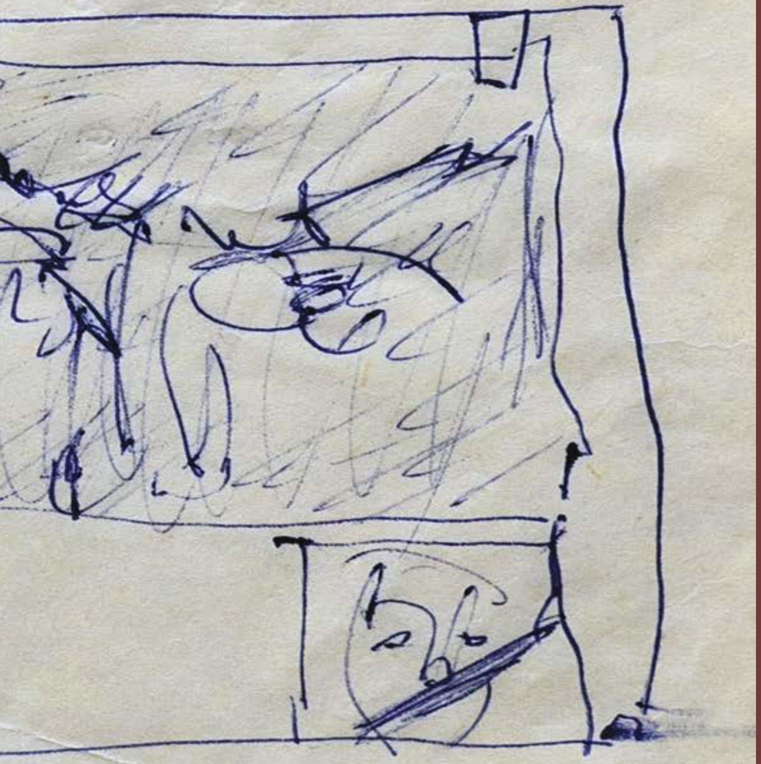

2023

Година во чест на Ацо Шопов

Ако постои поетски фатализам, јас сум тогаш еден од неговите најголеми поклоници.

Ацо Шопов, 1960

Ацо Шопов, име кое трајно се приопштува кон светското книжевно наследство

Во текот на оваа 2023 година, Северна Македонија ја слави поезијата, во чест на нејзиниот голем поет, роден на 20 декември 1923 година, Ацо Шопов.

Тој е првиот македонски автор објавен веднаш штом ќе замолкнат пукотниците на војната, во 1944 година, но и прв чијашто книга ќе излезе на словенечки, во 1957 година, прв објавен на јазик надвор од словенската група, унгарскиот, во 1964 година, и прв објавен на еден широко распространат јазик, рускиот, истата година.

Во 1967 година, тој станува најмладиот член основач на Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ), а три години подоцна и најмладиот добитник на наградата АВНОЈ, највисокото признание во тогашната Југославија.

Првата збирка сатирична поезија, во 1968 година, повторно е од Шопов. Уште од насловот на книгата, *Јус Универзум*, тонот е јасен: пародија на општеството преку амблематичниот „Јус“, односно југословенскиот еквивалент на меѓународниот стандард ISO. „Јусот стана некаква наша втора природа“, ќе изјави тој во едно интервју (1967). „Имено, по јус живееме, се облекуваме, јадеме, вреднуваме, спиеме, браниме, сакаме...“ И така поетот во оваа збирка ќе се подбива со јус-поетите, јус-прозаистите, јус-критичарите, јус-натпреварувачите, јус-политичарите..., свесен дека „сатирата е ‘опасна’ и ‘лизгава’ земја, рушител на ‘мирот’ и ‘редот’“.

Нарушувањето на мирниот поредок на нештата е негов својствен начин на чекорење низ поезијата. Тој е првиот македонски поет кој, на почетокот на 1950-тите, воведува неред во помодарскиот социјалистички реализам во литературата, пишувајќи интимна поезија, со што го распламтува гневот на тогашната конвенционална критика, но и аплаузот на една друга критика отворена кон промени.

Шопов исто така прв ќе го преведе „Мачорот в чизми“ на македонски! Тој, всушност, преведува цела колекција од дванаесет книшки со француски сказни за деца, во 1955 година, откако веќе превел две руски класични дела, *Песна за Апанаса* од Едуард Багритски, со Славко Јаневски (1951), и *Басни* од Иван Крилов (1953), а пред да се зафати со препевот на две француски врвни дела, *Сирано де Бержерак* од Едмонд Ростан (1957) и *Сид* од Пјер Корнеј (1958), на три ремек дела на Шекспир, *Хамлет* (1960), *Ромео и Јулија* (1964) и избор од *60 Сонети* (1968), и на волуминозен избор од *Песните* на Леополд Седар Сенгор (1975). Тој ќе ги преведе и најголемите југословенски автори како Отон Жупанчич (1951), Јован Јовановиќ-Змај (1954), Густав Крклец (1954), Мирослав Крлежа (1963), Григор Витез (1965), Изет Сарајлиќ (1966) и безброј автори од различни културни средини објавени во списанија и антологии.

“ Ацо Шопов прилегаше на наш литературен аристократ, кој ја одбрал поезијата како посестрима во животот, и само нејзе ѝ се доверувал, само со неа интимничел. Чистотата на поетската реч што ја создаваше, особено во вториот период од неговата творечка кариера, потсетуваше на сублимат што може да се сретне единствено во најразвиените средноевропски литератури. Како да ги обедини во магично созвучје искуствата на класицизмот и романтизмот, па преку своите прилози се провре низ синтези со кои нашата поезија прескокна цели стадиуми на развиток. Со тоа на македонскиот поетски јазик му разгрна крила за височински лет накај недостижностите на уметноста на зборот.
– Гане Тодоровски, македонски поет, 1993

“ Во македонската поезија која многу векови беше откината од општите текови на европската литература и која само во последните две децении доби услови за свој развиток, творештвото на Ацо Шопов открива нов поетски свет и ги постава основите на она огромно нешто што го нарекуваме наша современост.
– Александар Романенко, руски писател, 1964

“ Суптилен лиричар, чувствителен набљудувач и поет на силните лични искуства, Шопов ја збогати македонската современа поезија уште на нејзините почетоци, создавајќи модели за помладите поети. Тој исто така, беше еден од првите што ја ослободи македонската поезија од распространетите неестетски критериуми кон крајот на четириесеттите години на дваесеттиот век.
– Васа Д. Михајловиќ, почесен професор, Универзитет на Северна Каролина, 1977

“ Имав чувство, додека читав некои песни од Шопов, дека слушам потполно нов глас, дека до мене допираат уникатни звуци и сензации.
– Клаудија Шварц, аргентински издавач, 2011

“ Во потрагата по свежо руво за својот стих, Шопов почесто газеше по грмушки и трње отколку по широките патишта и раскрчените патеки на испробаните и проверени поетски концепти. Затоа неговото име е едно од најсјајните во повоената македонска литература, а неговите текстови се скапоцености во корпусот на македонската поезија.
– Изет Муратспахиќ, босанскохерцеговски писател и теоретичар на книжевноста, 1984

“ Шопов свесно ги користи зборовите и јазикот како мисловен, чувствен но истовремено и музички инструмент на своето поетско творештво.
– Цирил Космач и Братко Крефт, словеначки писатели, 1967

Не случајно препејувачот Шопов е поплодотворен од писателот Шопов. Тоа се должи на една негова обземеност: да ја запознае македонската публика, почнувајќи од најмладата, со ремек делата на светската литература и така да даде свој придонес во нејзиниот развој. Исто толкав напор тој внесува и во идејата својата земја да ја зацрта во книжевната мапа на светот. Во таа смисла, тој е иницијатор – и прв претседател на советот, во 1962 година – на Струшките вечери на поезијата, најстариот меѓународен годишен поетски фестивал во светот. Со истиот полет, во втората половина на седумдесеттите години од минатиот век, тој ги организира и Деновите на македонската култура во Рим, Брисел, Загреб и Париз.

Пред дваесет години УНЕСКО се вклучува во Струшкиот фестивал со годишната награда „Мостови на Струга", наменета за младите поети од целиот свет кои ја објавиле својата прва збирка поезија во текот на претходната година, придонесувајќи на тој начин во воспоставувањето на врски помеѓу младите поети од сите континенти, од Филипините до Сенегал, преку Јапонија, Естонија, Франција, Естонија, Колумбија...

Благодарение на меѓународната соработка, еден од соништата на Шопов од раните 1960-ти години стана реалност.

> Странец, а не сум странец, меѓу тие млади луѓе од светот,
> иако не разбирам ништо, јасен е и разбирлив нивниот џагор.

ќе напише тој подоцна, во едно „мирно бистро спроти Операта" во Париз, пред да заклучи:

> А Париз пред мене тече ли тече. Тече под сите мостови на Сена
> и тече под сите мостови на светот.
> А тој тек го слушам ко ѕвонлив глас на поплава и буна
> на штотуку неостварената Светска комуна.
> Додека илјади светлини и бои ме заплискуваат и ѕунат.

Шопов се заложува за „еден општокултурен фронт за афирмација на сопствените културни вредности и за прифаќање на сите творечки дострели до кои се извишил човечкиот дух денес во светот" (1970). Тој идеал ни го остави во наследство, заедно со неговата поезија чијашто хуманистичка и космополитска димензија ги надминува географските и историските граници.

Тоа што Шопов ќе одигра пионерска улога на толку многу културни полиња секако првенствено се должи на неговиот талент но е и плод на неговото време. Тој ѝ припаѓа на онаа генерација македонски интелектуалци кои требаа да ја градат својата земја на нови темели, по крајот на Втората светска војна. Или, речено со зборовите на неговата мексиканска преведувачка Аурора Марја Сааведра, која објави голем избор од неговите песни на шпански, во 1987 година, тоа беше време „кога требаше што побрзо да зараснат незараснатите рани, кога требаше да се гради и обновува, кога требаше да се втемели еден нов политички систем, еден нов начин на живеење, една нова естетика и култура што ќе одговара на барањата како на традициите така и на новото време".

Во сите тие битки, Ацо Шопов ќе биде во првите редови.

Како поет, Ацо Шопов е предодреден да ја претставува македонската поезија во рамките на светската литература, не само затоа што неговата поезија е суштински поврзана со македонската земја, туку затоа што таа сведочи дека духовниот живот на Македонија ги достигнал тековите на европската литература.
– Фридрун Ринер, француска професорка по компаративна книжевност, Универзитет на Прованса, 1985

Во поезијата на Ацо Шопов никој не се чувствува како туѓинец. Со неа читателот, од каде и да е, природно воспоставува еден хармоничен однос. Шопов е човек што го запознал светот и што го почувствувал здивот на местата што ги посетил. Тое е вистинска реткост. Познавам многу поети, во мојата земја, Египет, на пример, но и во Франција, кои пишуваат многу убава поезија, но која не успева да ги надмине локалните рамки. Во случајот на Шопов станува неоспорно збор за поезија со универзален карактер. Тој ја препознава историјата на светот во сопствената историја. Но во неа постои и една космичка резонанца. Како секој негов збор да е придружен со некакво мистериозно ехо што доаѓа од многу далеку и што го соединува со самиот извор на животот, онаму кајшто животот и смртта, победата и поразот, денот и ноќта пулсираат во еден заеднички, универзален ритам, од кој сè во нас затреперува.
– Махмуд Хусеин, египетски писател, 2002

Поезијата на Ацо Шопов плени и фасцинира не само поради големиот талент и мајсторство на нејзиниот автор, туку и благодарение на нејзината возвишеност и нејзиниот идеализам, кои – особено денес, во ова бездуховно, прагматично и технократско време – можеби делуваат речиси утописки и анахронично... но се во суштина носители на универзални вредности, свртени кон Човекот и исконите, оние вечни вредности на кои се темели и од кои црпи енергија човечкото постоење...
– Роман Кисјов, бугарски писател и сликар, 2013

Со сета своја јарост, не помалку силна од нежноста што под неа тлее, поезијата на Шопов е збор на вистината упатен до најинтимното во нас.
– Федерико Мајор, Генерален директор на УНЕСКО, 1994

Она што особено ме привлекува во поезијата на Ацо Шопов, и што ме вознемирува, тоа е неговото трпеливо, непрестано и многу луцидно ослушнување на она што тој го нарекува „крв“. Таа крв не е крв на одмаздата, на граѓанските војни, на конфликтите. Тоа е крв на големата шекспировска драма на живеењето. Тоа е крвта на зборот, на она непрестано пулсирање на човечкиот простор.
– Ив Бержере, француски поет, 2022

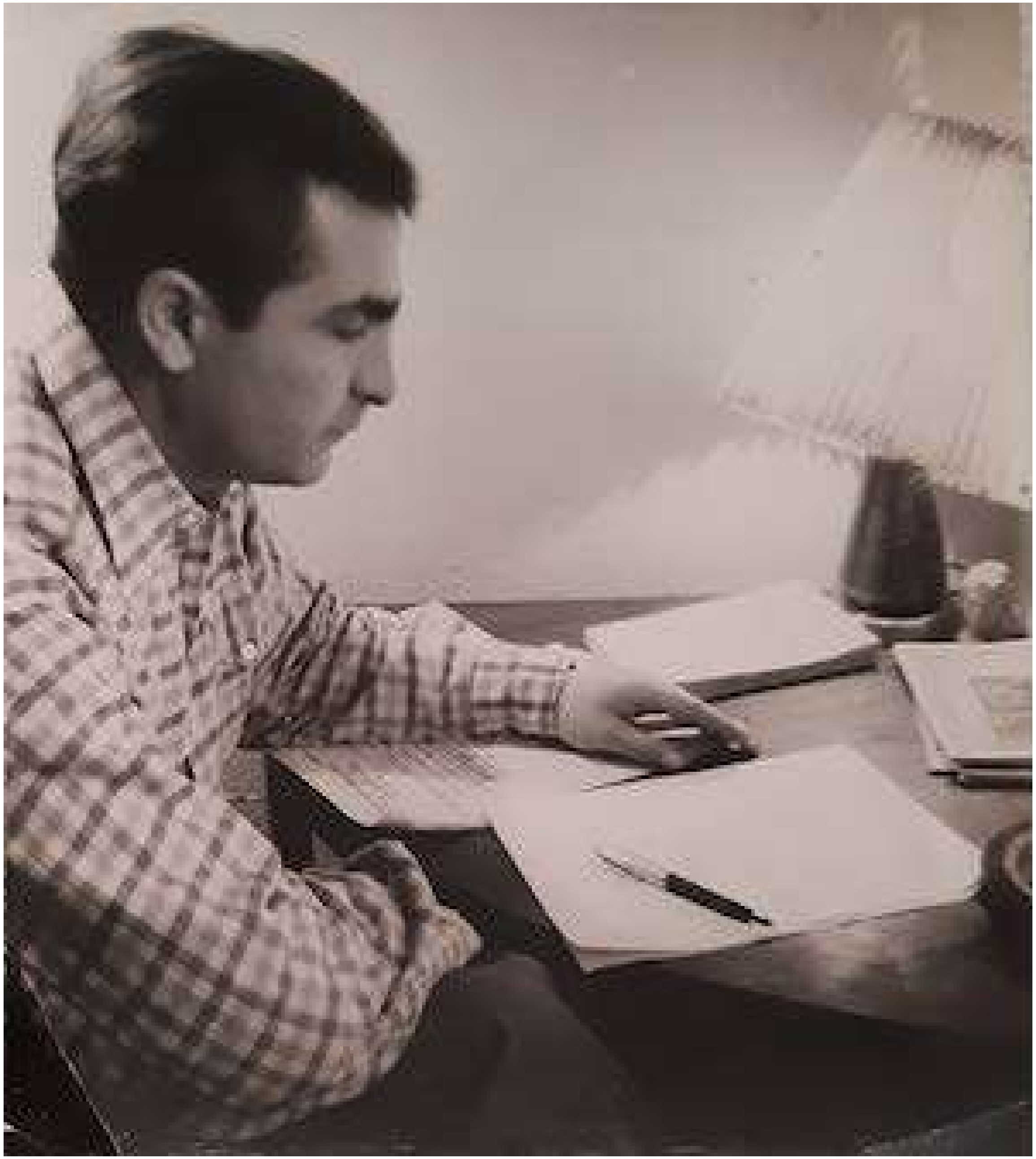

Роден во Штип, на 20 декември 1923 година, Ацо Шопов го поминува детството во родниот град, со браќата Димитар и Борислав, татко му Ѓорѓи Зафиров-Шопов и мајка му Костадинка Рушева на која ѝ ги должи љубовта кон поезијата и творечката дарба, но и познавањето на францускиот јазик.

„Стоглаво чудовиште“, како што ќе го нарече кон крајот на својот живот, тоа детство е жигосано со болеста на мајка му, парализирана на 37 годишна возраст, и со психичката нестабилност на татко му, кој ќе ги напушти и работата и грижата за семејството. Ацо сам се грижи за мајка си и за помалиот брат, додека постариот се школува во Призренската богословија. – една уста помалку за хранење.

Сеништето на болеста на мајка му, тагата и осамата ќе се вовлечат уште во првите школски песни и ќе останат сè до последните, пишувани кога истата таа болест ќе му го одзема телото, постепено и подмолно, сè дури не го однесе, на 59 годишна возраст, на 20 април 1982 година.

Има долу една крв

Има долу тешка една крв
од древноста чиниш останата.
Не се ни наѕира во врелите маглини на овој врв.
Лежи проколната како лузна врз раната.

Има долу една тешка крв. Има крв една.
Има една крв густа како црна смола.
Крв незаситна и исконски жедна.
Има една стара крв, црна и гола.

Лежи она и рие како крт.
Оди од праг до праг, рие низ свеста.
Непогрешно и неизбежно како смрт
ги исполнува сите празнини и места.

Има долу тешка една крв,
една крв што секогаш вели:
следи ме покорно, следи ме прв,
никогаш од мене не се дели.

Има долу една страшна крв,
пострашна и од заканата.
Има долу една таква тешка крв
од древноста чиниш останата.

Од збирката *Небиднина*, 1963

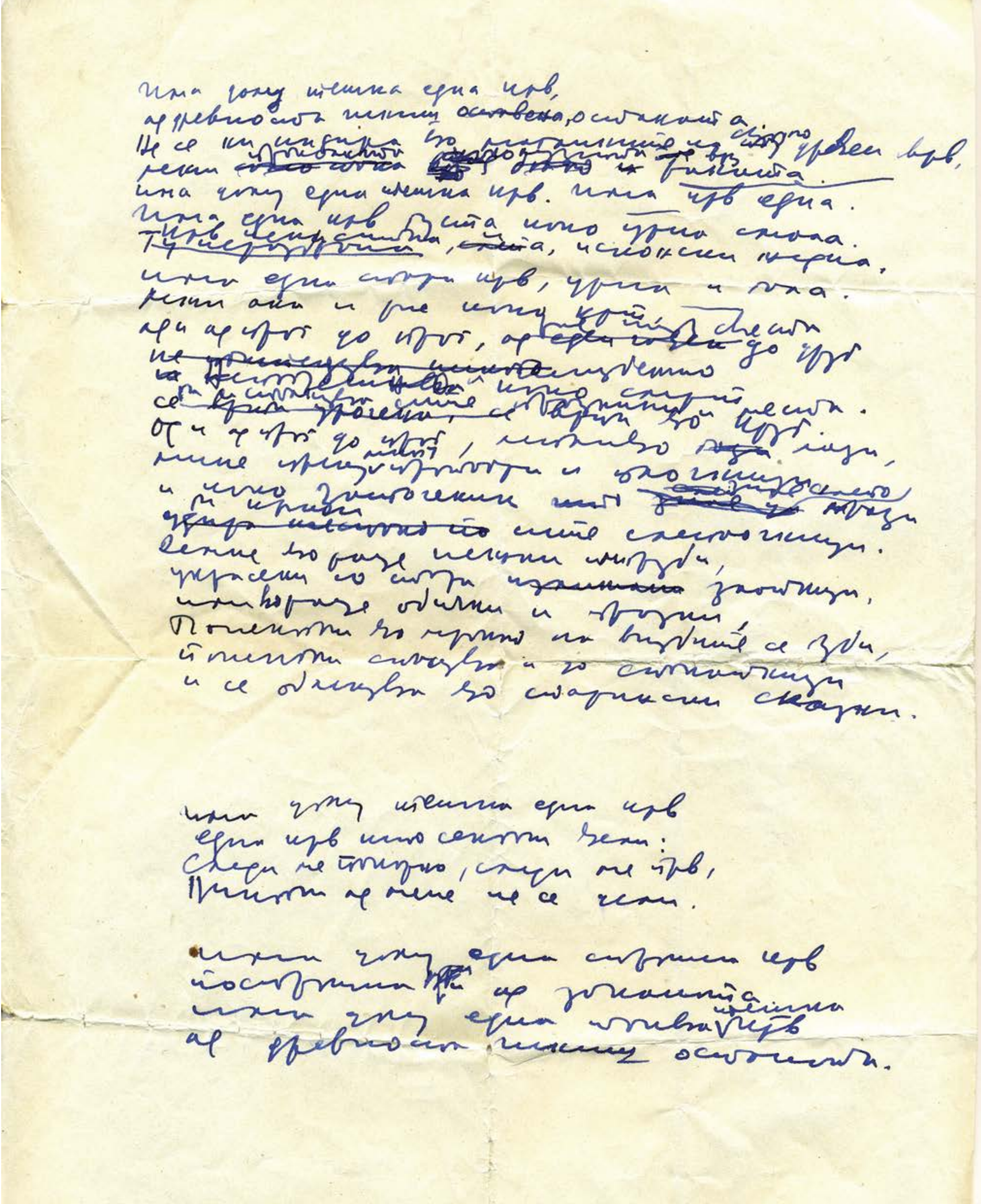

Во детството, Ацо живее во голема духовна и материјална оскудица. Тој е одличен ученик, но за да ја плати школарината, мора да продава кикиритки, крекери и семки на спортските натпревари за време на летниот распуст, како што самиот кажува во едно свое интервју (1967). Подоцна ќе разбереме од други дека Ацо е единствениот ученик од Штип кој мора да се храни и преспива во училишниот интернат кој инаку ги прима само децата од соседните места. Во детството, Ацо живее пред сè во непрестан страв да не ја изгуби саканата мајка. Со неполни единаесет години тој секој ден оди до Кежовица и соседите го гледаат како се враќа дома натоварен со буриња полни со минерална вода, за да ѝ ги измива на мајка си раните добиени од долгото лежење.

Четири децении подоцна, кога неговата репутација на поет ќе го одведе кај поетот-претседател Леополд Седар Сенгор, како југословенски амбасадор во Сенегал, сеќавањето на оваа „вода бистра и лековита“ сè уште ќе биде тука, во срцевината на песната.

Настан на езерскиот брег

Веста прелета секавично
и сиот народ слезе на езерскиот брег
каде тој лежеше преморен и забревтан од долгиот пат,
тој крилест коњ со ѕвездена светлина во очите,
со сибирско иње во ноздрите,
со сахарска песочна прав во гривата.
Сиот свет го обиколи, ги прелета сите мориња и океани
и одвај смогна сили да се спушти тука на родното езеро
за да се напие бистра вода, ладна и лековита.
Слета и легна на брегот, забревтан од долгото патување,
легна крај езерото, а немаше сили да го направи
последниот напор: да се нурне во водата бистра и лековита
што ќе му ги собере силите
и ќе му го поврати животот.
Собраниот народ се туркаше и мрмореше крај него:
жените му се молеа на бога милозливо, децата џараа со очите
за едни од мажите тоа беше невидена лудост,
за други попусто патување и бесцелен летот,
додека за него тоа беше највисока смисла на животот
да ја открие родината откривајќи го светот.

Три дни лежеше тој крај водата езерска
без сили да се соземе,
три дни ни стануваше ни умираше.
Три дни народот чекаше трпеливо,
а четвртиот ден почна полека да се прибира дома
оставајќи го сам коњот на езерото.
И токму последниот човек тргна да си оди
кога плисна пороен дожд и езерото почна да нараснува
а бранови да го заплискуваат коњот крај езерото.

Од бистрата вода и лековита соземен
коњот ’рзна неколку пати колку што грлото можеше да го додржи,
а народот исплашен почна да се враќа назад
и без да сака го виде коњот како се нурка во езерото
како се игра со брановите и пие вода бистра и лековита.
Сево ова траеше само неколку мига,
а потоа коњот излезе на брегот
и повторно се вивна нагоре како првпат да го започнува летот,
носејќи ја со себе својата највисока смисла
откривајќи ја родината да го открие светот.

Од збирката *Песна на црнаша жена,* 1976

Есента 1943 година, Ацо Шопов заминува во партизани. „Борбата“, ќе се присети тој триесет години подоцна, „таа со пушка в рака и таа во тилот, беше единствена можност да се најде смисла на животот, единствен начин да се сочува младоста, поточно да ѝ се даде младост на младоста“ (1973).

Иако во партизани „љубовта беше забранувана во името на љубовта“, според една од неговите подоцнежни формулации (1959), Ацо се вљубува во Вера Јоциќ, партизанка од Скопје. Во мај 1944 година, таа е ранета на бојното поле. Три дена, тој и неколку соборци по беспаќа ја носат на раце до најблиското село Саса. Кога ќе пристигнат, ќе биде доцна – животот на Вера нема да им одолее на раните. Цели две години ќе поминат помеѓу смртта на Вера и раѓањето на „Очи“, песната која ќе го афирмира Шопов како поет и која почнува со добро познатите стихови: „Три дена на раце те носевме збрана, / со тага и болка во погледот срчен, / и секоја капка од твојата рана / ко крвава жар ми капеше в срце“. Цели две години ќе поминат и додека болката од скопскиот земјотрес се сублимира во песна. Шопов многу долго ги носи песните во себе пред да ги стави на хартија.

Тажачка од онаа страна на животот

Се искачив над врвот од болот.
Човек сум. А што е човек?
Пред мене празнина, зад мене празнина.
Празнина што сама се пали.

Од онаа страна на животот,
жив распнат со слепи јазли.
Се искачив над врвот од болот.
Тој ден. Црнден. По црни скали.

Се искачив над врвот од болот.
Од онаа страна на животот
од онаа страна на себе си,
на сè неизговорено,
сè што е недогорено,
од онаа страна на водата,

од онаа страна на врутокот,
од онаа страна на коренот.

Стопи се грутко, истечи водо,
прелеј се чашо лелејска
за сите градови во овој град,
за сите црнини во оваа црнина.
Кажете кого да обвинувам.
Кого да жалам, кажете!
О дете што те нема —
мојата црнина твоја прегрнина.

Мојата црнина твоја прегрнина,
твојата темнина моја подземнина.
Земјо олелио, земјо пустелио,
од мртов плач израсната
земјо обѕрни се, земјо разгрни се.

Земи ја оваа зеница
земи ја оваа пченица
на твоја дланка згасната.

Земи ме, земјо, или врати ме,
врати ме подолу од овој врв,
подолу од онаа страна на животот,
човечки сили дај ми пак.
О земјо, на земја врати ме.
Човек сум, човек да страдам,
да најдам камен жив да се вградам
на некој мост во некој лак.

Од збирката *Гледач во пепелта*, 1970

Грозомор

Тука се раѓаат сами и гаснат сите нешта,
Огромен камен. Лузна. Нејасен немушт збор.
Пролетта му е мајка и маќеа зла и вешта.
Пепел на сонот, сон на пепелта. Грозомор.

Го пијат суши, дождови црни го цедат,
ден со ноќ го трупа, пласт со пласт,
а врз неговата кора во ‘рбетник се редат
закостенети сенки од диво месо и страст.

Тука ветришта пиштат и темни сеништа вијат,
тука е првиот злочин и грев и казна и прекор.
Тука и човек и ѕвер во едно дувло спијат
и детето го оди својот незаоден чекор.

Врз него расне лебот од горчлив длабок корен,
па затоа е сув, и сладок, и пече како пламен.
Песно, ако те допре некој испосник морен
прими го да ти биде во горењето рамен.

О ружо в грло, о змијогрозд в усни,
див апеж во крвта со себе што спори,
о земјо на отрови смртоносно вкусни,
каменот во пламен се тркала. Гори. Гори. Гори.

Тука се раѓаат сите нешта и тука гаснат сами.
Огромен камен. Лузна. Нејасен немушт збор.
Пролетта му е мајка и маќеа што мами,
пепел на сонот, сон на пепелта. Грозомор.

Од збирката *Гледач во пепелта*, 1970

За Грозомор

Станува збор за зборот, за неговата секогаш објаснувана и никогаш необјаснета моќ да ни ја подотвори вратата на еден свет на чудна убавина и ред, за миг, а потоа, речиси во исто време, да нè врати назад во животот кој привидно тече по неговиот хаотичен тек. Во тој миг, како во грозоморен вител, што има вкус на змијогрозд во устата и наликува на апеж во крвта, сите нешта се собираат и сите исчезнуваат.

Поетот е во песната како во студена пештера, како во непрегледна шума каде што, наместо дрвја, лежат огромни, расфрлани и скаменети зборови. Тој е оној што треба да ги спаси од смртта, да ги разбуди од скаменетиот сон, да ја оживее шумата, за да почне дрвјето да оди. Често тој успева во тоа, а можеби уште почесто стои во неа, во таа шума, збунет и беспомошен, попусто повикувајќи ги да му помогнат во очајот поранешните поетски искуства. Попусто, зашто секоја песна е посебно откритие, посебно поетско сознание што не може да се повтори ако е веќе еднаш доловено. И така од песна во песна. Штотуку ќе се затвори еден круг, треба да се отвори нов. И секогаш едно исто проклето прашање: како?

– *Ацо Шопов, „Поетот треба да ги разбуди зборовите“, 1969*

„Исклучителна, длабоко инспирирана песна, која на катаклизмата од 1963 година, катаклизмата на скопскиот земјотрес, ѝ приоѓа некако одвнатре, потполно алергична на дескриптивноста која, токму во врска со овој потресен настан, толку често се наметнуваше во сферата на нашата лирика и уметност воопшто“.

– *Драшко Ређеп, „Црното сонце на Ацо Шопов“, 1970*

Шопов успеа да се наметне како исклучителен мисловен поет, како поет на љубовта и убавините, како визионер на страста, како поет кој умее да ги расклопи тагите и копнежите.
– Миливоје Марковиќ, српски писател и новинар, 1977

Поезијата на Шопов ги буди мирисите, неименливите сокови на својата земја, односно онаа реалност, истовремено стварна и неопиплива, за која понекогаш се гине.
– Пјер Сегерс, француски поет, 1976

Треба со внимание да се читаат дамнешните стихови на Ацо Шопов за партизанската пролет, за среќата и за планината, за бунтовната песна, па да се види колку се облеани со една изострена, бодра свест за слободарското чувство, во еден јазик во кој, првпат слободно, се покажува развиореното знаме на љубовта кон родината и се искажува македонскиот стих на висок глас. Треба да се види колку има внесено лична, непорочна страст во наивните, но звучни стихови за деновите на иднината, и треба да се насети колку љубов е вложена во стиховите за „крајот наш роден“, па дури тогаш да се вреднува со естетски критеруми сè што зад себе остави овој поет.
– Драшко Реѓеп, српски писател литературен критичар, 1969

Во поезијата на Шопов се отелотворува оностранатата врска меѓу крвта и песната, меѓу поривот и речта, меѓу траумите и мемориите на човекот, на народите и на човештвото. Овој концепт на поетски дискурс [...] ја универзализира топиката на неговата поезија, правејќи ја многузначна, тешко одгатлива, прекумерно семантична, тешка од смисла, бремена од наследени и насетени наслаги за постоењето.
– Катица Ќулавкова, македонска поетеса и теоретичар на книжевноста, 2008

Преку метафори и повторувања, низ стихови изделкани во една многу карактеристична ритмичка резба и својствен тон (...), Шопов нè води до најдлабоките длабочини на своите потраги, онаму каде што се чувствува мирисот на зародокот на војната, на невремето, на огнот, на онаа небиднина што се провлекува низ неговите стихови како црвена нишка. Поезијата така се престорува во инкантација, по ритмот на хипнотичката музика на некој флејтист од древноста.
– Александра Фиксмер, луксембуршка писателка, 2012

Овојпат, во страотниот рев на земјата под Скопје, смртта не удира во семејството или во потесниот круг пријатели на поетот, но тоа во ништо не му ја олеснува болката пред човечката драма. „На светот околу мене и на настаните во него отсекогаш сум им пристапувал како кон мое најинтимно искуство“, ќе рече тој во еден разговор од 1965 година.

Смртта секогаш одново се врежува во поезијата на Шопов. А сепак, не смртта, туку единствената сила што може да ѝ се спротивстави, љубовта, ќе биде таа што ќе се пројави како главен двигател во неговиот поетски универзум. Љубовта ги инспирира најраните стихови посветени на мајка му и оние, младешките, посветени на убавата и храбра Вера; љубовта доминира во првите збирки во кои интимниот занес го надвладува колективниот револуционерен занес во поезијата, во *Стихови за макаша и радосша* (1952) и *Слеј се со шишинаша* (1955); љубовта е моторната сила на чудесните стихови од *Небиднина* (1963) и *Гледач во иеиелша* (1970) кои го означуваат апогејот на неговото творештво; љубовта се провлекува како црвена нишка во збирката инспирирана од африканското искуство во Сенегал, *Песна на црнаша жена* (1976), и во тестаменталната книга *Дрво на ридош* (1980). Многу почесто суптилно сугерирана отколку експлицитно именувана, љубовта е вградена во темелите на целото поетско здание на Шопов.

„Кога станува збор за делото на Ацо Шопов, се наметнуваат три поими: слобода, љубов и збор“, изјави Едуар Ж. Моник, неговиот втор преведувач на француски по Жан-Луј Депјерис, по повод одбележувањето на 80-годишнината од раѓањето на македонскиот поет. „Тие три поими интимно се вплетуваат и испреплетуваат во едно алхемиско тројство кое гласи: зачетокот и опстојувањето на слободата на љубовта се во зборот. „Шопов е ‘поет низ кого што дише светот’“, заклучи Моник, позајмувајќи ја прочуената сентенција на Еме Сезер.

Во поговорот на изборот од поезијата на Шопов на француски, *Во личен избор* објавен во Колекцијата репрезентативни дека на УНЕСКО, во 1994 година, Моник забележа дека оваа поезија „длабоко се вкоренува во македонската земја, а истовремено се подава кон универзумот“. Навистина, делото на Шопов има силна хуманистичка и космополитска компонента која го опфаќа и интимното искуство на неговиот автор, и судбината на неговата земја и судбината на човештвото. Врвните дострели на неговата поезија и нејзината универзална тежина ја предодредуваат трајно да се приопшти кон светското книжевно наследство.

Ј.Ш.

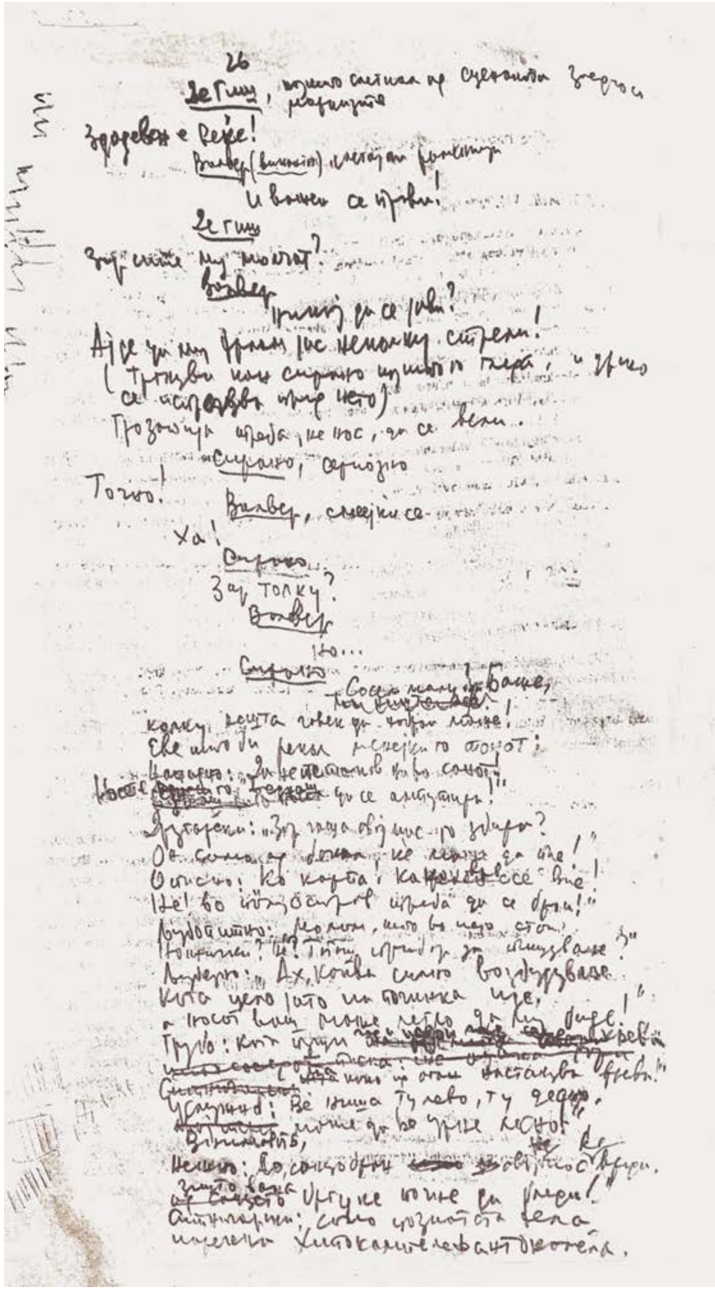

Небиднина

1.
Патував долго, патував цела вечност
од мене до твојата небиднина.
Низ пожари патував, низ урнатини,
низ пепелишта.
По жега, по суша, по невиделина.
Се хранев со лебот на твојата убавина,
пиев од грлото на твојата песна.

Не гледај ги овие црни суводолици
што го параат моето лице –
ми ги подари лицето на земјата.
Не гледај ги овие нерамнини врз плеќите –
ми ги донесе уморала на ридјето.

Погледај во овие раце –
два огна
две реки
темно чекање.
Погледај во овие дланки –
две полиња,
две суши
глуво лелекање.

Патував долго, патував цела вечност
од тебе до мојата небиднина.

2.
А сè се случи една ноќ,
ноќ стебла,
ноќ лисје,
ноќ студен ров.
Паднав, потонав во високи треви,
во треви и густа мов.

Се случи тоа една ноќ
вистинито и невистинито
налик на старинска приказна
закопана длабоко во свеста.
Ти дојде и ме однесе како глува поплава,
како матица од подземни места.

И сега сам,
пред овој рид од болка и човештина
на патишта што не ги знам
завивам раскинат од глад и пцости.
Ти дојде како црна вода на болештина
со која се болува довек
од сите проклетства и злости.

3.
Водо непроѕирна, водо црна,
ти што откинуваш секој ден
по еден никнат цвет
од каменот на моето чело
и го фрлаш во мрачни бездни
под леката лушпа на своето тело,
водо непроѕирна, водо црна,
кој ти го даде тој облик
на таа мисла прекрасна и страшна
што го обвива моето срце
како стебло млада срна,
кој ти го даде тоа име
водо непроѕирна, водо црна.

Кој тоа невидлив во мене седи
и пали таен оган,
кој ѝ го руши на крвта ѕидот,
кој ми го краде слухот,
кој одзема видот,
кој пласт врз пласје неуморен реди,
кој тоа невидлив во мене седи.

4.
Стебло што самееш на ридот,
мако во ровка земја,
кој ти ги даде моите очи
што зреат во сонот на твоите лисје.
Погледу зелен, зелено вишнеење,
кој нѐ осуди на исто бдеење.
Стебло што самееш на ридот,
мако во ровка земја,
од каде твоите длабини во мене,
од каде ти во мојата крв.
Кој ги избриша со рака лесна
сите далечини,
сите близини,
кој ни ја досуди таа небиднина
да бидам стебло, да бидеш песна.

5.
Жено непозната, жено мудра,
ти што минуваш секогаш спокојна
крај овој прозор на темнината
глува за лелекот,
слепа за очајот,
од каде тоа лажно спокојство,
од каде во тебе мојата крв.
Жено, те чувам како тешка тајна
што ќе ја откријам само оној ден
кога ќе се јави зазбивтано крвта
во час на страшна тишина
за смела последна реч,
светла како вишина,
остра како меч.

Од каде во тебе
мојата крв, жено.
Патував долго, патував цела вечност
од нас до нашата небиднина.

Од збирката *Небиднина*, 1963

2

Пред овој рид од болка и човечина,
на патиштата што не ги знаам
завивав раскинат од страв и тугости.
Ти дојде како утрина зора на болештина
со која се болува човек
од сите противштва и злости.

3.

Водо непрозирна, водо црна,
што што отскинуваш секој ден
по еден никнат цвет
од каменито на моето тело
и го враќаш во мрачни бездни
под лековита лузна на своето чело,
водо непрозирна, водо црна,
кој што го чува под облак
на таа мисла
што го одвива безкрајна и страшна
моето срце
како стебло кара срца,
кој што го чува оваа име
водо непрозирна, водо црна.

Кој ова невидлив во мене седи
и ѕвони тажен ѕвон,
кој ѝ го буди на крвта бујот,
кој ми го краде сонцето,
кој одзема верата,
кој гласот врз гласје неизмерен реди,
кој ова невидлив во мене седи.

4

Шопов за небиднината и за поезијата

- Што е небиднината? Постојат многу, повеќе или помалку успешни преводи на овој збор, но ниеден не успеал да ја изрази неговата суштинска смисла. За мене, овој збор ја изразува сета судба на нашиот народ: неговите вековни борби и страдања, стремежи и неостварени идеали, љубови и патила. (1976)

- Во „Небиднина“ се обидов да го решам проблемот на отуѓувањето. Отуѓувањето не како апстрактен поим, отуѓувањето не како психолошка категорија, туку она отуѓување кое би било поврзано со оваа почва и со овој регион. Притоа, на тоа расположение не сакав, ниту можев да му дадам регионален карактер. (1965)

- Мојата најнова збирка поезија што ја подготвив за печат носи наслов Небиднина [...] Со него сакав да истакнам еден парадокс: поезијата, колку и да ја сфаќаме и остваруваме како нешто есенцијално, како нешто повеќе од она што обично го подразбираме под поимот живот и неговите различни манифестации, сепак, и во својот најсоврешен вид и во своите највисоки дострели, не е во состојба да ги опфати сето богатство и сета сложеност на тој поим. (1962)

- Мачен е патот до песната, до вистинската. Она што во моментов ми се чини како „проблесок“, како „поетска објава“ тоа е, всушност, еден долг и сложен процес зад кој стои и искуството, и доживувањето и рефлексијата [...] Најтешко, а и најодговорното од гледна точка на поетска етика, е да се најде вистински израз за оние содржини и идеи кои поетот сака на свој и неповторлив начин да ни ги соопшти.Ако во тоа не успее, зборот се претвора во лага – песната се исчашува и излегува од своите глуждови. (1968)

- Тежнеам кон еден вид формално совршенство и сакам тоа формално совршенство да има и внатрешно содржинско оправдување. (1965)

- Јас својата поезија, а особено онаа од најновиот период ја чувствувам како специфична синтеза, специфично доживување на љубовта, земјата и страста. (1970)

- Поезијата бара комплетни личности. Тоа значи: без етика – нема творештво! [...] Секое влебување, секој конформизам е смрт за творештвото. (1972)

- Поезијата е младост на убавината, жед за неа, право на неа, илузија. (1960)

Хронологија

1923: Ацо Шопов се раѓа во Штип.

1934: Мајка му Костадинка заболува од неизлечива болест.

1938: Ги пишува првите песни со интимна тематика, зачувани во неговата школска тетратка.

1940: Пишува цела збирка поезија со социјална тематика, *Ановиште*, која ќе пропадне, со други илегални материјали, при една полициска провала за време на окупацијата.

1941: Станува член на Сојузот на комунистичката младина на Југославија (СКОЈ).

1942: Со двајца соученици го објавува илегалниот младинскиот весник *Искра.*

1943: Матурира во родниот град и заминува во партизани.

1944: Го уредува весникот на Третата македонска ударна бригада, *Оѓин*, во кој излегуваат неговите партизански песни. На крајот на годината излегува од печат неговата прва книга, *Песни*.

1945: Именуван за втор потпретседател на Главниот одбор на Народно-ослободителниот младински сојуз на Македонија (НОМСМ). Прво патување во Советскиот сојуз, како член на младинска делегација од Југославија. Главен уредник на *Млад борец*. Списанието за „уметност, наука и друштвени прашања“ *Нов ден* го објавува својот прв број. Шопов е уредник а потоа главен уредник на списанието што ќе излегува до 1950 година.

1946: Дипломира на Високата партиска школа „Ѓуро Ѓаковиќ“ во Белград. Учествува на Првиот конгрес на југословенските писатели на кој е избран за член на комисијата за номинации и на надзорниот одбор. Од печат излегува книгата *Пруѓа на младосѿа* чии коавтори се Ацо Шопов и Славко Јаневски, учесници во изградбата на пругата Брчко-Бановиќи, на која работеле илјада младинци од светот заедно со 60.000 млади Југословени.

1947: Шопов е еден од осумте основачи на Друштвото на писателите на Македонија (ДПМ) со кое ќе претседава во повеќе наврати. Се раѓа синот Владимир во бракот со Благородна.

1950: Главен уредник на младинското литературно списание *Иднина*. Од печат излегуваат збирките *На Грамос* и *Со наши раце*.

1951: Ја основа и раководи со издавачката куќа „Кочо Рацин“. Се објавуваат неговите преводи на *Цицибан*, од Отон Жупанчич, и на *Песна за Аѿанаса*, од Едуар Баргицки (вториот, во соработка со Славко Јаневски).

Списанието *Нов ден* добива ново руво под наслов *Современосѿ*, чијшто главен уредник е Шопов.

1952: Прв престој во Париз. Од печат излегува збирката *Сѿихови за макаѿа и радосѿа* што ќе предизвика бурни полемики околу „интимизмот“ на Шопов и ќе ја подели писателската фела.

1953: Објавена е книгата *Басни* од Иван Крилов, во препев на Шопов.

1954: Се објавуваат препевите на Шопов на *Песни* од Јован Јовановиќ-Змај и на *Телеѓрафски басни* од Густав Крклец.

1955: Излегува збирката *Слеј се со ѿишинаѿа*. Полемиката продолжува. Излегува колекција од 12 книшки со француски сказни во превод на Шопов.

1956: Шопов станува првиот главен уредник на литературното списание *Хоризонт*.

1957: Излегува збирката *Ветрот носи убаво време*, првата збирка на словенечки *Zlij se s tišino* (Слеј се со тишината) и *Сирано*, во препев на Шопов.

1958: Објавен е *Сид*, од Пјер Корнеј, во препев на Шопов.

1959: Од печат излегуваат препевот на Шопов на *Песна на Чучулигата*, од Григор Витез, и антологијатата *Југословенска револуционерна поезија*, приредена од Шопов и босанскиот поет Мак Диздар. Доделена му е „Партизанската споменица 1941“.

1960: *Хамлет принцот дански* од Вилијам Шекспир излегува во препев на Шопов (награда „11 Октомври“). Претседател на Сојузот на преведувачите на Југославија, до 1963. Се раѓа ќерката Јасмина во бракот со Светлана.

1961: Дипломира на Филозофскиот факултет во Скопје, отсек чиста филозофија. Втор престој во Париз. Поведува иницијатива за основање на Струшките вечери на поезијата (СВП), најстариот меѓународен поетски годишен фестивал во светот. Доделен му е Орден на Републиката со сребрен венец.

1962: Шопов станува прв претседател на фестивалскиот одбор на СВП.

1963: Излегуваат збирките *Песни* (личен избор на поетот од неговата објавена и необјавена поезија) и *Небиднина* (награда „11 Октомври“). Скопски земјотрес. Оваа трагедија директно ќе се одрази во повеќе песни на Шопов, од кои некои напишани две години подоцна. Член на југословенска жири комисија за избор на план и изградба на мавзолеот на Петар Петровиќ Његош, на Ловќен, Црна Гора.

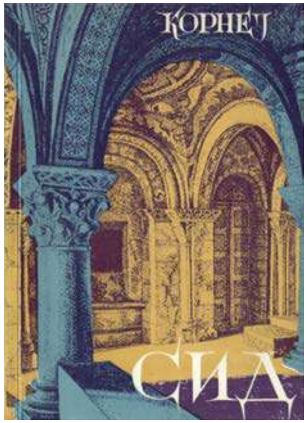

1964: Одбрани извадоци од *Ромео и Јулија* на Шекспир се објавени за школски потреби во книгата *Ромео и Џулиета. Хамлет. Отело,* во препев на Ацо Шопов (за првите две дела) и Блаже Конески. Излегуваат збирките *Ветер приноситъ погожие дни* (Ветрот носи убаво време), избор од поезијата на Шопов во препев на Јури Левитански, во соработка со неколку други руски автори, и *Örök várakozó* (Оној што вечно чека), во унгарски препев на Ферех Ференц.

1965: Објавени се препевите на Шопов на *Морето и боите*, од Григор Витез, и *Поезија,* од Изет Сарајлиќ.

1966: Излегуваат збирките *Раѓање на зборот* (личен избор на поетот од неговата објавена и необјавена поезија), *Предвечерје* (Квечерина), поезија на Шопов во избор и српскохрватски препев на Сретен Перовиќ, и *Вечер над градот,* од Драгутин Тадијановиќ, во препев на Шопов. Претседава со жири комисијата на Мартовскиот фестивал на краткометражен филм во Белград.

1967: Од печат излегуваат збирката *Песни,* лектира за VIII одделение, и одбраните дела на Мирослав Крлежа во кои Шопов е препејувач на поезијата. Станува еден од четиринаесетте основачи на МАНУ. Главен уредник на сатиричното списание *Остен*, до октомври 1968. Присуствува на парадата на Црвениот плоштад во Москва, по повод 50-годишнината од Октомвриската револуција, на покана на Сојузот на советските писатели.

1968: Објавени се *Јус-универзум*, прва македонска збирка сатирична поезија, *Избор* од поезијата на Шопов, приреден од Г. Старделов, и *60 сонети* од Шекспир, во препев на Шопов. Претседател на жири комисијата на Пулскиот филмски фестивал. Претседател на Сојузот на писателите на Југославија (до 1970). Дописен член на САНУ.

1969: *Златен круг на времето*, личен избор на поетот од неговата објавена и необјавена поезија. Главен и одговорен уредник на издавачката куќа Македонска книга. Претседател на Советот на Струшките вечери на поезијата. Орден на трудот со црвено знаме. Патување во СССР, на покана на Сојузот на советските писатели.

1970: Од печат излегува *Гледач во пепелта* (награда „Кочо Рацин“). Добитник на наградата на Дванаесеттите Змаеви детски игри за препевот на избор од творештвото на Јован Јовановиќ-Змај. Лауреат на АВНОЈ, највисока државна награда во СФРЈ.

1971: Во својство на еминентен поет и културен деец, Шопов е испратен како југословенски амбасадор во Сенегал. Дипломатска мисија до 1975 година, за време на која тој меѓудругото препејува обемен избор од поезијата на поетот и Претседател Леопол д Седар Сенгор. Шопов го предлага Сенгор како кандидат за Златниот венец на СВП.

1974: *Ugnus-milestiba* (Љубовта на огнот), избор од поезијата на Шопов на летонски, во препев на Кнут Скујениекс.

1975: Официјална посета на Сенгор во Југославија и доделување на Златниот венец, во Струга. Објавено е библиофилското издание *Поезија*, од Леопол Седар Сенгор, во избор и препев на Шопов. Во препевот учествуваат и Влада Урошевиќ и Георги Сталев.

1976: Објавени се збирките *Песна на црнаѿа жена*, инспирирана од престојот на Шопов во Сенегал (награда „Браќа Миладоновци“ на СВП), на *Песни*, двојазичен избор (македонски-српскохрватски) од поезијата на Шопов (приредил Георги Старделов) и на *Одбрани дела* од Шопов во пет тома (приредил Слободан Мицковиќ). Шопов е именуван за претседател на Републичката комисија за културни врски со странство. Ги организира Деновите на македонската култура во Рим и во Брисел.

1977: Од печат излегуваат библиофилската едиција под наслов *Човекоѿ е ѓолем, океаноѿ мал* (приредил Георги Старделов), изборот *Долѓо доаѓање на оѓноѿ, Одбрани ӣесни,* во српскохрватски препев на Сретен Перовиќ и *Песна на црнаѿа жена* во хрватскосрпски препев на Елина Елимова. Шопов ги организира Деновите на македонската култура во Загреб. Неговата здравствена состојба се влошува. Во јануари: престој во Клиничкиот центар, Љубљана; во јули, опоравок на Брезовица. Во октомври, Денови на македонската култура во Париз и официјална посета на Тито во Франција. Шопов, веќе повлечен од јавните функции поради здравствени причини, е член на делегацијата.

1978: Во Париз излегува избор од неговата поезија на француски, *En chasse de ta voix*, во препев на Ѓурѓа Синко-Депјерис и Жан-Луј Депјерис. Престој во париската болница Салпетриер, кадешто во февруари ја пишува „Клошарска песна на поетот“. Во ноември се одржува поетска вечер посветена на Шопов, со негово присуство, во Југословенскиот културен центар во Париз.

1979: Престој во Загреб, од здравствени причини.

1980: Од печат излегува *Дрво на ридоѿ*, негова тестаментална поетска книга. Престој во СССР, од здравствени причини.

1981: Објавена е последната книга одбрани песни на Шопов, во негов личен избор, под наслов *Лузна*. Од печат излегува *Naşterea cuvéntului* (Раѓање на зборот), во избор и романски препев на Јон Деаконеску.

1982: Ацо Шопов починува на 20 април.

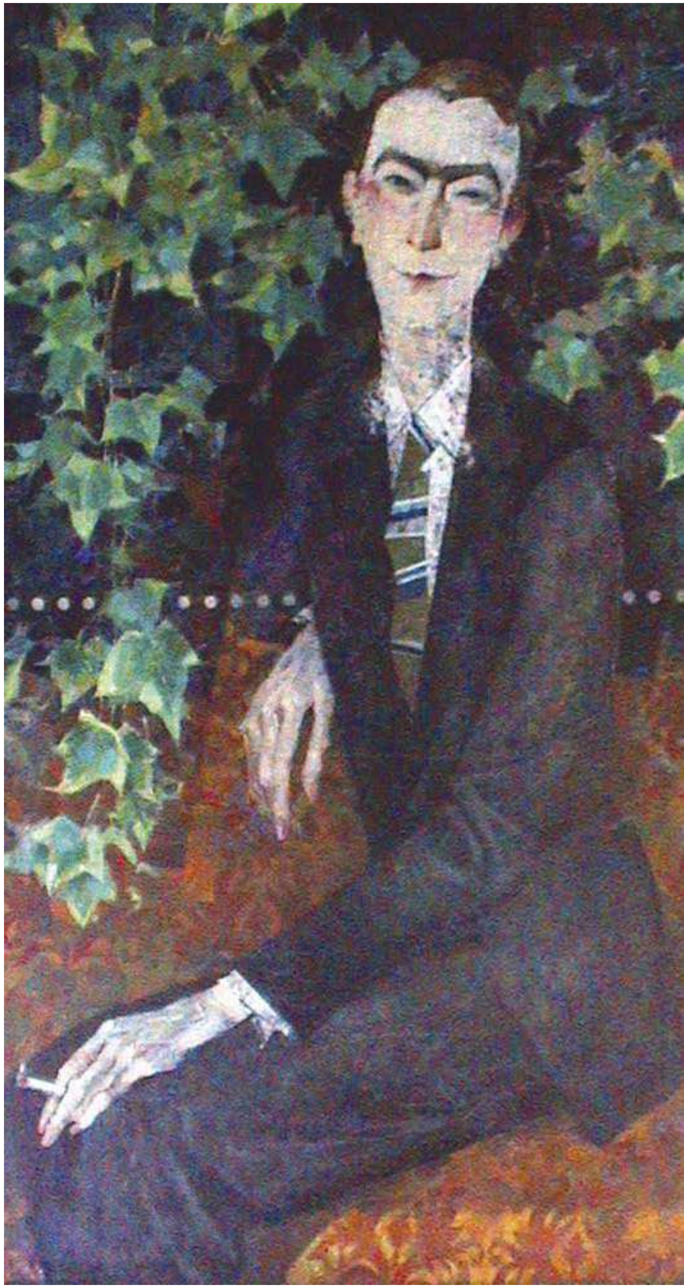

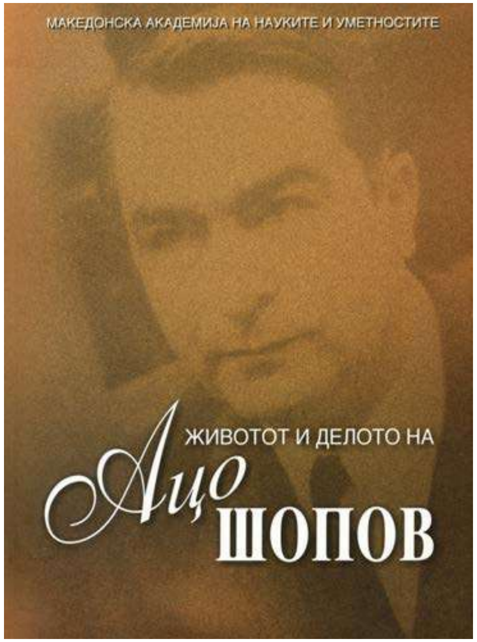

Постхумни настани и книги

1982:
Центарот за култура во Штип, роден град на Шопов, изграден во 1979 година, го добива името „Ацо Шопов“ набргу по смртта на поетот. Оттогаш наваму тој организира годишна манифестација во чест на поетот.
1984:
Песни, избор од поезијата на Шопов и предговор на Изет Муратспахиќ, излегува во Сараево (на српскохрватски).
Основното училиште „Ацо Шопов“ ги отвора вратите во северниот дел на Скопје.
1986:
Збор за зборот: поетиката на Ацо Шопов, монографија од Радомир Ивановиќ, излегува во Белград (на српскохрватски). Истата година е објавена и во Скопје.
1987:
Избор од поезијата на Шопов, приредувач Раде Силјан.
Lector de cenizas (Гледач во пепелта), поезија на Шопов во избор и препев на Аурора Марија Сааведра, излегува во Мексико (на шпански).
1988:
Песни, поезија на Шопов во избор на Раде Силјан.
1990:
Небо на тишината, поезија на Шопов во избор на Веле Смилевски.
Збирката *Црној жени у сан* (Во сонот на црната жена), во превод на Драгица Спасовска, е објавена во Белград (на српскохрватски).
1991:
Георги Старделов објавува избор, со предговор, од поезијата на Шопов под наслов *Гледач во пепелта.*
1993:
Светлана Шопова, сопруга на Шопов, го објавува изборот *Долго доаѓање на огнот*, по повод 70-годишнината од раѓањето на поетот. По истиот повод, Катица Ќулавкова и Милош Линдро објавуваат избор од поезијата и препевите на Шопов, како и од препевите на неговата поезија на други јазици, во јубилејното издание *Поезија (Том I)* и *Шопов во светот, Шопов од светот (Том II). Творештвото на Ацо Шопов,* прилози од симпозиумот одржан истата година во организација на Филолошки факултет и Институтот за македонска литература, Скопје.
Чествување на Шопов во Центарот за култура „Ацо Шопов“ во Штип.

1994:
Anthologie personnelle (Во личен избор), изборот на Шопов од *Лузна* (1981) во француски препев на Едуар Ж. Моник (превод Јасмина Шопова), објавен во Колекцијата репрезентативни дела на УНЕСКО, во Париз.
2000:
Небиднината: поезијата и поетското искуство на Ацо Шопов, Георги Старделов, Скопје.
„Номадот Ацо Шопов“, во *Постмодерен Вавилон*, Александар Прокопиев, Скопје.
2001:
Лузна, двојазично издание (македонски-француски) на *Лузна* (1981), приредила Јасмина Шопова, Скопје.
Центарот за култура „Ацо Шопов“ во Штип ја отвора спомен-собата на поетот, опремена со книги, лични предмети и мебел од работна соба во неговиот дом во Скопје, донирани од страна на неговото семејство.
2003:
Животот и делото на Ацо Шопов, меѓународен научен собир по повод 80-годишнината од раѓањето на Ацо Шопов, во организација на МАНУ. Прилози објавени во 2005 година.
По-трагите на Ацо Шопов, монографија посветена на Шопов, по повод 80-годишнината од неговото раѓање, приредила Јасмина Шопова, Скопје.
Ацо Шопов, XXX Научна конференција на XXXVI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид. Прилозите се објавени во 2004 година.
2006:
Симпозиум „Сенгор во сета слобода“, одржан во УКИМ, во рамките на „Годината Сенгор, 2006“, со посебен акцент на релациите помеѓу Сенгор и Шопов.
Омаж на Сенгор и Шопов во НУБ Свети Климент Охридски, Скопје.
Сенгор-Шопов: Паралели, компаративно читање на делата на двајцата поети, двојазично издание (македонски-француски), приредила Јасмина Шопова, Скопје.
2008:
Раѓањето на зборот, избор од поезијата на Шопов и предговор, Катица Ќулавкова, Битола.
2011:
Црно сонце, избор од поезијата на Шопов во шпански препев на Луиса Футорански, Буенос Аирес (на Шпански).

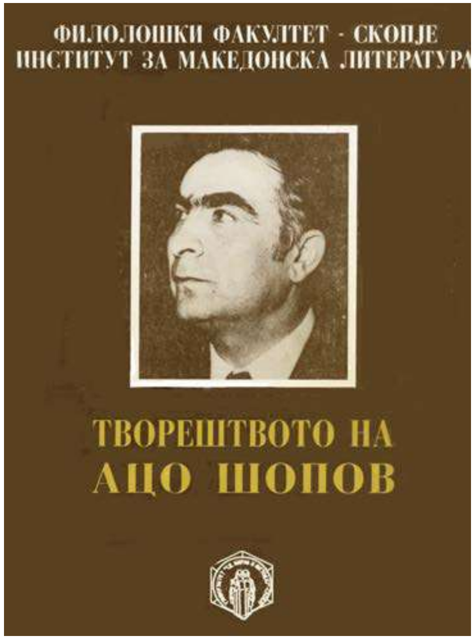

2012:
Црно сонце, избор од поезијата на Шопов на германски и француски, Диферданж, Луксембург.
Комеморација на 30-годишнината од смртта на Шопов во МАНУ, Скопје.
Промоција на луксембуршкото издание на *Црно сонце* на Пазарот на поезијата во Париз.
2013:
Објавена е и промовирана во Софија книга поезија на Шопов во избор и бугарски препев на Роман Кисјов, под наслов *Раждание на словото* (Раѓање на зборот).
Одбележување на 90-годишнината од раѓањето на Шопов во МАНУ, Скопје.
2014:
Одбележување на 70-годишнината од објавувањето на првата книга на Шопов, *Песни*, во Друштвото на писателите на Македонија и на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.
Промоција на *Лирскиот дом на Ацо Шопов*, повеќејазичен интернетски портал посветен на поетот: acosopov.com.
2015:
Основана е Фондацијата „Ацо Шопов – Поезија“, со цел да го промовира поетското и интелектуалното наследство што го остави Шопов.
2021:
Генералната конференција на УНЕСКО, на својата 41. седница, одлучи да се вклучи во одбележувањето на стогодишнината од раѓањето на Ацо Шопов, по предлог на Република Северна Македонија, а со поддршка на Босна и Херцеговина, Франција, Луксембург, Романија, Србија, Словенија, Тунис, Хрватска и Црна Гора.
2023:
Година во чест на Ацо Шопов под покровителство на Претседателот на Република Северна Македонија, Стево Пендаровски.

Неколку клучни моменти во „2023, Година во чест на Ацо Шопов“

23 – 28 јануари: Трета зимска школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во чест на Шопов. – Скопје

21 март: „Поезија: творештво, препев и оптек на делата на јазиците од помалите говорни подрачја“, меѓународен колоквиум во чест на Ацо Шопов, во организација на Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ) во соработка со Фондацијата „Ацо Шопов – Поезија“. Колоквиумот ќе биде проследен со поетскиот перформанс „Долго доаѓање на огнот“ и придружен со изложбата „Патот по кој чекорам“. На настаните ќе се вклучат над дваесет учесници од Аргентина, Италија, Канада, Луксембург, Мексико, Полска, Сенегал, САД, Северна Македонија, Тунис, Франција, Хрватска и Шпанија. – Седиште на УНЕСКО, Париз

Јуни – јули: „Во пет и седумнаесет“, мултимедијална уметничка изложба инспирирана од истоимениот текст на Шопов и неговите песни напишани по Скопскиот земјотрес кој на 26 јули 1963 година, во 5 часот и 17 минути, им го одзеде животот на илјада луѓе, повреди илјадници жители и остави без дом сто илјади души, односно половината од тогашното население на градот. – Скопје

10 – 13 август: Омаж на Шопов на отворањето на третото издание на Филмскиот фестивал Флипбук, годишна меѓународна средба на автори на краткометражни авторски анимирани филмови, со прикажување на омнибусот „Небиднина“ – четири анимирани филмови инспирирани од негови песни – и промоција на истоимената уметничка книга, која содржи избор на скици и цртежи на анимациите, како и ракописи и фотографии на поетот. – Скопје

17 – 31 август: Предавање и лекторски часови по литература посветени на делото на Шопов на 56. Летна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје. – Охрид

24 – 27 август: Меѓународно чествување на Шопов на Струшките вечери на поезијата со промоција на новите избори од неговата поезија на англиски (Дип Велум, Далас), арапски (Куќа на поезијата, Керуан), македонски (Сигмапрес, Скопје) и полски (Университас, Краков). – Струга

1 – 4 септември: Сесии посветени на Шопов во рамките на 50. Меѓународна научна конференција на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. – Охрид

2 ноември: Промоција на книгите *Ацо Шопов: Песна над песните,* избор од поезијата, размислите, критиките и архивскиот материјал, (Сигмапрес, Скопје) и *Од онаа страна на небиднината: разговори со Светлана Шопова за Ацо Шопов* (Дијалог, Скопје). – Скопје

7 декември: Свечен собир на Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ) посветен на стогодишнината од раѓањето на Шопов, проследен со промоција на публикации на и за неговото дело, издадени од МАНУ во текот на годината.– Скопје

23 декември: Гала претстава во Националната Опера и Балет, со премиерна изведба на балетот „Молитви на моето тело“, нова креација на Александар Ношпал инспирирана од истоимениот поетски циклус на Ацо Шопов. Свечено затварање на „2023, Година во чест на Ацо Шопов“. – Скопје

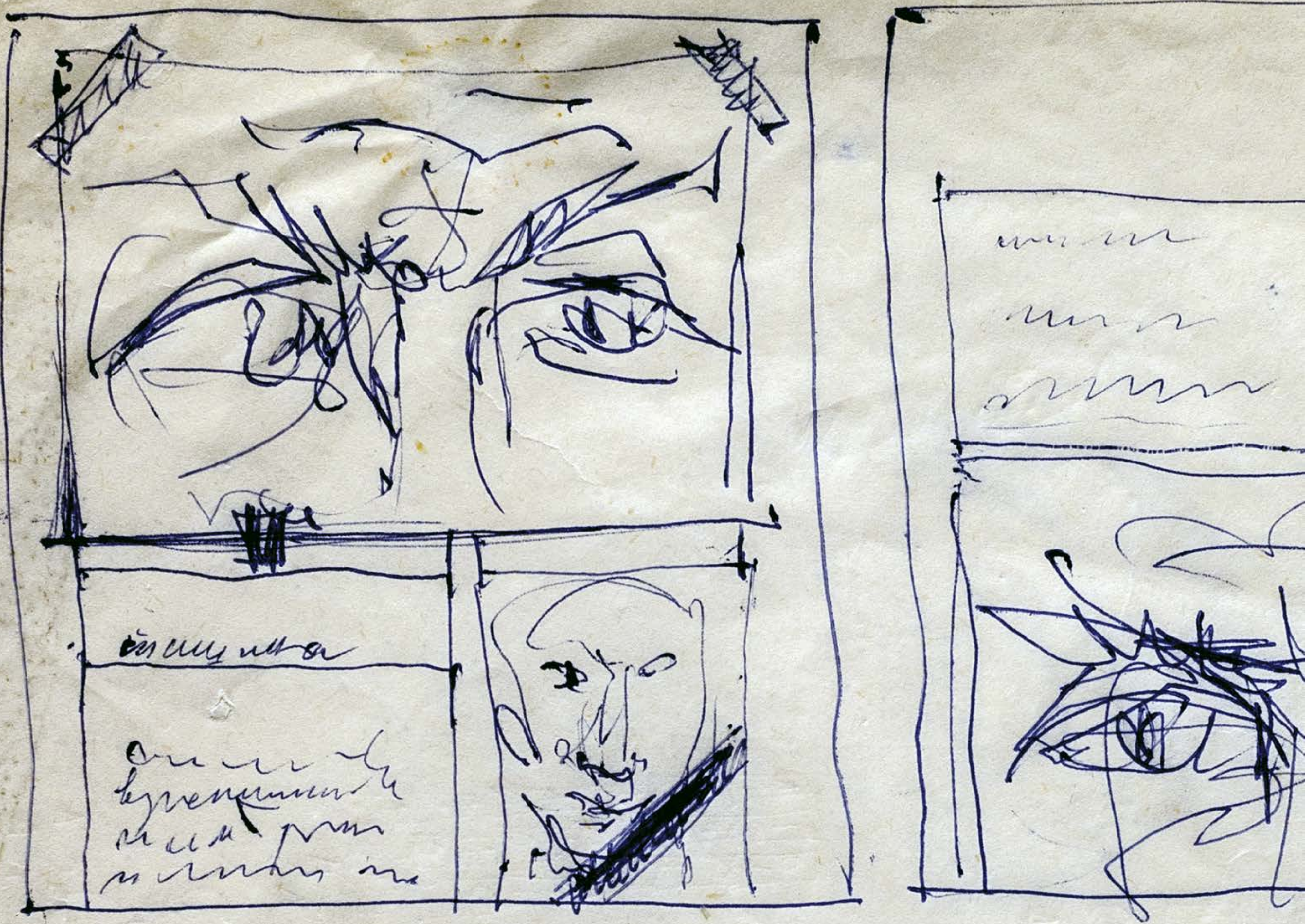

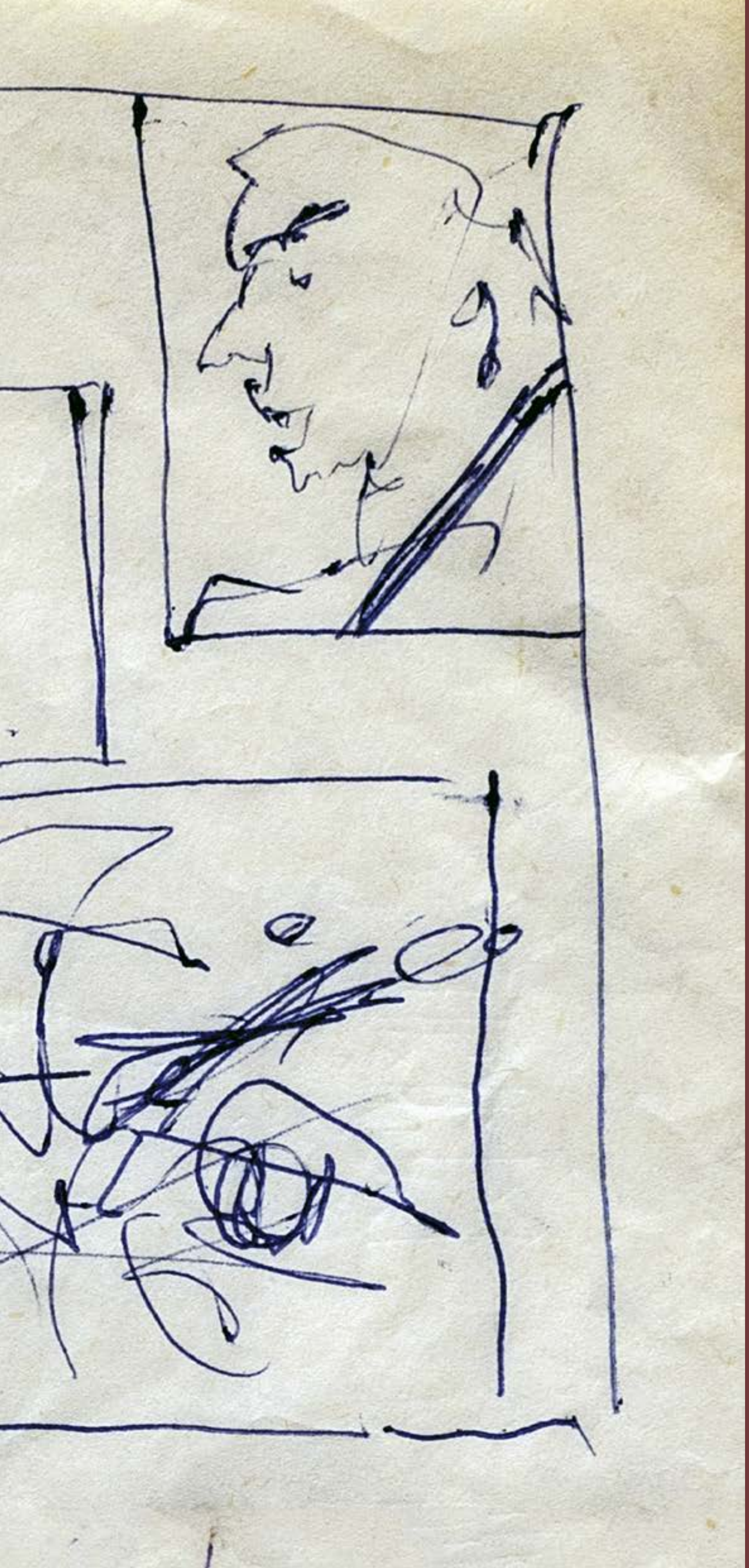

2023

Année d'hommage à Aco Šopov

Si tant est qu'il existe un fatalisme poétique, je suis l'un de ses adeptes les plus dévoués.

Aco Šopov, 1960

Aco Šopov, un nom qui s'inscrit au patrimoine mondial des lettres

Tout au long de cette année 2023, la Macédoine du Nord célèbre la poésie, en mémoire à un grand poète qui y a vu le jour le 20 décembre 1923, Aco Šopov.

Il a été le premier auteur macédonien publié aussitôt que les canons de la guerre se sont tus, en 1944, mais aussi le premier publié en slovène, une autre langue yougoslave, en 1957, le premier publié dans une langue autre que slave, le hongrois, en 1964, et le premier publié dans une langue de grande diffusion, le russe, la même année.

En 1967, il est devenu le plus jeune membre fondateur de l'Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU) et, trois ans plus tard, le plus jeune lauréat du prix AVNOJ, la plus haute distinction yougoslave.

Le premier recueil de poésie satirique, paru en 1968, était encore celui de Šopov. Le titre du livre, *Yus Univers*, annonçait la couleur : Šopov y parodiait la société, par l'intermédiaire de la norme YUS, l'équivalent de l'ISO, à l'échelle nationale en Yougoslavie. « Le YUS est devenu notre seconde nature », déclarait-il dans un entretien (1967). « Nous vivons, mangeons, jugeons, dormons, agissons, aimons selon la norme YUS ». Et le poète de passer au peigne fin les yus-poètes, yus-prosateurs, yus-critiques, yus-concurrents et autres yus-politiciens, conscient que « la satire est une zone dangereuse, un terrain glissant qui bouleverse l'ordre paisible des choses ».

Bouleverser l'ordre paisible des choses était sa façon d'évoluer en poésie. Il a été le premier poète macedonien à rompre avec le réalisme socialiste en vogue, en écrivant des poèmes purement intimes, dès le début des années 1950, ce qui lui a attiré les foudres d'une certaine critique conventionnelle, mais aussi les encouragements d'une autre critique ouverte au changement.

Ajoutons que Šopov a aussi été le premier à traduire en macédonien « Le Chat botté » ! Il a traduit, en fait, une collection de douze contes français pour enfants, en 1955, après avoir traduit deux classiques russes, *La Douma d'Opanas*, d'Édouard Bagritski (1951) et les *Fables* d'Ivan Krylov (1953), et avant de se lancer dans la traduction de deux classiques français, *Cyrano de Bergerac* d'Edmond Rostand (1957) et *Le Cid* de Pierre Corneille (1958), de trois œuvres majeures de Shakespeare, *Hamlet* (1960), *Romeo et Juliette* (1964) et une sélection de *60 Sonnets* (1968), d'un important choix des *Poèmes* de Léopold Sédar Senghor (1975). Il a aussi traduit les plus grands auteurs yougoslaves : Oton Župančič (1951), Jovan Jovanović-Zmaj (1954), Gustav Krklec (1954), Miroslav Krleža (1963), Grigor Vitez (1965), Izet Sarajlić (1965), Dragutin Tadijanović (1966), sans compter les innombrables choix d'auteurs de différents horizons culturels publiés dans des revues et des anthologies.

“ Aco Šopov avait l’allure d’un aristocrate des lettres ayant pris pour sœur adoptive la poésie, sa seule complice, sa seule confidente. La pureté de son verbe poétique, en particulier dans sa deuxième phase de création littéraire, rivalise avec les chefs-d’œuvre de la littérature d’Europe centrale. Il a su réunir et harmoniser prodigieusement les apports du classicisme et du romantisme, qu’il a enrichis de nouvelles formes, permettant à notre poésie de brûler des étapes entières sur la voie du progrès. Avec lui, la poésie macédonienne a déployé ses ailes et pris son envol vers les hauteurs.
– *Gane Todorovski, poète macédonien, 1993*

“ Dans la poésie macédonienne, qui a été pendant des siècles mise à l’écart du courant général de la littérature européenne et qui a bénéficié de conditions favorables à son développement seulement depuis deux décennies, l’œuvre d’Aco Šopov a ouvert un univers poétique nouveau et jeté les bases de cette vaste chose que nous appelons notre modernité.
– *Alexandre Romanenko, poète russe, 1964*

“ Écrivain subtil, observateur sensible et poète qui a su traduire en poésie son expérience personnelle intense, Šopov a apporté une contribution substantielle à la poésie macédonienne au début de la période de l’après-guerre, créant des modèles d’écriture pour les générations futures. Il a également été l’un des premiers à libérer la poésie macédonienne des critères non esthétiques qui prévalaient à la fin des années 1940.
– *Vasa D. Mihailovich, professeur émérite, Université de Caroline du Nord, 1977*

“ À la lecture de certains des poèmes de Šopov, j’avais le sentiment d’entendre une voix très particulière, de percevoir des sons et des goûts tout à fait uniques.
– *Claudia Schwartz, éditrice argentine, 2011*

“ Dans ses pérégrinations poétiques, Aco Šopov n’a jamais emprunté des sentiers battus, pas plus qu’il n’a permis qu’une quelconque barrière ou obstacle obstrue le mouvement de sa pensée [...] Dans sa quête créatrice, il a marché à travers broussailles et fourrés, plutôt que sur les larges avenues des concepts poétiques vérifiés et attestés.
– *Izet Muratspahić, critique littéraire bosniaque, 1984*

“ Šopov utilise délibérément les mots et la langue comme un instrument de pensée et de ressenti, mais aussi de musique, dans sa création poétique.
- *Ciril Kosmač et Bratko Kreft, écrivains slovènes, 1967*

Si le traducteur Šopov a été bien plus prolifique que l'écrivain Šopov, c'est qu'il avait une obsession : faire découvrir au lectorat macédonien, dès son plus jeune âge, les grandes œuvres littéraires du monde pour contribuer à son épanouissement. Mais il voulait tout autant inscrire son pays sur la carte littéraire du monde. À cet effet, il a lancé les Soirées poétiques de Struga – le plus ancien festival international annuel de poésie au monde – et présidé son premier conseil en 1962. Avec le même élan, dans la seconde moitié des années 1970, il a organisé les Journées de la culture macédonienne à Rome, Bruxelles, Zagreb et Paris.

Cela fait vingt ans que l'UNESCO s'est engagée auprès du Festival de Struga octroyant le Prix annuel « Ponts de Struga », qui s'adresse aux jeunes poètes du monde entier ayant publié leur premier recueil de poésie au cours de l'année précédente, contribuant ainsi à tisser des liens entre les jeunes poètes de tous les continents, allant des Philippines au Sénégal, en passant par le Japon, l'Estonie, la France, l'Estonie, la Colombie…

Un des rêves de Šopov du début des années 1960, devenu réalité grâce à la coopération internationale.

> Étranger, je suis pourtant familier de toute cette jeunesse,
> leurs paroles me sont étrangères, mais je comprends leur tumulte…

a-t-il écrit un jour, plus tard, « dans un bistro tranquille près de l'Opéra », à Paris, avant de conclure :

> Et Paris ruisselle et ruisselle sous tous les ponts de la Seine,
> sous tous les ponts du monde.
> J'entends dans sa rumeur
> la voix sonore d'averse et de feu
> de la prochaine Commune universelle.
>
> Alors que m'inondent et résonnent en moi
> mille lumières et couleurs.

Šopov rêvait d'un « front culturel commun, visant à réunir, dans un même combat, l'affirmation de nos propres valeurs culturelles et l'acceptation de toutes les réalisations créatives de l'esprit humain dans le monde d'aujourd'hui » (1970). C'est un idéal qu'il nous a laissé en legs, au même titre que sa poésie, dont la composante humaniste et cosmopolite transcende les frontières géographiques et historiques.

C'est, sans aucun doute, son talent qui le lui a permis mais c'est aussi l'époque qui a voulu que Šopov fût un pionnier dans de si nombreux domaines de la culture. Il était de cette génération d'intellectuels macédoniens à laquelle il incombait de bâtir leur pays sur de nouvelles fondations, à l'issue de la Seconde Guerre mondiale. Pour emprunter l'image de sa traductrice mexicaine Aurora Marya Saavedra, qui avait publié en espagnol un important choix de ses poésies, en 1987, c'était une époque où « il fallait vite panser les blessures, mais aussi restaurer, construire, créer un système politique, façonner un mode de vie, jeter les bases d'une esthétique et d'une culture qui soient en accord avec le lieu, son passé et son avenir ».

Šopov a été de tous ces combats.

“ Aco Šopov est destiné à représenter la poésie macédonienne sur la scène mondiale, car sa poésie, essentiellement liée à la terre macédonienne, témoigne en même temps que la vie intellectuelle de son pays a pris le cours de la littérature européenne
– Fridrun Rinner, professeure de littérature comparée, Université de Provence, 1985

“ Dans le poème d’Aco Šopov personne ne se sent étranger. Le lecteur, d’où qu’il vienne, est en parfaite harmonie avec sa poésie. C’est un homme qui a parcouru le monde et qui a su ressentir dans chaque pays les palpitations de son peuple. C’est très rare. Beaucoup de poètes, un peu partout dans le monde, créent une belle œuvre qui reste pourtant locale. Celle de Šopov est incontestablement universelle. Il reconnaît l’histoire du monde dans sa propre histoire. C’est sans doute cela qui nous touche profondément dans sa poésie. Mais il y a aussi en elle une résonance cosmique. On dirait que chaque souffle du poète reçoit une réponse mystérieuse qui vient de très loin, de sorte qu’il rejoint la source même de la vie et qu’il y a entre la vie et la mort, entre la victoire et la défaite, entre le jour et la nuit, une respiration universelle qui nous fait vibrer.
– Mahmoud Hussein, écrivain égyptien, 2002

“ La poésie d’Aco Šopov séduit et fascine non seulement par le grand talent et la maestria de son auteur, mais aussi grâce à sa noblesse et à son idéalisme, qui peuvent paraître pour ainsi dire utopiques et anachroniques – notamment aujourd’hui, à l’heure où triomphent le pragmatisme et la technocratie au détriment de la spiritualité. Mais en réalité, cette noblesse et cet idéalisme véhiculent des valeurs universelles, tournées vers l’Homme et ses origines, des valeurs éternelles sur lesquelles repose et dans lesquelles puise son énergie l’existence humaine.
– Roman Kissiov, poète et peintre bulgare, 2013

“ La poésie de Šopov est, dans sa violence aussi grande que sa tendresse sous-jacente, parole de vérité dans son accès au plus intime de l’être
– Federico Mayor, Directeur général de l’UNESCO, 1994

“ Ce qui m’attire particulièrement dans la poésie d’Aco Šopov, et qui me bouleverse, c’est son écoute patiente, incessante et très lucide de ce qu’il appelle « le sang ». Ce sang n’est pas celui des vendettas, des guerres civiles, des conflits, c’est celui du grand drame de vivre shakespearien. La beauté simple et tragique de ce sang ne l’affilie à aucun peuple, à aucune famille, à aucun clan. C’est le sang de la parole, de ce battement incessant de l’espace humain.
– Yves Bergeret, poète français, 2002

Né le 20 décembre 1923, à Štip, Aco Šopov grandit dans sa ville natale, avec ses deux frères Dimitar et Borislav, son père Gjorgji Zafirov-Šopov et sa mère Kostadinka Ruševa, à laquelle il doit son amour et son talent pour la poésie, mais aussi sa connaissance du français.

« Monstre à cent têtes » comme il l'appellera à la fin de sa vie, cette enfance est marquée par la maladie incurable de sa mère, paralysée à l'âge de 37 ans, et l'instabilité psychique de son père, qui finit par abandonner travail et famille. Aco doit s'occuper seul de sa mère et de son frère cadet, l'aîné ayant été envoyé au Séminaire de Prizren, une bouche de moins à nourrir.

Le spectre de la maladie de sa mère, la tristesse et la solitude vont imprégner toute son œuvre, depuis ses premiers poèmes d'écolier, jusqu'aux derniers, écrits pendant que cette même maladie s'empare sournoisement de son corps durant plusieures années, avant de l'emporter à l'âge de 59 ans, le 20 avril 1982.

Sang abyssal

Dans les profondeurs, un sang lourd,
on dirait là depuis l'origine des temps.
Peu visible ici sur la crête, dans les brumes torrides.
Étalé malédiction comme cicatrice d'une plaie.

Dans les profondeurs un sang lourd.
Sang épais comme résine noire.
Sang dévorant, sa soif remonte à la genèse.
Il est sang ancien, noir et nu.

Étalé, comme taupe il creuse.
Va de seuil en seuil, fouit la conscience.
Comme la mort infaillible, inexorable,
il comble toute lacune, tout espace.

Dans les profondeurs un sang lourd,
toujours m'ordonnant :
suis moi, sans mot dire,
ne m'abandonne jamais.

Dans les profondeurs un sang terrible,
plus effroyable que menace.
Dans les profondeurs un sang si lourd
qu'on dirait là depuis l'origine des temps.

Du recueil *Non-être,* 1963
Traduit par Édouard J. Maunick

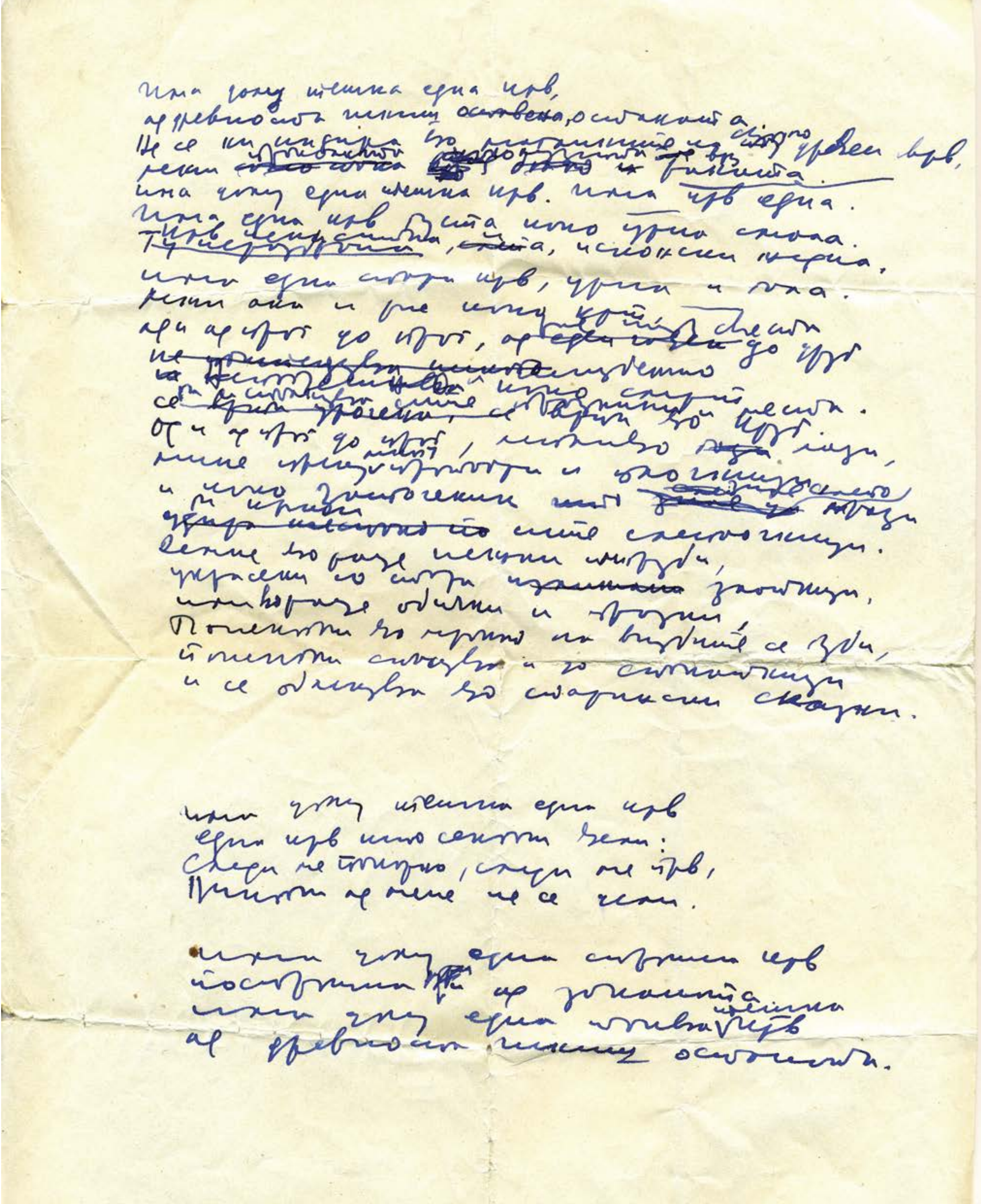

Aco grandit dans une profonde souffrance morale et misère matérielle. Excellent élève, il vend des cacahuètes aux matchs de foot pour payer ses frais scolaires, comme il le confesse dans une interview (1967). Il est, nous dira-t-on plus tard, le seul écolier de Štip à devoir se nourrir et se loger parfois à l'internat du collège qui n'accueille que les enfants des villages voisins. Il grandit, surtout, dans la peur de perdre sa mère tant aimée. Il n'a pas onze ans quand les voisins le regardent passer, tous les jours, chargé de bidons d'eau qu'il va chercher à une source réputée pour ses qualités curatives, pour laver les escarres sur le corps de sa mère, dues à son alitement prolongé.

Une quarantaine d'années plus tard, alors que sa notoriété de poète lui vaut d'être envoyé comme ambassadeur yougoslave auprès du poète-président Léopold Sédar Senghor, au Sénégal, la mémoire de cette « eau limpide et guérisseuse » est toujours là, au cœur du poème.

Événement au bord du lac

La nouvelle se répandit comme l’éclair
et la foule se rua vers les bords du lac
où gisait sans souffle, las de son long voyage,
le cheval ailé aux yeux de clarté astrale,
aux naseaux couverts de givre sibérien,
à la crinière couverte de poussière du Sahara.
Ayant fait le tour du monde, survolé mers et océans,
à peine trouva-t-il la force de se poser près de son lac natal
pour s’abreuver de son eau, limpide, froide, guérisseuse.
Il se posa sur le bord, brisé par sa longue errance,
trop faible pour faire le dernier pas : plonger dans l’eau limpide et guérisseuse
qui lui rendrait le souffle,
et le ramènerait à la vie.
Alentour, la foule se bousculait et murmurait :
les femmes priaient, les enfants écarquillaient les yeux,
certains hommes y voyaient pure folie,
d’autres, vain voyage et vol sans issue,
alors que lui, ne trouvait d’autre sens à la vie
que celui de découvrir le monde, pour découvrir son pays.
Trois jours qu’il était là, étendu près des eaux,
sans reprendre souffle,
trois jours qu’il ne parvint ni à se lever
ni à mourir.
Trois jours la foule patiente attendait,
et le quatrième, lentement quitta les lieux,
laissant le cheval seul sur le bord.
Mais alors que le dernier homme s’apprêtait à partir
survint une averse, le lac s’enfla
et ses vagues déferlèrent sur le cheval.
Ayant puisé force dans les eaux, limpides et guérisseuses,
le cheval hennit de toute sa gorge.

La foule stupéfaite se retourna
et le vit plonger dans le lac,
jouer avec les vagues,
s'abreuver de l'eau limpide et guérisseuse.
Cela ne dura que quelques instants,
et déjà il regagnait le bord
et s'élançait dans les hauteurs comme prenant son envol.
Il emportait en lui son ultime dessein,
découvrir son pays, pour découvrir le monde.

Du recueil *Poème de la femme noire,* 1976
Traduit par Édouard J. Maunick

À l'automne 1943, Aco Šopov rejoint les Partisans de Tito. « La lutte », se remémore-t-il trente ans plus tard, « celle qu'on menait avec les armes et celle qu'on menait avec l'esprit, était la seule façon de donner un sens à la vie, le seul moyen de préserver la jeunesse ou, plutôt, de rendre à la jeunesse ses droits de jeunesse » (1973).

Alors que dans le maquis « on interdisait l'amour au nom de l'amour », pour reprendre une de ses formules plus tardives (1959), Aco tombe amoureux de Vera Jocić, combattante venue de Skopje. En mai 1944, elle est gravement blessée sur un champ de bataille. Pendant trois jours, il la porte avec quelques autres camarades jusqu'à Sassa, le village le plus proche. Arrivée à bon port, Vera succombe à ses blessures. Un autre deuil terrible s'abat sur le jeune homme qui vient d'avoir vingt ans. Deux années entières passeront entre la mort de Vera et la naissance du poème qui assiéra la notoriété poétique de Šopov, « Tes yeux », qui commence par ces vers : « Trois jours, nous t'avons portée dans nos bras, / nos regards brasillant de chagrin, de tourment, / et chaque goutte qui s'écoulait de ta plaie / tombait sur mon cœur telle une braise… »

Deux années entières passeront aussi avant que la douleur causée par le tremblement de terre de Skopje soit sublimée dans le poème. Šopov porte très longtemps les poèmes dans son cœur, dans ses tripes, avant de les coucher sur papier.

Complainte d'au-delà de la vie

Me voici au comble de la douleur.
Je suis un homme. Mais l'homme, qu'est-ce ?
Devant moi le vide, derrière moi le vide.
Vide qui de lui-même s'enflamme.

Au-delà de la vie, crucifié vif
lié par des nœuds aveugles.
Je parvins au comble de la douleur.
En ce jour. Noir-jour. Par une noire échelle.

Au comble de la douleur.
Au-delà de la vie
au-delà de moi-même,
de l'indicible,
de l'inconsumable,
au-delà de l'eau,
au-delà de la source,
au-delà de la racine.

Que la terre se désagrège enfin,
que les eaux se résorbent,
que la coupe du soupir déborde
pour toutes les cités dans cette cité,
pour tous les deuils dans ce deuil.
Dites, qui dois-je blâmer ?
Qui pleurer, dites!
Ô enfant qui n'es plus,
mon deuil est ton refuge.

Mon deuil est ton refuge,
ton ombre ma sépulture.
Terre-gémissement, terre-désert
surgie de morts vagissements,
terre regarde-moi, terre dévêts-toi.

Prends cet œil,
prends ce grain de blé
racorni dans ta main.

Prends-moi, terre, ou ramène-moi,
ramène-moi au bas de cette cime,
au bas que cet au-delà,
redonne-moi ma force d'homme.
Ô terre, sur terre ramène-moi.
Je suis un homme, que ma souffrance soit humaine,
que je découvre la pierre où vif m'emmurer
dans l'arche d'un pont.

Du recueil *Cinérémancien*, 1970
Traduit par Édouard J. Maunick

Effroi

Ici toutes choses naissent et disparaissent d'elles-mêmes.
Immense pierre. Stigmate. Parole ambiguë, stérile.
Le printemps est à la fois sa mère et sa perfide marâtre.
Cendres de rêve, rêve de cendres. Effroi.

Bu par les sécheresses, inondé de noires pluies,
jours sur nuits s'entassent en lui, le comblent,
et le long de son écorce s'encastrent en vertèbres
les ombres ossifiées de chairs sauvages et de furies.

Ici les bourrasques sifflent et d'obscures spectres hurlent,
ici, le péché originel et le crime et le châtiment et le blâme.
Ici l'homme et la bête partagent le même antre
et l'enfant inaugure son premier pas.

Par-dessus, le pain germe, ses racines sont amères et profondes,
aussi est-il sec et doux, et brûle comme une flamme.
Poème, si quelque ermite harassé t'aborde,
héberge-le, qu'en ce brasier il soit ton égal.

Rose dans la gorge, arum dans la bouche,
gale dans le sang contradictoire,
terre de venins au goût de mort,
la pierre en feu roule. Brûle. Brûle. Brûle.

Ici toutes choses naissent et disparaissent d'elles-mêmes.
Immense pierre. Stigmate. Parole ambiguë, stérile.
Le printemps est à la fois sa mère et sa perfide marâtre,
cendres de rêve, rêve de cendres. Effroi.

Du recueil *Cinérémancien*, 1970
Traduit par Édouard J. Maunick

À propos du poème Effroi

Il est question de la parole, de ce pouvoir qu'on n'en finit pas de questionner sans jamais l'expliquer qu'elle a de nous entrouvrir la porte d'un monde d'une étrange beauté et d'un ordre insolite, puis subitement de nous ramener vers les apparences de la vie qui suit son cours chaotique. À cet instant, comme dans un effrayant tourment, amer comme une baie de serpent, cruel comme une morsure dans le sang, tout se confond et disparaît.

Le poète est, dans le poème, comme dans une caverne glaciale, comme dans une forêt où à perte de vue de gigantesques paroles pétrifiées gisent dispersées en lieu d'arbres. C'est à lui de les tirer de la mort, de les réveiller de leur sommeil de pierre, de raviver la forêt, pour que les arbres se mettent à marcher. Souvent il réussit et peut-être plus souvent encore il se tient là, dans cette forêt, confus et impuissant, sollicitant en vain sa mémoire poétique à lui venir en aide dans son désespoir. À pure perte, car chaque poème est une intuition unique, une révélation unique, sans réplique possible, une fois saisi. Ainsi, de poème en poème. À peine la boucle est-elle bouclée qu'une autre doit s'ouvrir. Et toujours, la même maudite question revient : Comment ?

– Aco Šopov, « Le poète doit réveiller les paroles », 1969

Un poème hautement inspiré, exceptionnel, qui aborde le tremblement de terre de Skopje pour ainsi dire de l'intérieur, farouchement hostile au discours descriptif qui, en particulier à propos de cet événement traumatisant, s'est si souvent imposé dans notre poésie et notre art en général.

– Draško Ređep, « Le Soleil noir d'Aco Šopov », 1970

“ Aco Šopov a su s’imposer comme un poète exceptionnel de la pensée, comme un visionnaire de la passion, comme un chantre de l’amour et de la beauté, comme un démêleur de la tristesse et du désir.
– *Milivoje Marković, écrivain et journaliste serbe, 1977*

“ Le poème de Šopov réveille les parfums, la sève innommable de son pays, autrement dit cette réalité à la fois palpable et impalpable, au nom de laquelle on meurt parfois.
– *Pierre Seghers, poète français, 1976*

“ Il faut lire avec attention les vers de jeunesse d’Aco Šopov sur le « printemps partisan », sur le bonheur et la montagne, sur le poème rebelle, pour se rendre compte à quel point ils sont imprégnés d’une conscience aiguë et exaltée de la liberté, dans une langue qui pour la première fois déploie librement l’étendard de l’amour pour la patrie et prononce à voix haute le poème macédonien. Il faut prendre la mesure de cette passion intime, vertueuse, investie dans ses vers naïfs mais retentissants sur les lendemains sans nuages, il faut aussi deviner sa tendresse pour le pays natal et seulement ensuite évaluer selon des critères esthétiques tout ce que ce poète a laissé derrière lui.
– *Draško Ređep, écrivain serbe, 1969*

“ La poésie de Šopov incarne cet autre lien entre le sang et le poème, entre l’urgence créatrice et la parole, entre les traumas et la mémoire de l’homme, des peuples et de l’humanité. Cette conception du discours poétique [...] confère une dimension universelle à son topos poétique et rend sa parole polyvalente, énigmatique, lourde de sens, porteuse de multiples couches existentielles héritées ou pressenties.
– *Katica Ćulavkova, poétesse macédonienne et théoricienne de la littérature, 2008*

“ À travers métaphores et répétitions, au fil de vers ciselés dans un rythme et un ton très singuliers (...), Šopov nous entraîne au plus profond de ses questionnements, donne à sentir l’odeur qu’a la guerre quand elle se met en marche, l’orage et le feu, et *nebidnina*, ce « non-être » qui traverse ses textes comme un fil rouge. La poésie devient alors incantation, au gré d’une musique hypnotique menée par un joueur de flûte venu d’un passé ancestral.
– *Alexandra Fixmer, écrivaine luxembourgeoise, 2012*

Cette fois-ci, pendant que la terre tremble à Skopje, la mort épargne la famille et l'entourage proche du poète. Mais cela ne diminue en rien sa peine devant le drame humain. « J'ai toujours ressenti le monde qui m'entoure et les événements qui s'y déroulent comme mon expérience la plus intime », explique-t-il dans un entretien en 1965.

Encore et encore la mort frappe dans le poème de Šopov. Pourtant, ce ne sera pas la elle mais son antidote, l'amour, qui s'affirmera comme le maître-mot dans l'univers poétique de Šopov. L'amour est la force inspiratrice de ses poèmes de prime jeunesse consacrés à sa mère et de ceux dédiés à la belle et courageuse Vera ; l'amour s'impose dans ses premier recueils où le sentiment intime l'emporte sur l'exaltation collective, *Du malheur et du bonheur* (1952) et C*onfondu dans le silence* (1955) ; l'amour devient la force motrice des vers prodigieux des recueils *Non-être* (1963) et *Cinérémancien* (1970) qui marquent l'apogée de son œuvre ; l'amour constitue le fil rouge du livre d'inspiration africaine *Poème de la femme noire* (1976) et de son recueil d'adieu *Arbre sur la colline* (1980). Beaucoup plus souvent finement suggéré que nommé de manière explicite, l'amour sous-tend son univers poétique tout entier.

« La liberté, l'amour et la parole sont les mots clés à prononcer en exergue s'agissant de l'œuvre d'Aco Šopov », déclarait Édouard J. Maunick, son deuxième traducteur en français après Jean-Louis Depierris, lors de la célébration du 80ème anniversaire de la naissance du poète macédonien. « Une trinité qui se mêle et s'entremêle si intimement que l'alchimie s'ouvre sur la liberté d'aimer que la parole engendre et perpétue ». C'est un « poète poreux à tous les souffles du monde », a-t-il ajouté, empruntant la célèbre formule d'Aimé Césaire.

Dans sa postface à *l'Anthologie personnelle* de Šopov, publiée en 1994, chez Actes Sud, dans la Collection UNESCO d'œuvres représentatives, Maunick remarquait que cette poésie « profondément enracinée dans sa terre macédonienne, est, dans une égale mesure, projetée dans l'universel ». En effet, l'œuvre de Šopov a une forte composante humaniste et cosmopolite qui englobe à la fois le vécu intime de son auteur, le sort de son pays et le destin de l'humanité. Sa portée universelle la destine à s'inscrire durablement au patrimoine mondial des lettres.

J.Š.

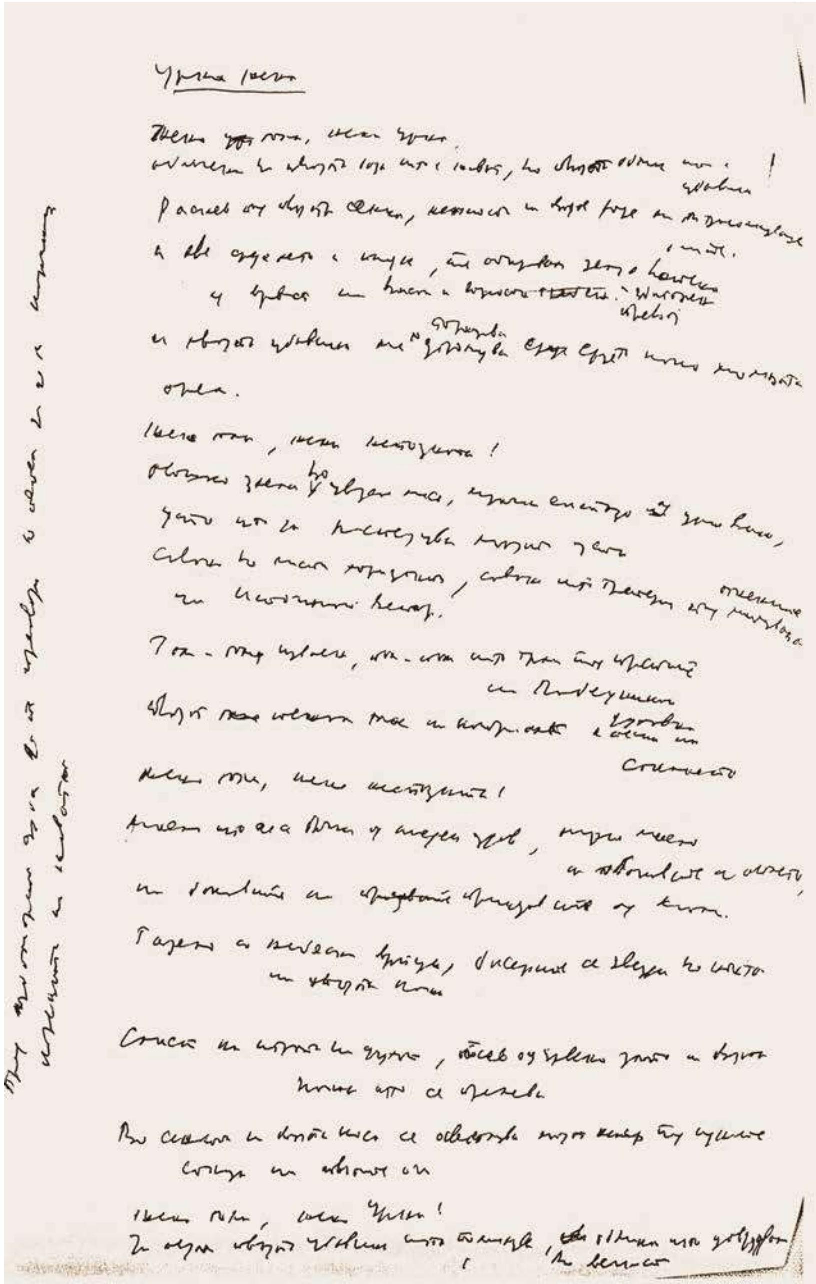

Non-être (Nebidnina)

1.
J'ai longtemps voyagé, toute une éternité
voyagé, de moi-même vers le non-être de toi.
À travers incendies, à travers ruines,
parmi décombres.
Dans la chaleur, dans la sécheresse, dans l'opacité.
Je me nourrissais du pain de ta beauté.
Je m'abreuvais du chant de ta gorge.

Ne regarde pas ces noires ravines
qui ravagent ma face –
elles sont don du visage de la terre.
Ne regarde pas les cambrures de mes épaules –
je les tiens de l'accablement des collines.

Regarde dans ces bras –
deux feux,
deux fleuves,
sombre espérance.
Regarde dans ces mains –
deux champs,
deux sécheresses,
muette souffrance.

J'ai longtemps voyagé, toute une éternité
j'ai voyagé, de toi-même vers le non-être de moi.

2.
Et tout advint au cours d'une nuit,
nuit arbres,
nuit feuillage,
nuit fosse froide.
J'ai sombré dans les hautes herbes,
touffes d'herbe et de lichen.
Ceci advint au cours d'une nuit
mensonge et vérité
comme dans une vieille histoire
ensevelie au fond de la mémoire.
Tu es venue m'emporter telle une sourde averse,
telle une rivière souterraine.

Et seul désormais
devant ce mont de douleur et de bonté,
sur des chemins que je ne connais pas,
je blasphème déchiré par la faim.
Tu es venue comme l'eau noire du mal
dont on n'exorcise jamais
les crimes et les sortilèges.

3.
Eau trouble, eau noire,
toi qui emportes chaque jour
une fleur éclose
sur mon front de pierre
et la jettes dans les gouffres noirs,
sous l'écorce légère de ton corps ;
eau trouble, eau noire,
qui t'a muée en pensée
si prodigieuse, si effroyable
pour qu'elle étreigne mon cœur
tel un chevreuil l'arbre ?
Qui t'a baptisée de ce nom,
eau trouble, eau noire ?

Qui donc invisible s'installe en moi
et allume un feu secret,
qui démolit le mur du sang,
qui m'emporte l'ouïe,
qui m'aliène la vue,
qui, têtu, peu à peu m'assiège,
qui donc invisible dispose de moi ?

4.
Arbre seul sur la colline,
blessure dans la terre meuble,
qui t'a donné mes yeux
pour qu'ils mûrissent au rêve de tes feuilles ?

Vert regard, verte ascension,
qui nous a condamnés aux mêmes veilles ?
Arbre seul sur la colline,
blessure dans la terre meuble,
comment ta sève en moi
comment ta présence dans mon sang ?
Qui a effacé d'une main légère
toutes les distances,
tous les autours,
qui donc nous a infligé ce non-être
pour que je sois arbre, pour que tu sois poème?

5.
Femme inconnue, femme pleine de sagesse,
toi qui passes toujours sereine
devant cette baie donnant sur le noir,
sourde au cri,
aveugle au désespoir,
d'où vient cette fausse quiétude,
comment mon sang en toi ?
Je t'ai gardée, femme, tel un lourd secret
que l'on dévoile au jour seul
où le sang haletant prononce
à l'heure du terrible silence
la téméraire ultime parole –
claire comme les hauteurs,
tranchante comme l'épée.

Comment mon sang
en toi, femme ?
J'ai longtemps voyagé, toute une éternité
voyagé, de nous-même vers le non-être de nous.

Du recueil *Non-être (Nebidnina)*, 1963,
Traduit par Édouard J. Maunick

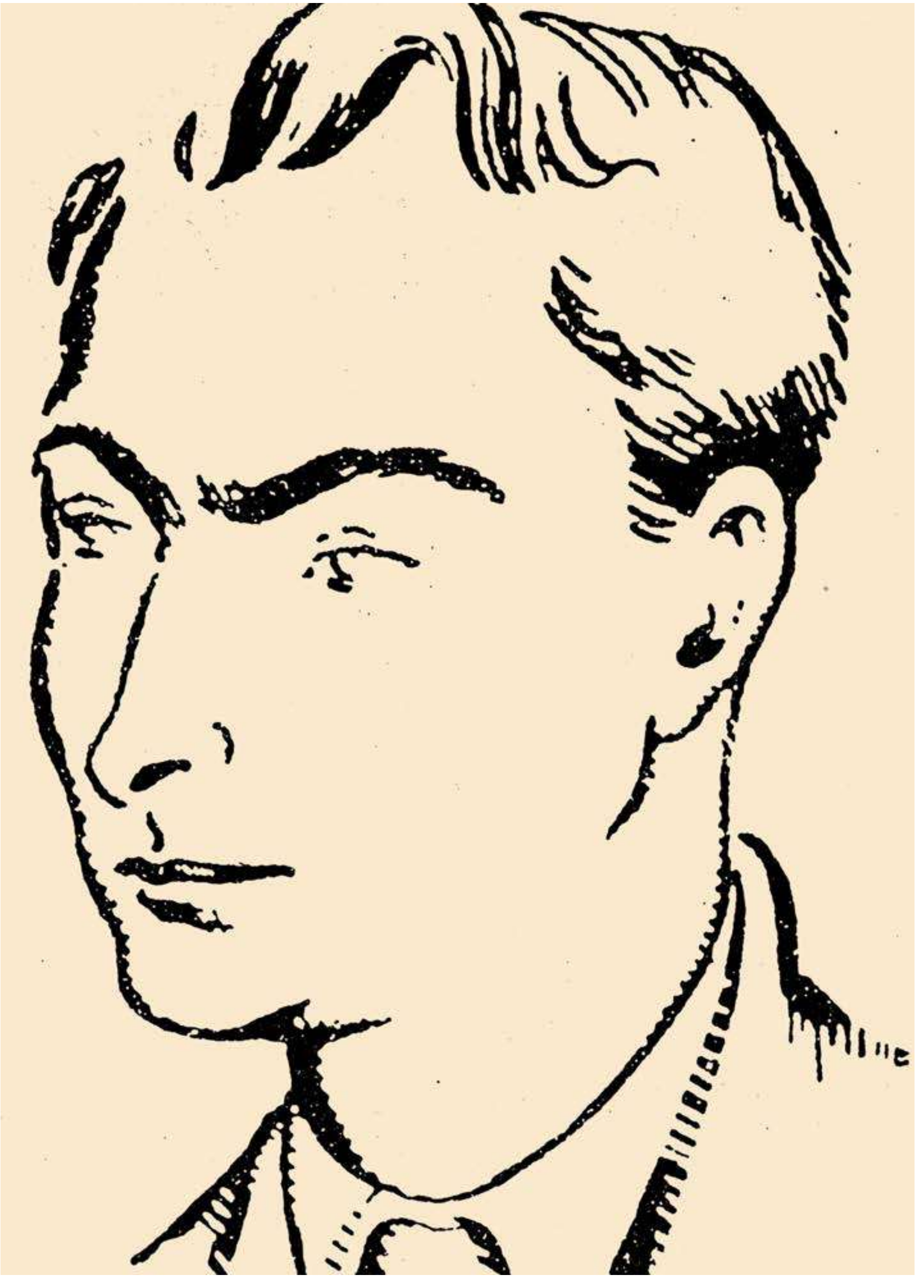

3

Кој ги избриша со рака песна
сите далечни,
сите блиски,
кој ми ја [illegible] што недоумица
да бидам светла, да бидеш песна.

5.

Песно непозната, песно мудра,
ти што минуваш [illegible] [illegible]
крај овој прозор на [illegible]
[illegible] за [illegible],
[illegible] за одамна,
отkade што [illegible] [illegible]
отkade во [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ја [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ќе се јави [illegible] [illegible] ден
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Отkade во [illegible]
[illegible] [illegible], песно!

x x x

Бацив [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
а [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Traduit par « non-être », « noser », « not-being »…, après avoir été traduit par « néant », « nada », « fate »… nebidnina dit l'impossibilité d'être mais aussi, pour reprendre une des tentatives d'explication de son auteur, « l'accomplissement par l'inaccomplissement » (1979). Quelques citations de Šopov.

- Qu'est-ce que la *nebidnina* ? Il existe de nombreuses traductions, plus ou moins réussies de ce mot, mais aucune ne parvient à exprimer sa quintessence. Pour moi, ce mot dit le destin de notre peuple : ses luttes et souffrances, ses aspirations et idéaux inaccomplis, ses amours et ses peines. (1976)

- Dans « Nebidnina », j'ai essayé de résoudre le problème de l'aliénation. L'aliénation, non comme un concept abstrait, non comme une catégorie psychologique, mais cette aliénation qui est liée à cette terre et à cette région. En même temps, je ne voulais ni ne pouvais lui donner un caractère régional. (1965)

- Le dernier recueil de poèmes que j'ai préparé pour la presse s'intitule Nebidnina [...] Avec ce titre, j'ai voulu mettre en évidence un paradoxe : la poésie, pour autant que nous la percevions et la concevions comme essentielle, comme supérieure à ce que nous entendons habituellement par le mot vie, dans ses diverses manifestations, n'est cependant pas en mesure, même lorsqu'elle épouse les formes les plus abouties et atteint les sommets de la perfection, d'embrasser toute la richesse et toute la complexité de ce mot. (1962)

- Le chemin qui mène au poème est difficile. Ce qui apparaît comme une illumination poétique est en réalité le résultat d'un processus long et complexe, porteur à la fois d'expérience et de réflexion [...] La plus grande difficulté et la plus grande responsabilité éthique du poète est de trouver les mots justes pour les contenus et les idées qu'il veut exprimer de manière authentique et inimitable. S'il n'y parvient pas, le poème se désarticule, le mot se transforme en mensonge. (1968)

- J'aspire à une certaine perfection de la forme qui soit justifiée par le contenu du poème. (1965)

- Je considère ma poésie à la fois comme le vécu et l'expression d'une synthèse entre l'amour, la terre et la passion. (1970)

- La poésie exige des personnes entières. Cela signifie : sans éthique, pas de créativité ! [...] Tout confort, tout conformisme sonne le glas de la création. (1972)

- La poésie est jeunesse de la beauté, soif de beauté, droit à la beauté, illusion. (1960)

Chronologie

1923 : Naissance d'Aco Šopov, a Štip.

1934 : Sa mère, Kostadinka Ruševa, tombe gravement malade.

1938 : Il écrit ses premiers poèmes intimes qui sont parvenus jusqu'à nous, dans un cahier d'écolier.

1940 : Il écrit son premier recueil de poésie d'inspiration sociale, qui disparaîtra, avec d'autres documents clandestins, lors d'une descente policière, durant l'occupation.

1941 : Il devient membre de la jeunesse communiste yougoslave.

1942 : Avec deux camarades de lycée, il publie clandestinement le journal *Étincelle.*

1943 : Il passe son baccalauréat dans sa ville natale et rejoint le maquis.

1944 : Il édite le journal de la Troisième brigade macédonienne de choc, *Feu*, dans lequel paraissent ses poèmes de guerre. À la fin de l'année, parution de son premier livre : *Poèmes.*

1945 : Nommé vice-président de l'Union de la jeunesse de libération nationale de Macédoine (NOMSM). Premier voyage en URSS en tant que membre d'une délégation de la jeunesse yougoslave. Rédacteur en chef du *Jeune combattant*, journal pour la jeunesse. La revue d'art, sciences et sciences sociales *Nov den* (*Nouveau jour)* commence à paraître (jusqu'en 1950), dont Šopov sera l'un des rédacteurs en chef.

1946 : Diplômé de l'École supérieure du parti Đuro Đaković, à Belgrade. Participe au Premier congrès des écrivains yougoslaves, en tant que membre de la Commission des nominations et du Conseil de surveillance. Parution du recueil *Le train de la jeunesse*, coécrit avec Slavko Janevski, lors de leur participation à la construction du premier chemin de fer en Yougoslavie après la Seconde Guerre mondiale, « la ligne de chemin de fer de la jeunesse Brčko Banovići ». Un millier de jeunes étrangers y ont participé, aux côtés de plus de soixante mille Yougoslaves.

1947 : Šopov devient l'un des huit membres fondateurs de la Société des écrivains de la Macédoine, qu'il présidera à plusieurs reprises. Naissance de son fils Vladimir, du mariage avec Blagorodna.

1950 : Rédacteur en chef d'*Avenir*, revue de littérature et d'art pour la jeunesse. Parution des recueil *Dans les monts Gramos* et *Avec nos mains.*

1951 : Fonde et dirige la maison d'édition Kočo Racin. Parution de *Ciciban*, d'Oton Župančič, et de *La Douma d'Opanas*, d'Édouard Bagritski, traduits en macédonien par Šopov (le second, en collaboration avec Slavko Janevski).
La revue *Nov den (Nouveau jour)* fait peau neuve. Elle devient *Sovremenost* (Temps modernes), dirigée par Šopov.

1952 : Premier séjour à Paris. Parution du recueil *Du malheur et du bonheur*, qui provoque des polémiques virulentes sur l'intimisme de Šopov et divise les écrivains macédoniens en deux camps adverses.

1953 : Parution des *Fables* d'Ivan Krylov, traduites par Šopov.

1954 : Parution de *Poèmes* de Jovan Jovanović-Zmaj et des *Fables télégraphiques* de Gustav Krklec, traduits par Šopov.

1955 : Parution du recueil *Confondu dans le silence.* La polémique continue. Parution d'une collection de douze contes français traduits par Šopov.

1956 : Šopov devient le premier rédacteur en chef de la revue littéraire *Horizon*.

1957 : Parution du recueil *Le beau temps vient avec le vent*, du premier recueil en slovène *Zlij se s tišino* (Confondu dans le silence) et de *Cyrano*, traduit par Šopov.

1958 : Parution du *Cid* de Pierre Corneille, traduit par Šopov.

1959 : Parution de *Poème pour l'alouette* de Grigor Vitez, traduit par Šopov, et de l'*Anthologie de la poésie révolutionnaire yougoslave*, dont il est co-auteur avec le poète bosniaque Mak Dizdar. Il reçoit la Médaille commémorative des Partisans de 1941.

1960 : Parution d'*Hamlet* de Shakespeare, traduit par Šopov (Prix du Onze octobre). Président de l'Union des traducteurs de la Yougoslavie, jusqu'en 1963. Naissance de sa fille Jasmina du mariage avec Svetlana.

1961 : Diplômé de la Faculté de philosophie de Skopje. Deuxième séjour à Paris. Il initie la création des Soirées poétiques de Struga, le plus ancien festival international annuel de poésie au monde. Décoré de l'Ordre de la République avec couronne d'argent.

1962 : Premier président du Conseil des Soirées poétiques de Struga.

1963 : Parution de *Poèmes,* choix de poèmes anciens et nouveaux par Šopov lui-même, et du recueil *Non-être - Nebidnina* (Prix du Onze octobre). Tremblement de terre de Skopje. Plusieurs de ses poèmes sont directement inspirés par cette tragédie, dont certains écrits deux ans plus tard. Membre du jury yougoslave pour la sélection du plan et de la construction du mausolée de Petar Petrović Njegoš, à Lovćen, Monténégro.

1964 : Parution de *Roméo et Juliette* (extraits) de Shakespeare, traduit par Šopov, de *Ветер приноситъ погожие дни* (Le beau temps vient avec le temps), recueil de ses

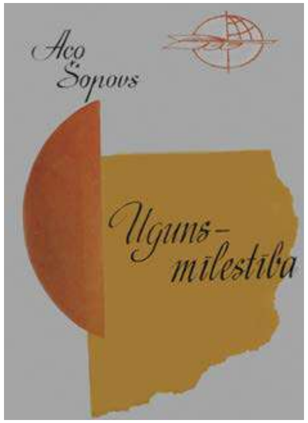

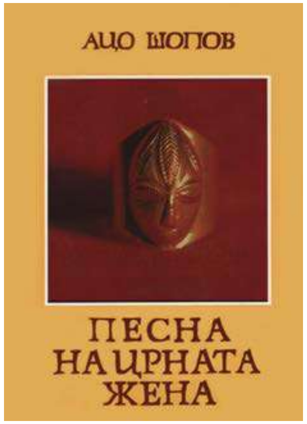

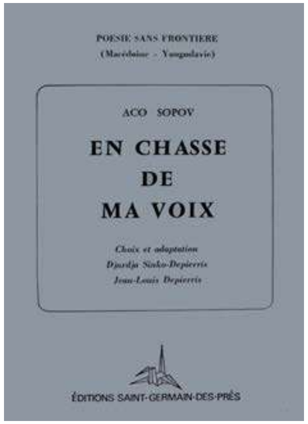

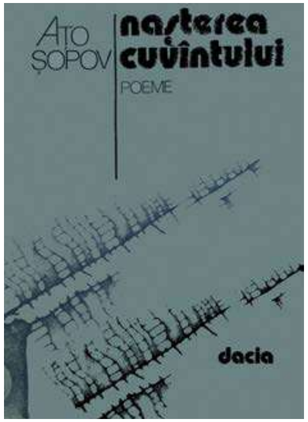

poésies traduites en russe majoritairement par Youri Levitanski, et de *Örök várakozó* (L'éternelle attente), recueils de ses poésies traduites en hongrois par Fehér Ferenc.

1965 : Parution de *La mer et les couleurs* de Grigor Vitez et de *Poésie* d'Izet Sarajlić, traduits par Šopov.

1966 : Parution de *Naissance de la parole,* choix de poèmes anciens et nouveaux par Šopov lui-même, de *Predvečerje* (Soir), poèmes choisis et traduits en serbo-croate par le poète monténégrin Sreten Perović et de *Soir sur la ville* de Dragutin Tadijanović, traduit par Šopov. Président du jury du Festival de mars du court-métrage à Belgrade.

1967 : Parution de *Poèmes,* choix de poèmes pour les élèves de quatrième, et des *Œuvres choisies - Poésie* de Miroslav Krleža traduit par Šopov. Rédacteur en chef (pendant deux ans) du journal satirique *Ос̄шен* (L'Éperon). Il devient l'un des quatorze membres fondateurs de l'Académie macédonienne des sciences et des arts. Se rend à Moscou à l'occasion de la célébration de la Révolution d'octobre, sur invitation de l'Union des écrivains soviétiques.

1968 : Parution du recueil de poésie satirique *Yus Univers*, de *Poèmes choisis* (par Georgi Stardelov) et de 60 *Sonnets* de Shakespeare, traduits par Šopov. Élu président du jury du Festival de Pula (Croatie), le plus important festival cinématographique en Yougoslavie ; président de l'Union des écrivains de Yougoslavie ; membre honoraire de l'Académie serbe des sciences et des arts.

1969 : Parution de *Orbe d'or du temps*, choix de poèmes anciens et nouveaux par Šopov lui-même. Nommé directeur éditorial de la maison d'édition Makedonska kniga (Livre macédonien). Président du Conseil des Soirées poétiques de Struga. Décoré de l'Ordre du travail avec drapeau rouge. Voyage en URSS sur invitation de l'Union des écrivains soviétiques.

1970 : Parution du recueil *Cinérémancien* (Prix littéraire Kočo Racin). Lauréat du Prix du Festival de littérature pour enfants, en Serbie, pour sa traduction des œuvres de Jovan Jovanović-Zmaj. Lauréat du prix AVNOJ, la plus haute distinction yougoslave.

1971 : En tant que poète et homme de culture, Šopov est nommé ambassadeur de la Yougoslavie au Sénégal. Mission diplomatique jusqu'en 1975, pendant laquelle il traduit notamment un important choix de poésies du poète et Président du Sénégal, Léopold Sédar Senghor. Šopov présente Senghor comme candidat au prix Couronne d'or des Soirées poétique de Struga 1975.

1974 : Parution de Ugnus-milestiba (L'amour du feu), recueil de poésie de Šopov en letton, traduit par Knut Skujenieks.

1975 : Visite officielle de Senghor en Yougoslavie et réception du prix poétique à Struga.

Parution de *Poèm*es de Senghor, œuvres choisies et traduites par Šopov (en collaboration avec Vlada Urošević et Georgi Stalev).

1976 : Parution du recueil *Poème de la femme noire*, inspiré du séjour de Šopov au Sénégal (Prix Frères Miladinov aux Soirées poétiques de Struga), d'un choix de poésies bilingue, macédonien et serbo-croate, sous le titre *Poèmes* (édité par Georgi Stardelov) et de ses *Œuvres choisies* (par Slobodan Micković), en cinq volumes. Šopov est nommé président de la Commission républicaine pour les relations culturelles avec l'étranger. Il organise les Journées de la culture macédonienne à Rome et à Bruxelles.

1977 : Parution de la plaquette (édition bibliophile) *L'océan est petit, l'homme immense* (par Georgi Stardelov), de *La longue venue du feu. Poèmes choisis,* dans une traduction serbo-croate de Sreten Perović, et de *Poème de la femme noire*, dans une traduction croato-serbe d'Elina Elimova. Šopov organise les Journées de la culture macédonienne à Zagreb. Sa santé se détériore : en janvier, séjour au Centre clinique universitaire de Ljubljana (Slovénie) ; en juillet, séjour de convalescence à Brezovica (Kosovo). Journées de la culture macédonienne à Paris et visite officielle de Tito en France, en octobre. Šopov s'y rend en tant que membre de la délégation, s'étant retiré peu avant de la vie professionnelle pour des raisons de santé.

1978 : Parution d'un choix de ses poèmes en français, traduit par Djurdja Sinko-Depierris et Jean-Louis Depierris, sous le titre *En chasse de ma voix*. Séjour à l'hôpital Salpêtrière de Paris. En février, il y écrit notamment l'« Élégie du poète clochard ». Novembre : soirée littéraire consacrée à Šopov au Centre culturel yougoslave à Paris.

1979 : Séjour à Zagreb, Croatie, pour des raisons de santé.

1980 : Parution du recueil *Arbre sur la colline*, son livre testamentaire. Séjour en URSS pour des raisons de santé.

1981 : Parution de *Stigmate*, poèmes choisis par Šopov lui-même, et de *Naşterea cuvéntului* (Naissance de la parole), poèmes choisis et traduits en roumain par Ion Deaconescu.

1982 : Décès d'Aco Šopov le 20 avril.

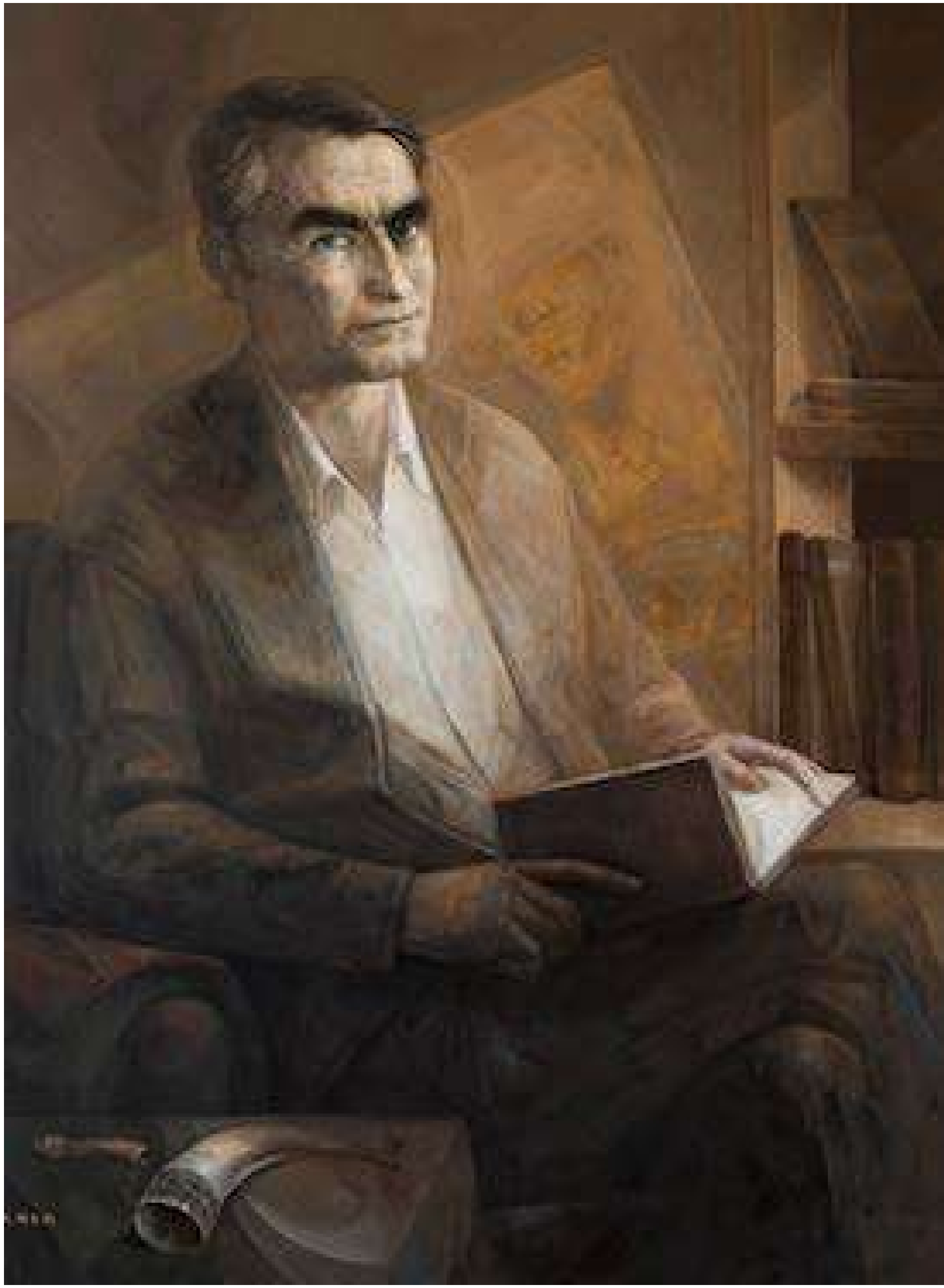

Événements et livres posthumes*

1982 :
Le centre culturel de Štip, ville natale de Šopov, construit en 1979, reçoit le nom du poète décédé cette année-là. Depuis, il organise des manifestations culturelles annuelles en son honneur.
1984 :
Poèmes, choix et préface d'Izet Muratspahić, Sarajevo (en serbo-croate).
L'école primaire et collège Aco Šopov ouvre ses portes dans le nord de la ville de Skopje.
1986 :
La poétique d'Aco Šopov, par Radomir Ivanović, Belgrade (en serbo-croate).
La poétique d'Aco Šopov, par Radomir Ivanović, Skopje.
1987 :
Poèmes choisis, choix et préface de Rade Siljan, Skopje.
Lector de cenizas (Cinérémancien), choix et traduction en espagnol par Aurora Marya Saavedra, México (en espagnol).
1988 :
Poèmes, choix et préface de Rade Siljan, Skopje.
1990 :
Ciel de silence, choix de poèmes par Vele Smilevski, Skopje.
Au pays du rêve de la femme noire, choix et traduction par Dragica Spasovska, Belgrade (en serbo-croate).
1991 :
Cinérémancien, choix et préface de Georgi Stardelov, Skopje.
1993 :
La longue venue du feu, choix et préface de Svetlana Šopova, Skopje.
Poésie, choix et préface de Katica Ćulavkova; *Šopov dans le monde,* choix et préface de Miloš Lindro, œuvres choisies en deux volumes, Skopje.
L'Œuvre d'Aco Šopov, collectif, Skopje, Faculté de philologie / Institut de littérature macédonienne, actes du symposium tenu la même année.
Célébration du 70ème anniversaire de la naissance de Šopov au centre culturel Aco Šopov de Štip.
1994 :
Anthologie personnelle, traduit en français par Édouard J. Maunick, Paris (en français).

* Les livres sont en macédonien, sauf indication contraire

2000 :
Le Non-être : la poésie et l'expérience poétique d'Aco Šopov, par Georgi Stardelov, Skopje.
« Le nomade Šopov », par Aleksandar Prokopiev in *Babylone post-moderne*, Skopje.

2001 :
Stigmate, choix des poésies de Šopov par Jasmina Šopova, Skopje (édition bilingue macédonien-français).
Le Centre culturel Aco Šopov de Štip inaugure la « Chambre de la mémoire du poète », décorée avec les meubles de son bureau et contenant une partie de ses livres et de ses effets personnels, offerts par la famille de Šopov.

2003 :
La vie et l'œuvre d'Aco Šopov, Colloque international organisé par l'Académie macédonienne des sciences et des arts à l'occasion du 80ème anniversaire de sa naissance (actes publiés en 2005).
Aco Šopov : Quêtes et enquêtes, monographie réalisée par Jasmina Šopova, Skopje.
Vingt ans après Šopov, 30ème Conférence internationale dans le cadre du 36ème Séminaire international de langue, littérature et culture macédoniennes, à Ohrid (actes publiés en 2004).

2006 :
Senghor en toute liberté, Colloque international organisé au Rectorat de l'université Sts. Cyrille et Méthode à Skopje, avec un accent mis sur les relations entre Senghor et Šopov.
Exposition et hommage consacrés à Senghor et à Šopov dans la Bibliothèque nationale et universitaire Saint Clément d'Ohrid à Skopje.
Senghor-Šopov : Parallèles, par Jasmina Šopova, Skopje (édition bilingue macedonien-français).

2008 :
La naissance de la parole, choix des poésies de Šopov par Katica Ćulavkova, Bitola.

2011 :
Sol negro (Soleil noir), choix des poésies de Šopov traduit par Luisa Futoransky, Buenos aires (en espagnol).

2012 :
Soleil noir, choix des poesies de Šopov par Jasmina Šopova, Differdange (édition bilingue français-allemand).
Commémoration du 30ème anniversaire de la mort de Šopov à l'Académie macédonienne des sciences et des arts, Skopje.
Présentation de *Soleil noir*, Éditions PHI, au Marché de la poésie à Paris.

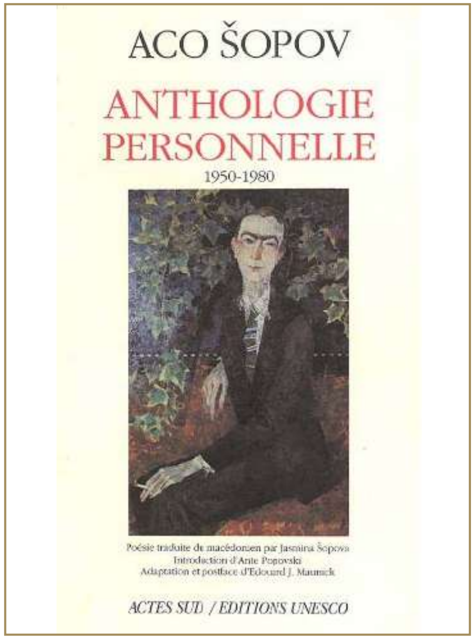

2013 :
Naissance de la parole, choix et traduction des poésies de Šopov par Roman Kissiov, Roussé, Avangard print (en bulgare) et promotion du livre à Sofia.
Célébration du 90ème anniversaire de la naissance de Šopov à l'Académie macédonienne des sciences et des arts, Skopje.
2014 : Célébration du 70ème anniversaire de la parution du premier livre de Šopov, *Poèmes*, à la Société des écrivains et à la Faculté de philologie de l'université Sts. Cyrille et Méthode, à Skopje. Lancement de la *Maison lyrique d'Aco Šopov,* site plurilingue consacré au poète : acosopov.com.
2015 :
La Fondation Aco Šopov–Poíêsis voit le jour. Elle a pour vocation de promouvoir le legs intellectuel de Šopov.
2021 :
La Conférence générale de l'UNESCO, à sa 41ème session décide de s'associer à la célébrations du centième anniversaire de la naissance d'Aco Šopov, suivant la proposition de la Macédoine du Nord, avec le soutien de la Bosnie-Herzégovine, de la Croatie, de la France, du Luxembourg, du Monténégro, de la Roumanie, de la Serbie, de la Slovénie et de la Tunisie.
2023 :
Année d'hommage à Aco Šopov, sous le patronage du Président de la République de Macédoine du Nord, Stevo Pendarovski.

Quelques moments phares au programme de l’Année d’hommage à Aco Šopov 2023

23-28 janvier : Troisième session d’hiver du Séminaire international de langue, littérature et culture macédoniennes au sein de l’université Sts. Cyrille et Méthode à Skopje, en hommage à Šopov. – Skopje

21 mars : Colloque international en hommage à Aco Šopov, « Poésie : créativité, traduction et circulation des œuvres dans les langues de moindre diffusion », organisé par l’Académie macédonienne des sciences et des arts, en collaboration avec la Fondation Aco Šopov – Poiêsis. Le colloque sera suivi de la performance poétique « La longue venue du feu » et accompagné de l’exposition « Ma voie en poésie ». Plus de vingt participants de plusieurs pays sont attendus : Argentine, Canada, Croatie, Espagne, États-Unis, France, Italie, Luxembourg, Macédoine du Nord, Mexique, Pologne, Sénégal et Tunisie. – Siège de l’UNESCO, Paris

Juin-juillet : « À cinq heures dix-sept », exposition d’art plastique et multimédia inspirée du texte homonyme de Šopov et de ses poèmes écrits à la suite du tremblement de terre de Skopje, survenus le 26 juillet 1963, à 5h17, emportant la vie d’un millier de personnes, faisant plusieurs milliers de blessés et laissant 100.000 sans-abri sur une population d’environ 200.000 habitants. – Skopje

10-13 août : Hommage à Šopov lors de l’ouverture de la troisième édition du Flipbook Film Festival, rencontre internationale annuelle d’auteurs de courts-métrages d’animation, avec la projection de quatre films d’animation inspirés de ses poèmes et la promotion du livre d’art *Nebidnina*, contenant une sélection de croquis et dessins des animations, ainsi que des manuscrits et photographies du poète. – Skopje

17-31 août : Cours magistral et travaux dirigés sur l’œuvre de Šopov à la Cinquante-sixième session d’été du Séminaire international de langue, littérature et culture macédoniennes au sein de l’université Sts. Cyrille et Méthode à Skopje. – Ohrid

24-27 août : Hommage international à Šopov aux Soirées poétiques de Struga et promotion des livres de ses œuvres choisies en anglais (Deep Vellum, Dallas), arabe (Maison de la poésie de Kairouan), macédonien (Sigmapres, Skopje) et polonais (Universitas, Cracovie). – Struga

1-4 septembre : Sessions consacrées à Šopov dans le cadre de la Cinquantième Conférence internationale du Séminaire international de langue, littérature et culture macédoniennes au sein de l’université Sts. Cyrille et Méthode à Skopje. – Ohrid

2 novembre : Promotion des livres *Cantique des cantiques, choix de poèmes, pensées, critiques et documents d’archives d’Aco Šopov*, (Sigmapres, Skopje) et *Au-delà du Non-être, conversations avec Svetlana Šopova* (Dijalog, Skopje). – Skopje

7 décembre : Séance solennelle de l’Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU), dédiée au centenaire de la naissance de Šopov, suivie de la promotion d’ouvrages sur Šopov publiés par l’Académie au cours de l’année. – Skopje

23 décembre : Soirée de gala à l’Opéra et Ballet national, avec la présentation en première du ballet « Les Prières de mon corps », une nouvelle création d’Aleksandar Nošpal inspirée du cycle de poèmes homonyme de Šopov. Clôture officielle de « 2023, Année d’hommage à Aco Šopov ». – Skopje

-2 X 59 20
BEOGRAD
H

[illegible]

Ова песна што пеам како мост меѓу два брега,
ова песна што [illegible] од [illegible] на [illegible]
не [illegible] [illegible] што како што е сега [illegible]
само со два [illegible] [illegible] во два [illegible]
ова песна што пеам како мост меѓу два брега.

Ова песна што пеам како [illegible] [illegible]
со [illegible] [illegible] [illegible] да го [illegible]
[illegible] од ова [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] од [illegible] со [illegible]
ова песна што пеам како [illegible] [illegible]

Ова песна што пеам како мост и [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] и [illegible] свои [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ова песна што пеам како мост
и [illegible] [illegible] [illegible]

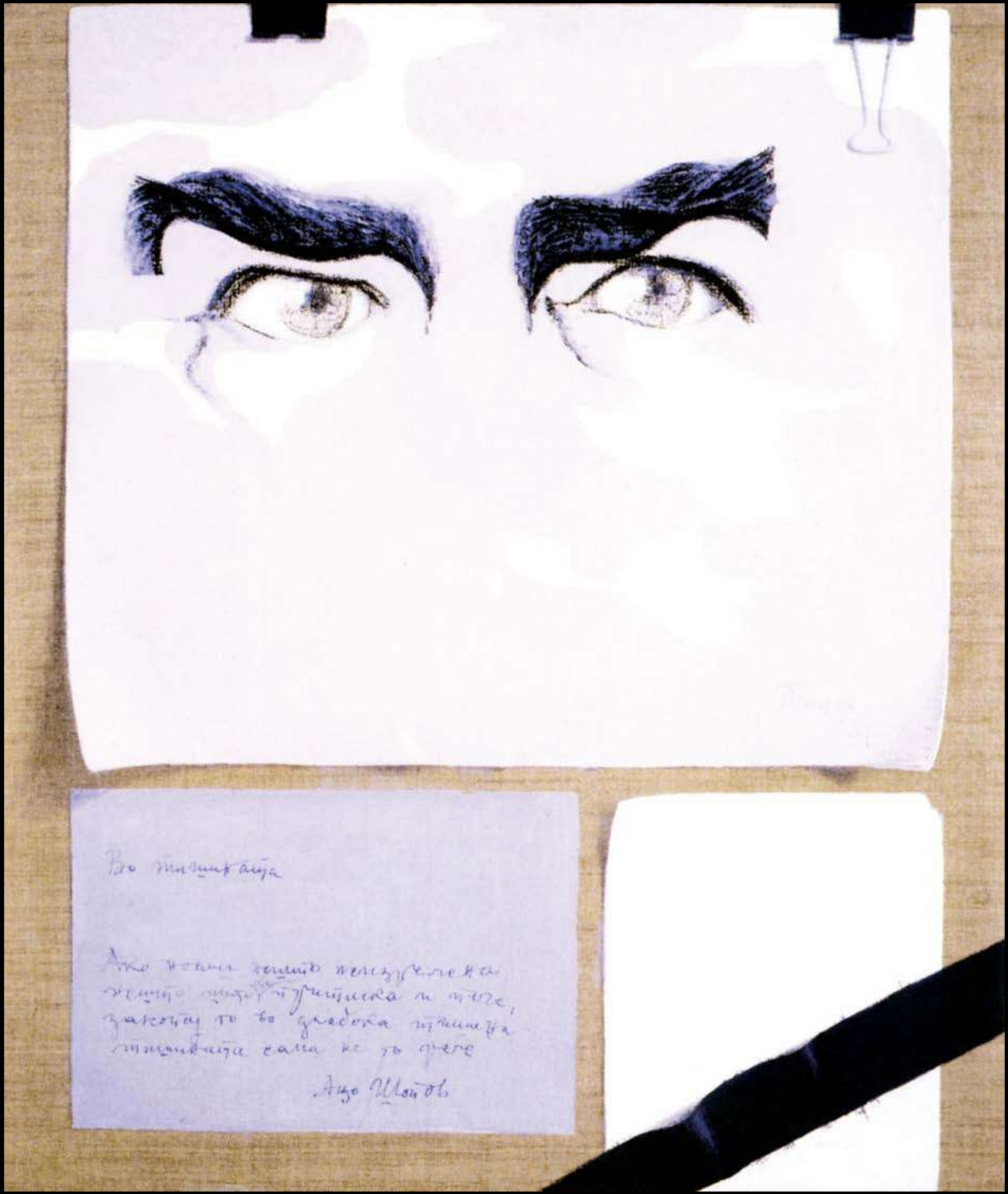
Во тишината
Ацо Шопов

Илустрации / Illustration

p. 6, 34, 62
Sketchs of the portrait on p. 93
Скици од портретот на стр. 93
Croquis du portrait de la p. 93

p. 13.
Šopov adolescent, Štip
Шопов во млади години, Штип

p. 15, 43, 71
“Down Below There Is a Blood“
„Има долу една крв“, автограф
« Sang abyssal », manuscrit

p. 21
Hamlet’s soliloquy translated by Šopov
Монологот на Хамлет во препев на Шопов
Le monologue d’Hamlet traduit par Šopov

p. 23
Portrait of Šopov by O. Ivanjicki, 1969
Портрет на Шопов од О. Ивањицки
Portrait de Šopov par O. Ivanjicki

p. 24, 52, 80
“Not-Being“, 3-sheet manuscript
„Небиднина“ автограф на 3 листа
« Non-Être », manuscrit sur 3 feuilles

p. 27
Books by Šopov from 1944 to 1957
Избор на книги од Шопов од 1944 до 1957
Livres de Šopov de 1944 à 1957

p. 28
II Macedonian Anti-Fascist Youth Congress, 1945
II Конгрес на македонската антифашистичка младина, 1945
II Congrès de la jeunesse antifasciste macédonienne, 1945

p. 28
Aco with his son Vladimir
Ацо со синот Владимир
Aco avec son fils Vladimir

p. 28
Aco and his wife Svetlana, Dakar, 1973
Ацо и сопругата Светлана, Дакар
Aco et son épouse Svetlana, Dakar

p. 29
Šopov by L. Ličenoski, 1953
Шопов од Л. Личеноски, 1953
Šopov par L. Ličenoski, 1953

p. 30
Bust of Šopov by V. Vasilev, 1983
Биста на Шопов од В. Василев, 1983
Buste de Šopov par V. Vasilev, 1983

p. 30
Aco Šopov: Quests and Queries, 2003
По-трагите на Ацо Шопов, 2003
Aco Šopov : Quêtes et enquêtes, 2003

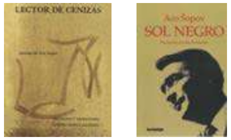

p. 31
Two Šopov’s books in Spanish
Две книги на Шопов на шпански
Deux livres de Šopov en espagnol

p. 32
Public presentation of Quests and Queries, Skopje, 2003
Промоција на По-трагите на Ацо Шопов, Скопје, 2003
Promotion de Quêtes et enquêtes, Skopje, 2003

p. 32
MANU: 90th anniversary of Šopov’s birth, 2013
МАНУ: 90 години од раѓањето на Шопов, 2013
MANU: 90ème anniversaire de la naissance de Šopov, 2013

p. 41
Šopov at home, Skopje, 1952
Шопов во својот дом, Скопје, 1952
Šopov chez lui, Skopje, 1952

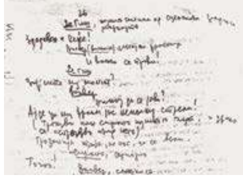

p. 49
Cyrano’s nose tirade translated by Šopov
Тирадата на Сирано во препев на Шопов
La tirade de Cyrano traduite par Šopov

p. 51
Portrait of Šopov by P. J. Vasić, 1959
Портрет на Шопов од П.Ј. Васиќ
Portrait de Šopov par P. J. Vasić, 1959

p. 55
Books by Šopov from 1958 to 1968
Избор на книги од Шопов од 1958 до 1968
Livres de Šopov de 1958 à 1968

p. 56
Family photo, Štip, 1932
(Aco, on the right)
Семејна фотографија, Штип, 1932
(Ацо, десно)
Photo de famille, Štip, 1932
(Aco, à droite)

p. 56
Writers Momirovski, Šopov, Mitrev and Janevski
Писателите Момировски, Шопов, Митрев и Јаневски
Les écrivains Momirovski, Šopov, Mitrev et Janevski

p. 56
Svetlana, Jasmina and Aco, 1962
Светлана, Јасмина и Ацо, 1962
Svetlana, Jasmina et Aco, 1962

p. 57
Portrait of Šopov by D. Kondovski, 1977
Портрет на Шопов од Д. Кондовски
Portrait de Šopov par D. Kondovski

p. 58
Statue of Šopov on the Bridge of Art, Skopje
Статуа на Шопов на Мостот на уметноста, Скопје
Statue de Šopov sur le Pont des arts, Skopje

p. 58
Collectif work on Šopov, MANU, 2005
Зборник посветен на Шопов, МАНУ, 2005
Ouvrage collectif sur Šopov, MANU, 2005

p. 59
Collectif work (1993) and book by G. Stardelov (2000) on Šopov
Зборник (1993) и студија на Г. Старделов (2000) за Шопов
Ouvrage collectif (1993) et étude de G. Stardelov (2000) sur Šopov

p. 60
Public presentation of Šopov's Lyrical House, Skopje, 2014
Промоција на Лирскиот дом на Шопов, Скопје, 2014
Promotion de la Maison lyrique de Šopov, Skopje, 2014

p. 60
Tribute to Senghor and Šopov, Skopje, 2006
Омаж на Сенгор и Шопов, Скопје, 2006
Hommage à Senghor et Šopov, Skopje, 2006

p. 69
Šopov in Zagreb, 1977
Шопов во Загреб, 1977
Šopov à Zagreb, 1977

p. 77
Senghor's "Black Woman" translated by Šopov
Сенгоровата „Црна жена" во препев на Шопов
« Femme noire » de Senghor dans une traduction de Šopov

p. 79
Šopov's portrait an UID author
Портрет на Шопов. Автор непознат
Portrait de Šopov. Auteur non identifié

p. 83
Books by Šopov from 1970 to 1981
Избор на книги од Шопов од 1970 до 1981
Livres de Šopov de 1970 à 1981

p. 84
Šopov as a Partisan (standing on the right)
Шопов во партизани (стои десно)
Šopov dans le maquis (debout à droite)

p. 84
Šopov during a movie shooting, 1967
Шопов на снимање на филм, 1967
Šopov lors d'un tournage, 1967

p. 84
Šopov and Senghor, Dakar, 1973
Шопов и Сенгор, Дакар, 1973
Šopov et Senghor, Dakar, 1973

p. 85
Portrait of Šopov by K. Manev
Портрет на Шопов од К. Манев
Portrait de Šopov par K. Manev

p. 86
Bust of Šopov by B. Mitrićeski, Struga
Биста на Шопов од Б. Митриќески, Струга
Buste de Šopov par B. Mitrićeski, Struga

p. 86
Šopov in a Belgian magazine, 1982
Шопов во белгиско списание, 1982
Šopov dans une revue belge, 1982

p. 86
Šopov's books in French (1994) and French-German (2012)
Шопов на француски (1994) и француски-германски (2012)
Livres de Šopov en français (1994) et français-allemand (2012)

p. 88
E.J. Maunick and J. Šopova, MANU, 2003
Е.Ж. Моник, МАНУ, 2003
E.J. Maunick et J. Šopova, MANU, 2003

p. 88
Public presentation of Senghor and Šopov side by side, Skopje, 2006
Промоција на Сенгор-Шопов: паралели, Скопје, 2006
Promotion de Senghor-Šopov: parallèles, Skopje, 2006

p. 91, 93
Portrait of Šopov by T. Lulovski
Портрет на Шопов од Т. Луловски
Portrait de Šopov par T. Lulovski

p. 92
"Second Prayer of My Body"
„Втора молитва на моето тело"
« Deuxième prière de mon corps »

Publisher ✦ Издавач ✦ Éditeur
Macedonian Academy of Sciences and Arts (MANU)
in collaboration with the Aco Šopov Poetry Foundation

Македонска академија на науките и уметностите (МАНУ)
во соработка со Фондацијата Ацо Шопов – Поезија

Académie macédonienne des sciences et des arts (MANU)
en collaboration avec la Fondation Aco Šopov – Poíêsis

Director of publication ✦ За издавачот ✦ Directeur de publication
Ljupčo Kocarev, president of MANU ✦ Љупчо Коцарев, претседател на МАНУ ✦ Ljupčo Kocarev, président de MANU

Editor ✦ Уредник ✦ Éditeur
Katica Ćulavkova, MANU fellow ✦ акад. Катица Ќулавкова ✦ Katica Ćulavkova, membre de MANU

Proofreading in English ✦ Лектура на англиски ✦ Relecture en anglais
Ariane Bailey ✦ Ариан Бејли

Proofreading in Macedonian ✦ Лектура на македонски ✦ Relecture en macédonien
Liljana Makarijoska ✦ Лилјана Макаријоска

Proofreading in French ✦ Лектура на француски ✦ Relecture en français
Jasmina Šopova ✦ Јасмина Шопова

Layout ✦ Ликовно решение ✦ Maquette
Toni Vasić ✦ Тони Васиќ

Printing ✦ Печат ✦ Imprimerie
Branko Gapo - Skopje ✦ Бранко Гапо - Скопје

Print run ✦ Тираж ✦ Tirage
500 copies / примероци / exemplaires

manu.edu.mk || acosopov.com

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

АЦО Шопов : 2023 : a year of hommage to Aco Šopov / [design and content Jasmina Šopova] :
година во чест на Ацо Шопов / [приредила Јасмина Шопова : année d’hommage à Aco Šopov /
[conception et contenu Jasmina Šopova ; Ариан Бејли = Ariane Bailey (превод на англиски јазик);
Јасмина Шопова (превод на француски јазик)]. - Скопје : МАНУ, 2023. - 100 стр. : фотографии ;
21x27см
Текст на англ., мак. и фран. јазик
ISBN 978-608-203-366-2
а) Шопов, Ацо, 1923-1982
929Шопов,А.
821.163.3-1
COBISS.MK-ID 59343109

Design and content: Jasmina Šopova
Приредила: Јасмина Шопова
Conception et contenu: Jasmina Šopova

© for all illustrations: Aco Šopov Poetry Foundation
© за сите илустрации: Фондација „Ацо Шопов – Поезија”
© pour toutes les illustrations : Fondation Aco Šopov – Poíêsis

Published with the support of the UNESCO Participation Programme
Издание објавено со поддршка на Програмата за партиципација на УНЕСКО
Ouvrage publié avec le soutien du Programme de participation de l’UNESCO

2023

A Year of Homage
to Aco Šopov

Година во чест
на Ацо Шопов

Année d'hommage
à Aco Šopov

ISBN 978-608-203-366-2